

Luonnonvara- ja
biotalouden
tutkimus 60/2015

Metsäsektorin suhdannekatsaus 2015–2016

Jari Viitanen ja Antti Mutanen (toim.)

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 60/2015

Metsäsektorin suhdannekatsaus 2015–2016

Jari Viitanen ja Antti Mutanen (toim.)

Luonnonvarakeskus, Helsinki 2015

ISBN: 978-952-326-120-4 (nid.)

ISBN: 978-952-326-121-1 (PDF)

ISSN 2342-7639 (verkkajulkaisu)

ISSN 2342-7647 (painettu)

URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-121-1>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Kirjoittajat: Jari Viitanen ja Antti Mutanen (toim.)

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2015

Julkaisuvuosi: 2015

Kannen kuva: Erkki Oksanen, Luke.

Painopaikka ja julkaisumyynti: Juvenes Print, <http://luke.juvenesprint.fi>

Sisällys

Yhteenveto	4
1. Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys.....	10
1.1. Kansainvälinen talous	10
1.2. Kotimaan talous	16
2. Metsäteollisuus.....	18
2.1. Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto.....	18
2.2. Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto.....	25
<i>Ikkuna:</i> Lisää sellukapasiteettia ja paperikoneita kartongille	31
2.3. Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus.....	33
<i>Ikkuna:</i> Metsäteollisuuden kustannusrakenne.....	37
2.4. Metsäteollisuuden työllisyys.....	40
3. Metsätalous	44
3.1. Puuvarojen käyttö.....	44
3.2. Raakapuumarkkinat	47
<i>Ikkuna:</i> Kanto- ja vientihintojen suhteen kehitys	51
3.3. Bioenergiamarkkinat.....	53
3.4. Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus.....	60
3.5. Metsätalouden työllisyys	63
Ennusteiden osuvuus 2004–2014.....	66

Yhteenveto

Riitta Hänninen ja Jari Viitanen

Viime vuosina Suomen metsäteollisuuden tuotanto ja vienti ovat kasvaneet lukuun ottamatta painopaperia. Kuluvana vuonna maailmanmarkkinoiden kysynnän heikentyminen sekä kasvaneet varastot erityisesti puutuoteteollisuuden tuotteiden markkinoilla ovat heijastuneet Suomen metsäteollisuuden vientiin ja tuotantoon. Metsäteollisuus vetääkin henkeä tämän vuoden, keskittyä investointeihin ja tuotannon sekä viennin kasvut painottuvat ensi vuoteen.

Puutuoteteollisuudessa sekä sahatavaran että vanerin tuotantomäärät vähenevät hieman viime vuodesta. Suomalaisen sahatavaran vienti keskeisille vientimarkkina-alueille Eurooppaan on vuoden alkupuoliskolla vähentynyt kysynnän heikentyessä, tarjonnan kasvaessa ja kilpailun kiristyessä. Sen sijaan vienti Aasian markkinoille on kasvanut Kiinan kysynnän ansiosta. Myös sahatavaran vienti Pohjois-Afrikkaan on vetänyt Egyptin sekä Marokon ansiosta. Vuonna 2015 Suomen sahatavaran vientimäärän arvioidaan pysyvän viime vuoden tasolla, mutta viennin yksikköhinnat alenevat. Kotimaassa sahatavaran kulutus vähenee asuinrakentamisen edelleen supistuessa. Vanerin viennissä etenkin lehtivanerin yksikköhinnat ovat nousseet, mutta vientimäärät ovat olleet vuoden alkupuoliskolla laskussa. Vuonna 2016 sekä sahatavaran että vanerin tuotanto- ja vientimäärien ennakoitaan kasvavan, kun euroalueen talouden elpyminen jatkuu ja rakentaminen lisääntyy. Myös viennin yksikköhinnat nousevat kuluvasta vuodesta parantaen samalla puutuoteteollisuuden tuotannon kannattavuutta.

Massa- ja paperimarkkinoilla viime vuosien kehitys jatkuu. Pakkausmateriaalien ja sellun käyttö maailmalla kasvaa, mutta painopaperien kysyntä supistuu. Vaikka tuotantokapasiteetin kasvu mahdollistaa sellun ja kartongin valmistuksen lisäyksen Suomessa osin jo tänä vuonna, suurempi tuotantovaikutus syntyy kuitenkin vasta ensi vuonna mahdollistaen myös vientimäärien kasvun. Viime vuosien paperin alenevaan hintakehitykseen on reagoitu sekä Suomessa että ulkomailla sulkemalla tuotantokapasiteettia, ja hintakehitys onkin kuluvana vuonna tasaantunut. Suomen paperin tuotanto- ja vientimäärät sen sijaan alenevat edelleen sekä tänä että ensi vuonna. Massa- ja paperiteollisuudessa kannattavuus säilyy hyvänä toteutuvien investointien kasvattaessa sellun ja kartongin tuotantomääriä samalla, kun sekä sellun että kartongin vientihintojen odotetaan ensi vuonna hieman nousevan.

Metsäteollisuuden tuotantomäärien muutokset heijastuvat kotimaan puumarkkinoille. Tänä vuonna markkinahakkuut alenevat hieman viime vuodesta samalla kun puun tuonti jatkaa vähenemistään. Kotimaassa lähinnä kuusitukin hakkuut ovat alentuneet, kun kuusisahatavaran vienti väheni alkuvuonna 2015. Havutukkien kantohintojen arvioidaan tänä vuonna alenevan sahatavaran heikentyneen markkinatilanteen ja vientihintojen laskun vuoksi. Massateollisuuden tuotannon suuntautuminen mekaanisten massojen sijasta selluun muuttaa kuusikuitupuun kysynnän rakennetta ja sen kantohinta alenee tänä vuonna. Myös mänty- ja koivukuitupuun kantohinnat laskevat hieman. Vuonna 2016 metsäteollisuuden tuotannon kasvu lisää kotimaan markkinahakkuuta 57,1 miljoonaan kuutiometriin. Sellun tuotannon kasvu lisää kuitupuiden kysyntää, ja mänty- sekä koivukuitupuiden kantohinnat nousevat hieman verrattuna kuluvan vuoden keskimääräisiin hintoihin. Kuusikuitupuun kantohinta sen sijaan alenee kuluvan vuoden tasosta. Kasvavan sahauksen ja vanerintuotannon myötä tukkien kantohinnat nousevat hieman. Yksityismetsätaloudessa bruttokantorahatulot pysyvät noin 1,6 miljardissa eurossa ja hehtaarikohtainen liiketulos noin 100 eurossa vuosina 2015 ja 2016.

Fossiilisten polttoaineiden alhaiset hinnat, matala päästöoikeuksien hintataso sekä epävarmuudet tukipolitiikassa ovat hidastaneet investointipäätöksiä ja jarruttavat edelleenkin metsäenergian käytön kasvua. Metsähakkeen käytön arvioidaan laskevan noin 8 miljoonaan kiintokuutiometriin tänä vuonna. Kasvua ei ennusteta myöskään vuodelle 2016. Metsähakkeen keskimääräisen laitoshinnan arvioidaan pysyvän tänä ja ensi vuonna lähes viime vuoden tasolla. Puupellettien tuotanto Suomessa kasvaa tänä vuonna muutamia prosentteja. Vuonna 2016 valmistuvat investoinnit kasvattavat pellettien tuotantoa lisää.

Sekä metsäteollisuudessa että -taloudessa työllisyys kohenee hieman tänä ja ensi vuonna. Toimialoitain työllisyyskehitys kuitenkin vaihtelee. Rakennuspuusepänteollisuudessa kotimaan uudisrakentamisen lasku vähentää työllisten määrää, kun taas metsätaloudessa yrittäjien ja yrittäjäperheen jäsenten määrä kasvaa nopeammin kuin toimihenkilöiden määrä vähenee.

Vetovastuu maailmantaloudessa vaihtuu

Vetovastuu maailmantalouden kasvusta on palaamassa kehittyneille talouksille. Kiinan hidastunut talouskasvu hillitsee koko maailmankaupan ja -talouden kasvua tänä vuonna ja heikentää erityisesti muiden kehittyvien talouksien kasvunäkymiä. Yhdysvaltojen kulutusvetoisen talouden ennustetaan heikon alkuvuoden jälkeen palaavan loppuvuonna 2015 ja vuonna 2016 viime vuosien kasvuvauhtiin. Suomen metsäteollisuustuotteiden päämarkkinoilla, euroalueella, viime vuonna virinnyt hidas talouskasvu jatkuu tänä ja ensi vuonna ja alueen sisäinen kysyntä on vahvistumassa. Vientiä euroalueen ulkopuolelle auttaa euron heikentyminen, mutta epävarmuuksia sekä euroalueen koti- että vientimarkkinoilla on yhä paljon.

Ruotsin ja Britannian taloudet kasvavat euroaluetta nopeammin, mutta Venäjän talous on taantumassa. Venäjälle ennustetaan ensi vuodeksi korkeintaan nollakasvua. Kanadassa talous palaa kulu- van vuoden notkahduksen jälkeen ensi vuonna parin prosentin kasvuun. Aasiassa epävarmuutta tuo Kiinan kysynnän väheneminen, joka heikentää myös vientinäkymiä Japaniin. Lisäksi Japanissa talouden rakenneuudistukset eivät etene suunnitellusti, ja talous kasvaa vain kituliaasti. Intian talous kasvaa sen sijaan vauhdilla. Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä epävarmuus jatkuu, mutta alueen taloudet kasvavat ensi vuonna kuluvaan vuoteen nopeammin.

Maailmalla vallitsevat monet epävarmuudet ja uhat hidastavat toteutuessaan yleistä talouskehitystä ja vaikuttavat Suomeen ja Suomen metsäteollisuuden vientiin ja tuotantoon vientikysynnän muutosten kautta. Suurin ennusteisiin kohdentuva riski on tällä hetkellä Kiina, jonka kehitys vaikuttaa koko maailmantalouteen sekä raaka-aine- ja hyödykemarkkinoihin. Vaikka yleisesti uskotaan, että Kiina pystyy aktiivisella talouspolitiikalla estämään talouskasvun liian nopean hidastumisen ja siitä koituvat ongelmat, mittavien velkaongelmien purkautuminen ja asuntokuplan puhkeaminen voisivat toteutuessaan lamauttaa Kiinan talouden lisäksi koko kansainvälisen kaupan. Yhdysvaltojen keskuspankin loppuvuodelle ennakoitujen koronnostojen vaikutukset valuuttakursseihin ja sitä kautta eri maiden kilpailukykyihin ovat epäselvät. Ukrainan konfliktin laajeneminen ja pakotepolitiikan jatkuminen ensi vuonna ovat mahdollisia. Lähi-idässä levottomuudet todennäköisesti jatkuvat ja vaikuttavat kaupankäyntiin. Eurooppaan tulevien pakolaisvirtojen taloudellisia vaikutuksia ei pystytä vielä arvioimaan.

Suomea koskevat talousennusteet ovat jo usean vuoden ajan noudattaneet lähes samaa kaavaa. Syksyllä kuluvan vuoden näkymiä ja arvioita talouden kehityksestä korjataan reippaasti alaspäin ja talouden odotetaan lähtevän kasvuun seuraavana vuonna. Viime vuosikaan ei ollut poikkeus ja myös tänä vuonna tehdyissä ennusteissa odotetaan pientä kasvua ensi vuodelle. Tänä vuonna vienti kuitenkin vähenee, kotimaisista kysyntätekijöistä investoinnit supistuvat ja yksityinen kulutus kasvaa vain hieman viime vuodesta. Vuonna 2015 Suomen talous pysyy viime vuoden tasolla. Vuonna 2016 euroalueen kysynnän parantuminen ja heikko euro tukevat Suomen viennin elpymistä samalla, kun Venäjälle suuntautuvan viennin laskun vaikutukset talouteen heikentyvät. Kotitalouksien kysyntää ja teollisuuden investointeja rajoittavat kuitenkin työttömyyden kasvu, käyttämätön kapasiteetti ja yleinen epävarmuus. Mikäli viennin kesällä 2015 alkanut orastava kasvu vahvistuu, talous kasvaa vuonna 2016 alle prosentin vuosivauhtia.

Puutuotteiden kysyntä vahvistuu rakentamisen lisääntyessä Euroopassa ensi vuonna

Vuoden 2015 alkupuoliskolla Suomen sahatavaran vienti kasvoi 2 prosenttia viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Kasvu tuli mäntysahatavaran viennistä, sillä kuusisahatavaran vientimäärät pienenevät. Viennin yksikköhinnat kuitenkin laskivat molemmissa sahatavaralajeissa. Vientihintakehitykseen ei odoteta loppuvuonna helpotusta, sillä päävientimarkkina-alueella Euroopassa sahatavaran tuotanto on ollut kasvussa, vaikka kysyntä on heikentynyt. Kilpailua on kiristänyt kasvanut tarjonta Ruotsista ja Venäjältä, jotka kumpikin ovat saaneet etua valuuttakurssien heikentymisestä suhteessa euroon. Loppuvuonna vientimäärien arvioidaan vähenevän, jolloin koko sahatavaran vienti jää tänä vuonna lähelle viime vuoden tasoa. Kotimaan kysyntä puolestaan alenee asuinrakentamisen edelleen vähentyessä ja samalla myös sahatavaran tuotanto pienenee viime vuodesta. Vanerin vientikehitys on ollut sahatavaraan verrattuna päinvastaista: vientihinnat ovat nousseet erityisesti lehtivanerin osalta, mutta määrät laskeneet. Myös vanerin tuotantomäärien arvioidaan alenevan tänä vuonna vientimäärien jäädessä viime vuoden tason alapuolelle.

Vuodelle 2016 talouskehityksen ja rakentamisen ennusteet osoittavat piristyvää kasvua Euroopassa Suomi mukaan lukien, jolloin sahatavaran ja vanerin tuotanto- ja vientimääriin sekä -hintoihin odotetaan vahvistumista. Pakolaisvirtojen vaikutukset Euroopan talouteen ovat lyhyellä aikavälillä kysymysmerkki, mutta asumisen ja rakentamisen tarpeita ne tulevat kasvattamaan. Pohjois-Afrikan kasvava sahatavaran kysyntäpotentiaali lisää vientimahdollisuuksia, mutta haittana on epävakaa poliittinen tilanne. Epävarmuutta sahatavaran vientiin Aasiaan tuo Kiinan hidastuva talouskasvu. Vuonna 2016 Euroopan ja kotimaan rakentamisen hieman piristytessä Suomen sahatavaran ja vanerin tuotanto lisääntyvät 1–2 prosenttia kuluvasta vuodesta.

Kartongin ja sellun vientimäärät kasvavat, hinnat lähellä viime vuoden tasoa

Massa- ja paperimarkkinoilla jatkuu viime vuosien kehitys. Pakkauskartongin ja pehmopaperin kulu kasvaa, mikä lisää havusellun kysyntää. Painopaperin kysyntä jatkaa laskuaan sähköisen viestinnän korvatessa paperia, ja Suomen keskeisellä markkina-alueella Euroopassa painopaperin kysynnän lasku on ollut erityisen jyrkkää kuluvan vuoden alkupuolella. Kysyntä on kääntynyt laskuun myös Aasiassa. Painopaperin ylitarjonnan vuoksi kapasiteetin sulkemiset ovat jatkuneet Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa ja tuotantoa on myös muutettu painopaperista pakkauspaperille ja -kartongille. Tänä ja ensi vuonna Suomen paperin viennin ja tuotannon ennustetaan laskevan 4–5 prosenttia vientimarkkinoiden kysynnän alentuessa ja tuotantokapasiteetin pienentyessä. Kapasiteetin vähentyminen Euroopassa on tukenut hintatasoa, ja Suomen paperin vientihinta on noussut vuoden 2014 viimeisestä neljänneksestä lähtien. Tänä vuonna paperin vientihinnan ennustetaan nousevan hieman ja vuonna 2016 pysyvän lähes samalla tasolla.

Havusellun kysyntä maailmanmarkkinoilla pysyy korkealla myös ensi vuonna, ja kartongin kysyntä jatkaa kasvuaan. Suomen sellun ja kartongin kapasiteetin kasvu mahdollistaa tuotannon lisäyksen osin jo tänä vuonna, mutta suurempi vaikutus syntyy ensi vuonna. Sellun viennin ennakoidaan kasvavan tänä vuonna 2 ja ensi vuonna 3 prosenttia. Kartongin tuotantokapasiteetti kasvaa Suomessa huomattavasti vuoden 2015 loppupuolella investointien valmistuessa ja lisäystä tulee vielä ensi vuonna. Kartongin viennin ennustetaan nousevan tänä vuonna 3 ja ensi vuonna 7 prosenttia. Kysyntätilanteen jatkuessa hyvänä sellun ja kartongin vientihintojen ennustetaan nousevan maltillisesti.

Metsäteollisuuden kannattavuuskehitys vaihtelee toimialoittain - kustannuskehitys maltillista

Sellun korkeina pysyneiden vientihintojen ansiosta kannattavuuden koheneminen on kiihtynyt massa- ja paperiteollisuudessa kuluvana vuonna. Myös kartongin tuotannon kannattavuus on parantunut. Vaikka paperin vientihinnat ovat nousseet, paperin kannattavuuskehitystä painavat kohonneet

raaka-ainekustannukset. Puutuoteteollisuudessa kannattavuuskehitys on ollut vuonna 2015 myönteisintä lehtivanerin tuotannossa, kun taas havusahatavaran tuotannon kannattavuuden paraneminen on hiipumassa kilpailun kiristyessä ja hintojen laskiessa tärkeimmillä sahatavaran vientimarkkinoilla. Havutukin kantohintakehitys on ollut huomattavan tasaista, mikä on pienentänyt raaka-ainekustannuksiin liittyvää epävarmuutta. Syksyn 2015 heikkeneviin näkyisiin varautumisesta kertovat yritysten ilmoitukset loppuvuodeksi suunnitelluista tuotannonrajoitustoimista sahauskessa.

Vuonna 2016 puutuoteteollisuuden kannattavuuskehitystä tukee sahatavaran kysynnän kääntäminen kasvuun Euroopassa ja kotimaassa. Samalla tukkipuun tarjonnan odotetaan pysyvän vahvana ja kantohintojen nousevan maltillisesti. Myös massa- ja paperiteollisuudessa vuoden 2016 kannattavuusnäkömät ovat myönteiset. Toteutuvien investointien myötä sellun ja kartongin tuotantomäärät lähtevät vähitellen kasvamaan samalla, kun sekä sellun että kartongin vientihintojen odotetaan kohoavan hieman. Paperin tuotannon odotetaan kuitenkin laskevan edelleen, mutta vientihinta pysyy vakaana. Öljyn maailmanmarkkinahinnan ennakoidaan pysyvän ensi vuonna alhaalla, mikä hillitsee kustannuskehitystä aina puun korjuusta valmiiden tuotteiden rahtikustannuksiin.

Puumarkkinoilla kehitys jatkuu tasaisena

Metsäteollisuuden tuotannon vähentyminen näkyy kotimaan markkinahakkuissa kuluvana vuonna noin prosentin laskuna ja hakkuut alenevat 55,3 miljoonaan kuutiometriin. Puun hankinta kuitenkin kohdistuu enemmän kotimaahan, sillä raakapuun tuonnin ennakoidaan vähenevän noin 7 prosenttia. Kotimaassa hakuiden lasku tulee lähinnä kuusitukin kysynnän pienenemisestä, kun kuusisahatavaran vienti on vähentynyt. Havutukkien kantohintojen arvioidaan tänä vuonna alenevan sahatavaran heikentyneen markkinatilanteen ja vientihintojen laskun vuoksi. Kuusitukin hinnan arvioidaan jäävän keskimäärin 3 prosenttia ja mäntytukin hinnan 2 prosenttia alle viime vuoden hintatason. Sen sijaan koivutukin kysyntä vanerin raaka-aineeksi säilyy vakaana ja kantohinnat pysyvät lähes ennallaan. Massateollisuuden tuotannon suuntautuminen mekaanisten massojen sijasta selluun muuttaa edelleen kuusikuitupuun kysynnän rakennetta ja sen kantohinta alenee tänä vuonna 3 prosenttia. Mänty- ja koivukuitupuun kysyntä sellun raaka-aineeksi pysyy vakaana, mutta myös niiden kantohinnat laskevat hieman.

Vuonna 2016 metsäteollisuuden tuotannon kasvu lisää kotimaan markkinahakkuista 3 prosenttia 57,1 miljoonaan kuutiometriin raakapuun tuonnin edelleen vähentyessä. Havusellun tuotannon kasvu lisää kuitupuiden kysyntää, ja mänty- ja koivukuitupuiden kantohintojen ennustetaan molempien nousevan prosentin vuoden 2015 keskimääräisestä hintatasosta. Sahatavaran ja vanerin tuotantojen kasvu vahvistaa tukkien kantohintoja 1–2 prosenttia. Poikkeuksena on yhä enemmän havusellun raaka-aineeksi päätyvä kuusikuitupuu, jonka kantohinta alenee prosentin kuluvan vuoden tasosta.

Metsätalouden hehtaarikohtainen liiketulos pysyy viime vuoden tuntumassa

Tänä vuonna metsätaloudessa yksityismetsien puuntuotannon investointien arvioidaan nousevan noin 225 miljoonaan euroon, mutta ensi vuonna investointien ennustetaan vähenevän, kun tuet pienenevät. Uusi laki kestävän metsätalouden rahoituksesta (Kamera) tuli voimaan kesäkuun 2015 alussa. Metsänomistajien oman rahoituksen osuuden arvioidaan puuntuotannon investoinneista nousevan viime vuoden 73 prosentista 75 prosenttiin ensi vuonna. Nousupaineita on syntynyt edellisten vuosien avohakuiden seurauksena. Koska markkinahakkuihin ja raakapuun hintoihin ei ennusteta kovin suuria muutoksia, yksityismetsätalouden bruttokantorahatulot pysyvät noin 1,6 miljardissa eurossa ja hehtaarikohtainen liiketulos noin 100 eurossa vuosina 2015 ja 2016.

Työllisyys lisääntyy sekä metsäteollisuudessa sekä metsätaloudessa

Tänä vuonna metsäteollisuuden ja metsätalouden arvioidaan työllistävän yhteensä 65 600 henkilöä eli noin 3 prosenttia viime vuotta enemmän ja ensi vuodelle ennustetaan vielä prosentin kasvua.

Työllisyyskehitys vaihtelee kuitenkin paljon toimialoittain. Metsäteollisuudessa työllisten määrän arvioidaan nousevan tänä vuonna 39 500 henkilöön, kun työllisyys kohenee puulevyteollisuudessa sekä massan, paperin ja kartongin tuotannossa. Sen sijaan rakennuspuusepänteollisuudessa kotimaan uudisrakentamisen lasku vähentää työllisten määrää hieman. Myös paperi- ja kartonkituotteiden valmistuksessa työllisyyden arvioidaan laskevan. Vuonna 2016 metsäteollisuuden työllisten määrän ennustetaan lisääntyvän hieman kuluvaan vuoteen tasolta erityisesti kartongin tuotannon kasvaessa.

Metsätaloudessa työllisten määrän arvioidaan nousevan tänä vuonna 25 700 henkilöön, kun yrittäjien määrä kasvaa. Ensi vuonna metsäteollisuuden tuotannon lisääntyminen nostaa markkinahakuita, ja työllisyyden ennustetaan kasvavan noin 25 900 henkilöön. Osittain työllisten määrän kasvua metsätaloudessa selittää työvoimarakenteen muutos, kun yrittäjien ja yrittäjäperheenjäsenten määrä kasvaa nopeammin kuin toimihenkilöiden määrä vähenee.

Metsähakkeen käytössä notkahdus

Vuonna 2015 metsähakkeen kokonaiskäytön ennakoitaan laskevan viime vuoden 8,2 miljoonasta noin 8 miljoonaan kiintokuutiometriin. Kasvua ei ennusteta myöskään vuodelle 2016. Fossiilisten polttoaineiden alhaiset hinnat, matala päästöoikeuksien hintataso sekä epävarmuudet EU:n tukipolitiikassa ovat hidastaneet investointipäätöksiä ja jarruttavat edelleenkin metsäenergian käytön kasvua. Lisäksi jo toinen perättäinen lämmin talvi on vähentänyt lämmitysenergian tarvetta. Metsähakkeen keskimääräiseksi laitoshinnaksi arvioidaan tänä vuonna 21,3 €/MWh ja vuonna 2016 hinnan ennustetaan pysyvän samalla tasolla. Puupellettien tuotannon arvioidaan kasvavan Suomessa tänä vuonna viime vuoden 324 000 tonnista muutamia prosentteja, ja vuonna 2016 valmistuvat investoinnit lisäävät tuotantoa edelleen merkittävästi.

Epävarmuudet sekä päästökaupassa että uusiutuvan energian tukipolitiikassa ovat viime vuosina vaikeuttaneet suurten laitosten investointipäätösten tekemistä. Koska uudessa hallitusohjelmassa biotalous on nostettu yhdeksi kärkihankkeeksi, tämä mahdollisesti lisää tulevaisuudessa myös metsäbioenergian käyttöä ja uusinvestointeja. Uusissa hallituksen bioenergialinjauksissa päästöttömän, uusiutuvan energian käyttöä pyritään lisäämään kestävästi siten, että sen osuus 2020-luvulla nousee yli 50 prosenttiin.

Ennusteiden perusteet ja riskit

Metsäsektorin suhdannekatsauksessa tuotetaan tietoa metsäsektorin nykytilanteesta ja lähiajan näkymistä. Ennusteet perustuvat julkisiin tilastoihin, maailmantalouden kehitysennusteisiin, eri lähteistä saatavaan metsäsektorin markkinainformaatioon sekä Luonnonvarakeskuksessa tehtäviin tutkimuksiin. Ennusteiden tekemisessä käytetään niin sanottua johdetun kysynnän periaatetta, jolloin kotimaan ja vientimarkkinoiden talouskehitysten vaihteluiden oletetaan heijastuvan metsäteollisuustuotteiden kysynnän kautta metsäteollisuuden tuotantoon ja kotimaan puumarkkinoille. Myös metsäsektorin toimintaympäristön muutosten ja valtion taloudellisten ohjauskeinojen vaikutuksia on huomioitu ennusteita tehtäessä. Ennustettua huonompi talouskehitys alentaisi Suomen metsäteollisuuden vientihintoja, tuotantoa ja kannattavuutta verrattuna tässä esitettyihin ennusteisiin. Metsäteollisuudesta vaikutukset leviäisivät puun kysynnän alentuessa myös raakapuumarkkinoille, metsätalouden työllisyyteen ja yksityismetsätalouden kannattavuuteen. Tällöin Suomen metsäsektorin kehitys jäisi nyt esitettyjä ennusteita heikommaksi.

Käsitys maailmantalouden ja vientimarkkinoiden talouskehityksestä muodostetaan eri organisaatioiden (esimerkiksi OECD, IMF, ETLA, Nordea, Suomen Pankki) ennusteiden perusteella. Tämän katsauksen ennusteet perustuvat syys–lokakuun 2015 tietoihin metsäsektorista ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä vuosille 2015–2016. Metsäsektorin ennusteet vastaavat tutkijoiden käsi-

tystä todennäköisimmästä kehityksestä. Ne ovat piste-ennusteita ja pohjautuvat vientimarkkinoiden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoiden kehityksestä.

Merkittävin riski tässä katsauksessa esitetyille ennusteille on maailmantalouden ja metsäteollisuuden keskeisten markkina-alueiden ennustettua heikompi talouskasvu ja kysyntä. Kiinan talouskasvun ennakoitua jyrkempi hidastuminen ja sen vaikutukset maailmankauppaan, Ukrainan kriisin uudelleen kärjistyminen, Syyrian tilanne sekä Eurooppaan tulevien pakolaisvirtojen taloudelliset ja poliittiset vaikutukset luovat tällä hetkellä eniten epävarmuutta markkinakehitykseen.

Keskeiset ennustemuuttujat 2015–2016.*

Ennustemuuttujat	2014	2015e		2016e
		% -muutos		
Sahatavaran tuotanto	5	-3	2	
Sahatavaran vienti	4	0	1	
Sahatavaran vientihinta	3	-2	2	
Vanerin tuotanto	6	-1	3	
Vaneri vienti	9	-2	2	
Vanerin vientihinta	2	2	2	
Sellun tuotanto	-1	1	3	
Sellun vienti	-1	2	3	
Sellun vientihinta	6	1	1	
Paperin tuotanto	-3	-5	-4	
Paperin vienti	-2	-5	-4	
Paperin vientihinta	-2	1	0	
Kartongin tuotanto	0	2	8	
Kartongin vienti	1	3	7	
Kartongin vientihinta	-1	1	1	
Markkinahakkuut	0	-1	3	
Puun tuonti (sis. hakkeen)	-11	-7	-3	
Tukkipuiden kantohinnat				
Mänty	0	-2	2	
Kuusi	-1	-3	2	
Koivu	1	0	1	
Kuitupuiden kantohinnat				
Mänty	-1	-1	1	
Kuusi	-3	-3	-1	
Koivu	-1	-1	1	

*hintamuutokset nimellisiä

1. Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys

1.1. Kansainvälinen talous

Jari Viitanen

Kiinan odotettua hitaampi talouskasvu heikentää koko maailmankaupan ja -talouden kasvua tänä vuonna ja vaimentaa erityisesti muiden kehittyvien talouksien kasvunäkymiä. Vetovastuu maailmantalouden kasvusta onkin vähitellen palaamassa kehittyneille talouksille Yhdysvaltojen johdolla, jonka kulutusvetoisen talouden ennustetaan heikon alkuvuoden jälkeen palaavan jälleen loppuvuonna ja ensi vuonna viime vuosien kasvuvauhtiin. Euroalueella elpyminen jatkuu epävarmuuksista huolimatta ja talous jatkaa tänä ja ensi vuonna jo viime vuonna alkanutta hidasta kasvua. Euron heikentyminen auttaa vientiä maailmankaupan hidastumisesta huolimatta ja myös euroalueen sisäinen kysyntä on hiljalleen nousussa. Ruotsin ja Britannian taloudet kasvavat edelleen euroaluetta nopeammin.

Venäjän talous on tänä vuonna voimakkaassa taantumassa ja ensi vuodeksikaan ei ennakoida kuin korkeintaan nollakasvua. Kanadassa talous palaa kuluvan vuoden notkahduksen jälkeen ensi vuonna parin prosentin kasvu-uralle. Intian talous kasvaa vauhdilla, mutta Japanissa talouden rakenneuudistukset eivät etene suunnitellusti, ja Japanin talous kasvaa vain kituliaasti Kiinan kysynnän vaimenemisen heikentäessä lisäksi viennin näkymiä. Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä epävarmuus pysyy korkealla, mutta alueen taloudet kasvavat ensi vuonna kuluvaan vuoteen nopeammin.

Maailmalla vallitsevat epävarmuustekijät ja uhat voivat toteutuessaan vaikuttaa sekä yleiseen talouskehitykseen että Suomen metsäteollisuustuotteiden kysyntöihin. Suurin ennusteisiin kohdentuva riski liittyy tällä hetkellä Kiinan talouskasvun jatkumiseen ja sen globaaleihin markkinavaikutuksiin. Vaikka yleinen markkinanäkemyks on, että Kiinan hallitus pystyy kontrolloimaan talouskasvun hidastumista aktiivisella talouspolitiikalla, kokonaan ei kuitenkaan voida ohittaa mahdollisesti mittavien velkaongelmien purkautumisen lamauttavaa vaikutusta Kiinan talouteen ja maailmankauppaan. Ukrainan tilanne on viime kuukausina pysynyt ennallaan, mutta konfliktin laajeneminen sekä pakotepolitiikan jatkuminen ensi vuonna ovat täysin mahdollisia. Lähi-idän tapahtumien ennakoitiin on aina vaikeaa. Myös Eurooppaan tulevien pakolaisvirtojen taloudelliset vaikutukset ovat vielä epäselvät, kuten myös Yhdysvaltojen keskuspankin loppuvuodelle ennakoitujen koronnostojen vaikutukset valuuttakursseihin.

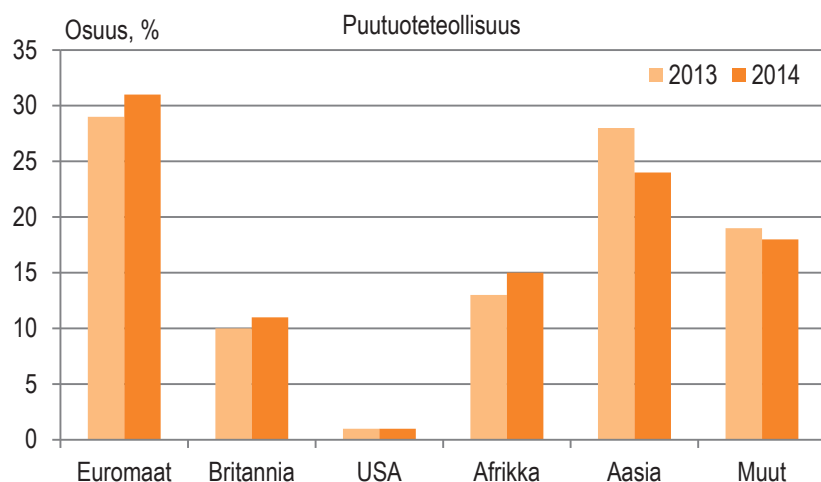
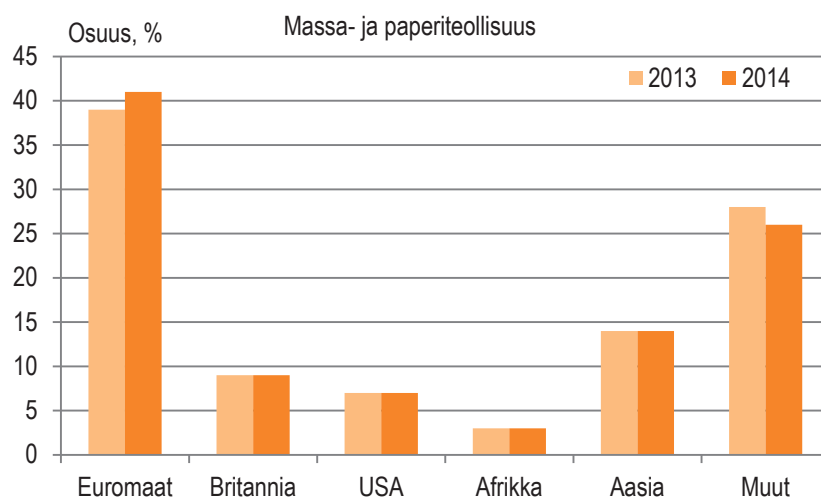
Vuonna 2014 metsäteollisuustuotteiden viennin arvo kasvoi vain hieman

Vuonna 2014 metsäteollisuustuotteiden viennin kokonaisarvo oli 11,22 miljardia euroa, mikä vastasi edelleen noin viidesosaa Suomen tavaraviennin kokonaisarvosta. Metsäteollisuustuotteiden viennin arvo pysyi edellisen vuoden tasolla. Paperin viime vuosien alamäestä huolimatta sen viennistä saadut tulot kattoivat 40 prosenttia metsäteollisuuden kokonaisviennin arvosta. Paperin vientitulot kuitenkin supistuivat viime vuonna 4 prosenttia edellisvuoteen verrattuna vientimäärien sekä viennin yksikköhinnan alennettua. Muilla metsäteollisuuden toimialoilla vientitulot puolestaan kasvoivat. Sahavarasta saadut vientitulot olivat viime vuonna 8 prosenttia edellisvuotta suuremmat, vanerissa kasvua oli 11 prosenttia, massassa pari prosenttia ja kartongissa puoli prosenttia.

Euroalueen elpyminen ja Aasian talouskasvun hidastuminen näkyvät erityisesti puutuoteteollisuuden viennissä. Vaikka vuotuiset maakohtaiset erot alueiden sisällä ovat suuria, euroalueen ja Pohjois-Afrikan osuudet puutuoteteollisuuden viennin arvon kohdentumisesta nousivat molemmat pari prosenttiyksikköä vuoteen 2013 verrattuna. Aasian osuus puolestaan supistui 4 prosenttiyksikköä. Massa- ja paperiteollisuudessa viennin kohdentuminen on melko vakiintunutta alueittain. Euroalueen osuus kuitenkin kasvoi myös massa- ja paperiteollisuuden viennin arvon osalta viime vuonna.

Vetovastuu maailmantaloudesta vaihtuu

Maailmantalouden viime vuoden 3,3 prosentin kasvun ennakoidaan hieman hidastuvan tänä vuonna. Viime vuosina maailmantalouden kasvua ovat Kiinan johdolla pitäneet yllä lähinnä kehittyvät taloudet, joiden talouskasvu on ollut kehittyneitä talouksia nopeampaa. Kehittyneissä talouksissa kasvu on kuitenkin alkuvuoden aikana hidastunut ennakoitua nopeammin ja kasvuennusteita on tarkennettu alaspäin. Kiinassa talouden ongelmat ja kasvun hidastuminen näkyvät kauppavirtojen ja kansainvälisen kaupan määrän supistumisena, mikä puolestaan vähentää myös raaka-aineita tuottavien kehittyvien maiden kauppaa. Venäjä ja Brasilia ovat ajautuneet taantumaan. Suurista kehittyvistä talouksista ainoastaan Intian talouden kasvunopeuden ennakoidaan kiihtyvän tänä vuonna. Vetovastuu maailmantalouden kasvusta onkin vähitellen palaamassa kehittyneille talouksille Yhdysvaltojen johdolla, jonka kulutusvetoisen talouden ennustetaan heikon alkuvuoden jälkeen palaavan jälleen loppuvuonna viime vuosien kasvuvauhtiin. Euroalueella hidas elpyminen jatkuu euron heikentymisen ja alueen sisäisen kysynnän kasvun myötä, vaikka maittaiset erot pysyvät suurina. Epävarmuus pysyy korkealla ja luottamusindikaattorit antavat välillä ristiriitaista kuvaa talouksien elpymisistä. Britanniaa auttaa euroalueen kysynnän elpyminen. Tuoreimmat talousennusteet arvioivat maailmantalouden kasvun olevan 3–3,3 prosenttia vuonna 2015.

Suomen metsäteollisuuden viennin arvon jakautuminen 2013 ja 2014. Lähteet: Tulli ja Luke.

Matalalla pysyvät korot sekä raakaöljyn halpa hinta ruokkivat kehittyneiden talouksien kasvu myös ensi vuonna. Venäjän ja Brasilian uskotaan hitaasti toipuvan tämän vuoden talouksiensa supistumisista, ja euroalue jatkaa hidasta elpymistään. Kiinan talous sen sijaan on suuri kysymysmerkki ja Kiinan talouspoliittiset toimet talouskasvun jatkumiseksi tulevat vaikuttamaan maailmankaupan lisäksi myös muilla tavoin. Yhdysvaltojen työllisyyskehityksen ohessa Kiinan elokuussa tekemät useat minidevalvaatiot ovat mahdollisesti yksi syy Yhdysvaltojen koronnostopäätöksen siirtymiselle loppuvuoteen tai jopa ensi vuoden puolelle, koska Yhdysvallat ei halua dollarin vahvistuvan lisää haittaamaan vientiään. Markkinoiden odotus koronnostojen myöhentämisestä puolestaan vaikuttaa muutenkin valuuttojen välisiin suhteisiin ja on jo hieman vahvistanut euroa dollaria vastaan. Kiinan talouden ympärillä vellovan epävarmuuden lisäksi levottomuudet Lähi-idässä todennäköisesti jatkuvat ja Venäjään kohdistuvien talouspakotteiden jatkaminen ensi vuonna on mahdollista. Mittavien pakolaisvirtojen poliittiset ja taloudelliset vaikutukset Eurooppaan voivat osaltaan väliaikaisesti heikentää euroalueen orastavaa nousua. Vuonna 2016 maailmantalouden arvioidaan kasvavan noin 3,5 prosentin vauhtia.

Euroalueen elpyminen jatkuu

Teknisesti euroalue irtaantui taantumasta jo vuoden 2013 keväällä. Tämän jälkeen talouden kasvu on ollut hidasta ja sitä ovat varjostaneet useat kriisit. Vaikka Ukrainan tilanteesta johtuneet ja länsimaiden asettamat talouspakotteet Venäjälle sekä Kreikan velkaneuvottelut hetkellisesti nakersivat luottamusta euroalueen talouteen, kasvu kuitenkin jatkui melko tasaisesti läpi vuoden 2014. Syksyllä Euroopan keskuspankin (EKP) ilmoitus arvopapereiden osto-ohjelmasta ja koronlaskut heikensivät euroa dollariin nähden ja antoivat vauhtia viennin kasvulle. Myös kotimaisen kysynnän kasvu tuki talouden elpymistä. Vuonna 2014 euroalueen talous kasvoi 0,9 prosenttia.

Tammikuussa 2015 EKP:n käynnistämä laaja arvopapereiden osto-ohjelma kohensi luottomarkkinoiden toimintaa, heikensi edelleen euroa dollariin nähden ja paransi viennin edellytyksiä euroalueen ulkopuolelle. Alhainen korkotaso, inflaation taittuminen lähelle nolaa, öljyn hinnan aleneminen sekä työllisyyden hidaskoheneminen puolestaan ovat ruokkineet yksityisen kulutuksen elpymistä. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä euroalueen talous kasvoi 0,4 prosenttia edelliseen neljännekseen verrattuna. Toisella neljänneksellä vastaava kasvuprosentti oli 0,3. Luottamusindikaattoreiden perusteella kuluttajien luottamus euroalueen talouteen on hieman heikentynyt kuluvan vuoden aikana, mutta on kuitenkin selvästi pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella. Teollisuudessa luottamus koheni alkuvuonna, mutta on kesän aikana pysynyt lähes muuttumattomana. Vaikka rakentamisen indikaattorit ovat vielä kaukana pitkän aikavälin keskiarvosta, näkymät alalla ovat kuitenkin kesän aikana muuttuneet positiivisemmiksi.

Kiinan talouskasvun hidastuminen ja sitä seuranneet talouspoliittiset toimet vaikuttavat myös euroalueella. Suora vaikutus välittyy kysynnän heikentymisen myötä viennin kasvun hidastumisena sekä suoraan Kiinaan että muihin kehittyviin talouksiin. Epäsuorat vaikutukset puolestaan heijastuvat euron vahvistumisen kautta. Markkinoilla odotukset ovat voimistuneet Yhdysvaltojen keskuspankin (FED) koronnostopäätösten siirtämisestä loppuvuoteen tai jopa ensi vuoden puolelle, mikä on jo vahvistanut euroa dollariin nähden. Alkuvuonna tapahtunut euron heikentymisen vientiä edistävä vaikutus onkin osittain jo sulanut pois. Tästä kärsivät erityisesti Ranska ja Saksa, joilla viennin osuus talouden kasvusta on merkittävä. Vuonna 2015 euroalueen ennakoitaan kasvavan 1,3–1,5 prosenttia.

Vaikka finanssipolitiikan keinovalikoima talouden elvyttämiseksi on kansallisesti rajallinen maiden mittavien velkaongelmien vuoksi, finanssipolitiikan ei kuitenkaan arvioida enää kokonaisuudessaan euroalueella kiristyvän. Rahapolitiikka euroalueella pysyy elvyttävänä, sillä EKP on ilmoittanut jatkavansa arvopapereiden osto-ohjelmaansa aina ensi vuoden syyskuuhun saakka, mahdollisesti pitempääkin, eikä koronnostoja ennakoita ennen ensi vuoden loppua. Euron ennakoitaan jälleen heikentyvän dollariin nähden ja jopa pariteettiin (yhden euron hinta on yksi dollari) saakka erityisesti, jos FED aloittaa ensi vuonna koronnostojen sarjan. Kotitalouksien ostovoimaa parantaa alhainen

inflaatio, öljyn hinnan pysyminen alhaalla sekä työllisyyden hidaskoheneminen. Viennin kasvua sen sijaan rajoittaa kehittyvien maiden heikentyvät talousnäkökymät ja kysynnän vaimeneminen. Vaikka uudet poliittiset kriisit Euroopassa ja erityisesti Kreikassa ovat mahdollisia ja jopa todennäköisiä, Eurooppaan tulevien pakolaisvirtojen taloudelliset vaikutukset ovat vielä epäselviä ja Venäjään kohdistuvien kauppapakotteiden jatkuminen on mahdollista, euroalueen arvioidaan kasvavan 1,6–1,8 prosenttia vuonna 2016.

Euroalueen sisällä maittaiset kasvuerot pysyvät suurina. Saksan talouden ennakoitaan kasvavan noin puolentoista prosentin vauhdilla tänä vuonna ja pari prosenttia ensi vuonna. Kaikki Baltian maat kuuluvat nyt euroalueeseen Liettuan liittyttyä siihen vuoden 2015 alusta. Talouspakotteiden aiheuttama viennin supistuminen Venäjälle on ollut yhteinen ongelma kaikille Baltian maille. Vuonna 2015 Baltian taloudet kasvavat reilu 2 prosentin vauhtia. Ensi vuodelle kasvut kiihtyvät 3–4 prosenttiin euroalueen kysynnän lisääntymisen ja viennin kasvun myötä.

Britanniassa ja Ruotsissa taloudet kasvavat reippaasti

Suomen metsäteollisuuden kilpakumppanin Ruotsin ja tärkeän lopputuotteiden kohdemaan Britannian taloudet kasvavat vahvasti sekä tänä että ensi vuonna. Vuonna 2014 Britannian talous kasvoi lähes 3 prosenttia. Työmarkkinoiden kohentuminen on alkuvuonna ruokkinut yksityisen kulutuksen kasvua, mikä onkin toiminut talouskasvun moottorina. Euroalueen elpyminen ja kasvava kysyntä ovat myös auttaneet vientisektoria. Talouden mahdollisen ylikuumenemisen vuoksi Englannin keskuspankki joutunee ensin vuoden aikana nostamaan ohjauskorkoaan. Vaikka tämä vahvistaa puntaa euroon nähden ja vaikka julkisen talouden sopeutustoimet jatkuvat, Britannian talous kasvaa tänä vuonna noin 2,5 prosenttia ja ensi vuonna vain hieman tätä hitaammin.

Myös Ruotsin viime aikojen talouskasvu on perustunut kotimaisiin kysyntätekejiin. Vuonna 2014 Ruotsin talous kasvoi 2,3 prosenttia. Inflaation pysyessä maltillisena reaalityöntekeijät ovat nousseet ja yhdessä parantuvan työllisyysasteen kanssa tämä on vauhdittanut yksityistä kulutusta. Investoinnit – ja erityisesti rakennusinvestoinnit – ovat kasvaneet huimaa vauhtia jo viime vuodesta lähtien. Tavara-vienti on kärsinyt heikosta maailmanmarkkinoiden kysynnästä, mutta sen sijaan palvelujen vienti on kasvanut. Ruotsin keskuspankki tasapainoilee rahapolitiikan kanssa. Asuntomarkkinoilla mahdollisesti piilevä kupla sekä talouden osittainen ylikuumeneminen vaatisi kireämpää rahapolitiikkaa. Toisaalta kruunun pitäminen heikkona ja viennin tukeminen edellyttävät matalaa korkotasoa, jonka nostolle ei löydy perusteluja myöskään matalana pysyttelevästä inflaatiosta. Alkuvuoden tilastotietojen perusteella Ruotsin talous kasvaa tänä vuonna noin 3 prosentin vauhtia. Myös ensi vuodelle ennakoitaan lähes vastaavaa kasvua.

Venäjän talous supistuu vuonna 2015

Venäjän talous oli alamäessä jo ennen Ukrainan kriisin kärjistymistä vuoden 2014 keväällä. Energiatuotteiden viennistä riippuvan talouden vaikeudet jatkuivat öljyn maailmanmarkkinahintojen halpenemisen vuoksi. Alamäkeä lisäsivät länsimaiden Venäjälle asettamat talouspakotteet ja ruplan voimakas heikkeneminen, joka toisaalta kiihdytti inflaatiota entisestään, mutta toisaalta neutralisoi energiatuotteiden viennistä saatavien ruplamääräisten tulojen supistumista. Vuonna 2014 Venäjän talous kuitenkin vielä kasvoi 0,6 prosenttia.

Talouden ongelmat ovat edelleen kärjistyneet tämän vuoden alkupuolella. Suuri osa Venäjän kulutus- ja investointituotteista on tuontitavaroita, jolloin ruplan voimakas heikentyminen alkuvuodesta näkyi näiden tuotteiden kallistumisena ja inflaation kiihtymisenä. Tämä puolestaan on heikentänyt kotitalouksien ostovoimaa, joka yhdessä työttömyyden kasvun kanssa on supistanut yksityisen kulutuksen määrää. Tuonnin ennakoitaan vähenevän jopa kolmasosan viime vuodesta. Myös investoinnit vähenevät, sillä länsimaiden asettamat talouspakotteet ovat vaikuttaneet rahoituksen saatavuuteen ulkomailta ja kotimaista luotonantoa rajoittavat korkealla olevat korot ja yleinen epävarmuus. Enna-

koimattomuus ja nopeat liiketoimintaympäristöön vaikuttavat poliittiset päätökset eivät kannusta investointeihin. Julkisen kulutuksen ennakoidaan pysyvän viime vuoden tasolla. Rahapolitiikan suhteen Venäjän keskuspankki joutuu tasapainoilemaan inflaation, valuuttapaon, ruplan kurssin ja korkotason kanssa. Talousennustajat arvioivat Venäjän talouden supistuvan tänä vuonna 3–4 prosenttia.

Ensi vuodellekaan Venäjän taloudessa ei odoteta mitään merkittävää käännettä. Talouden yksipuolinen rakenne ja vahva riippuvuus erityisesti öljyn maailmanmarkkinahinnoista ei anna riittävästi joustoa talouden nopealle elpymiselle. Vaikka öljyn kysynnän ja hintakehityksen ennakoiminen on vaikeaa, niiden uskotaan korkeintaan hieman nousevan ensi vuoden aikana. Ruplan kurssi seuraa tiiviisti öljyn hintaa ja sen arvioidaan hieman vahvistuvan euroon nähden. Yksityinen kulutus ja investoinnit pysyvät kuluvan vuoden tasolla. Työttömyysasteen odotetaan hieman kasvavan ja kuluttajahintojen nousun olevan hieman kuluva vuotta maltillisempaa. Vuodelle 2016 Venäjän talouden arvioidaan pysyvän kuluvan vuoden tasolla tai hieman supistuvan.

Pohjois-Amerikassa taloudet kasvavat vahvasti

Yhdysvaltojen talous kasvoi 2,4 prosenttia vuonna 2014. Alkuvuoden vaikeuksien jälkeen talouskasvu piristyi kuitenkin loppuvuotta kohden ja asuntomarkkinoiden ongelmien vähitellen helpottaessa kotimaisten kysyntätekijöiden merkitys kasvun moottorina korostui. Yksityisen kulutuksen osuus on noin 70 prosenttia Yhdysvaltojen bruttokansantuotteesta.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä talouskasvu Yhdysvalloissa jäi odotettua heikomaksi. Kasvua rajoittivat luminen ja kylmä talvi, sekä vientiä hankaloittaneet länsirannikon satamalakot sekä vahvistunut dollari. Toisella neljänneksellä talous kasvoi kuitenkin jo peräti 3,9 prosentin vuosivauhtia. Vaikka kuluttajien luottamus onkin hieman heikentynyt kesän aikana, yksityisen kulutuksen odotetaan pysyvän vahvassa kasvussa loppuvuoden aikana työllisyyden parantuessa ja halpojen energiahintojen nostaessa ostovoimaa. Myös teollisuustuotannon ennakoidaan kasvavan.

Maailmantalouden kasvuennusteita (reaalinen BKT, muutokset prosentteina vuositasona).

Alue	Osuus Suomen metsäteollisuuden viennin arvosta vuonna 2014, %	Toteutunut BKT % 2014	ETLA 2015e	OECD/IMF 2015e	ETLA 2016e	OECD/IMF 2016e
Metsäteollisuuden viennin painotettu	100,0	2,0	1,9	2,3	2,3	2,6
EU-28	58,5	1,4	1,6	1,9*	1,9	2,1*
Euroalue	38,1	0,9	1,5	1,6	1,8	1,9
Saksa	15,9	1,7	1,9	1,6	2,1	2,0
Britannia	9,4	2,8	2,6	2,4	2,5	2,3
Ruotsi	4,1	2,3	2,7	2,7*	2,7	2,8*
Venäjä	5,1	0,6	-4,0	-3,4**	-2,0	0,2**
Yhdysvallat	5,4	2,4	2,6	2,4	2,7	2,6
Aasia	16,5	4,7	4,7	5,6*	5,0	5,5*
Japani	3,9	-0,2	0,6	0,6	1,5	1,2
Kiina	5,4	7,3	6,8	6,7	6,6	6,4
Muut	14,5					

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ennuste julkaistiin 23.9.2015.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) ennuste julkaistiin 16.9.2015.

Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ennusteet (* ja **) julkaistiin 7.4.2015 ja 9.7.2015.

Suurin Yhdysvaltojen talouteen liittyvä kysymysmerkki on, milloin Yhdysvaltojen keskuspankki alkaa normalisoida rahapolitiikkaansa pitkään jatkuneen elvyttävän kauden jälkeen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että keskuspankki aloittaa maltilliset koronnostot. Tällä puolestaan tulee olemaan vaikutusta valuuttojen välisiin vaihtosuhteisiin sekä globaaleihin kauppavirtoihin. Kiinan elokuisten devalvaatioiden, jotka yllättivät markkinat, jälkeen on esitetty arvioita, että ensimmäiset koronnostot tapahtuvat kuluvaan vuoden lopussa tai ensi vuoden alkupuolella. Hitaan inflaation ja paranevien työllisyyslukujen perusteella tämä olisi jo nyt mahdollista, mutta keskuspankki ei vielä halunne vahvistaa dollaria liikaa vientiä vaikeuttamaan. Vuonna 2015 Yhdysvaltojen talous kasvaa noin 2,5 prosentin vuosivauhtia.

Myös ensi vuoden talouskehitykselle ei ole suuria uhkakuvia. Työllisyyden paraneminen ja investointien kasvu pitävät yksityisen sektorin kasvun vahvana, joskin joillakin toimialoilla todennäköisesti kärsitään jo työvoimapulasta. Uuden liuskeöljy- ja -kaasuteknologian ansiosta Yhdysvaltojen talous on entistä suojatumpi energiatuotteiden maailmanmarkkinahintojen vaihtelulta. Kiristyvän rahapolitiikan odotetaan hieman vahvistavan dollaria, mikä voi heikentää vientiä yhdessä kehittyvien talouksien kysynnän hiipuesssa. Vuonna 2016 Yhdysvaltojen talous kasvaa hieman tätä vuotta nopeammin.

Kanadan talous supistui kuluvaan vuoden kahdella ensimmäisellä neljänneksellä. Syy tähän löytyy erityisesti energia- ja kaivosalan investoinneista, jotka supistuivat öljyn alhaisen maailmanmarkkinahinnan sekä kehittyvien maiden hiipuvan raaka-aineiden kysyntöjen vuoksi. Talouden notkahduksen odotetaan kuitenkin jäävän väliaikaiseksi ja kesän aikana talous onkin jo elpynyt. Kanadan dollari on viimeisen kahden vuoden aikana heikentynyt 20 prosenttia Yhdysvaltojen dollaria vastaan. Kuluvaan kevään jälkeen Kanadan dollari on heikentynyt euronkin suhteen yli 10 prosenttia. Loppuvuodesta Kanadan dollarin ennakoidaan edelleen heikkenevän molempien valuuttojen suhteen antaen piristysruiskeen myös viennin kasvulle. Teollisuuden luottamusindikaattorit nousivat keväällä korkeammalle tasolle sitten viimeiseen neljään vuoteen. Heikon alkuvuoden vuoksi Kanadan talous kasvaa vain reilun prosentin vuonna 2015. Ensi vuonna kasvu on jo yli 2 prosenttia.

Miten Kiina selättää ongelmansa?

Kiinan talouskasvun hidastumista on ennakoitu jo vuosia. Aiemmin vienti- ja investointivetoista taloutta on järjestelmällisesti ja talouspoliittisin toimin ohjattu tukemaan kotimaista kysyntää ja yksityisen kulutuksen kasvua. Talouden rakenteelliset uudistukset kuten rahoitusmarkkinoiden kehittäminen, työn liikkuvuuden edistäminen sekä sosiaaliturvaverkoston ja kattavan sairaanhoitojärjestelmän rakentaminen vievät kuitenkin oman aikansa ja vaikuttavat hitaasti yksityisen kulutuksen kasvuun. Vuonna 2014 Kiinan talous kasvoi 7,4 prosenttia.

Kuluvaan vuoden kahdella ensimmäisellä neljänneksellä Kiinan kasvu on virallisten tilastojen mukaan hidastunut noin 7 prosenttiin. Maailman toiseksi suurimpana taloutena ja merkittävänä raaka-aineiden tuojana Kiinan talouskasvun hidastumisen vaikutukset ovat jo levinneet muihin maihin ja heikentäneet maailmankaupan kasvua. Kesällä osittain puhjenneen osakekuplan leviäminen kiinteistö- ja luottomarkkinoille saatiin estettyä nopeilla talouspoliittisilla päätöksillä. Kiinassa raha- ja finanssipoliittiset toimet ja korjausliikkeet ovat yleensäkin tapahtuneet nopeasti ja niillä on pystytty – ainakin toistaiseksi – pitämään talouskasvun hidastuminen maltillisena. Hyvä esimerkki tästä oli elokuussa toteutetut minidevalvaatiot, joilla reagoitiin kesällä havaittuun viennin nopeaan supistumiseen. Vaikka talouden rakenneongelmat sekä korkea velkaantuminen yhdessä kiinteistö- ja osake-markkinoilla mahdollisesti piilevän kuplan kanssa luovat edelleen riskin talouden kasvuille, Kiinan talouskasvun ennakoidaan hidastuvan maltillisesti. Vuonna 2015 Kiinan talous kasvaa 6,8 prosenttia ja ensi vuonna 6,2–6,5 prosenttia.

Japanin talous supistui viime vuonna 0,1 prosenttia. Japanissa uuden talouspoliittisen doktriinin ajatuksena on ollut saada talous kasvuun elvyttävällä raha- ja finanssipolitiikalla sekä talouden rakenteita uudistamalla. Toistaiseksi kuitenkin vain rahapolitiikka on onnistunut viemään taloutta eteenpäin. Vientiä on viime vuosina auttanut jenin heikentyminen. Pitkän aikavälin talouskasvuun vaikut-

tavat rakenteelliset uudistukset sen sijaan ovat lähes kokonaan aloittamatta. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä Japanin talous vielä kasvoi, mutta toisella neljänneksellä talous jo supistui. Kiinan ja muiden kehittyvien maiden kysynnän lasku vaikeuttaa Japanin vientiä tänä ja ensi vuonna. Koska myös yksityisen kulutuksen kasvu pysyy vaatimattomana, Japanin talous kasvaa tänä vuonna 0,2–0,7 prosenttia. Vuoden 2016 talouskasvuksi ennustelaitokset arvioivat noin prosentin.

Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa konfliktit, nopeat poliittiset muutokset ja pakolaisvirtojen laajuus pitävät yllä epävarmuutta, mikä heijastuu myös alueiden talouskehityksiin. Egyptissä talouden arvioidaan kasvavan tänä vuonna vajaa 4 prosenttia ja ensi vuonna vielä hieman tätä nopeammin. Muissa Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän talouksissa kasvuprosentit vaihtelevat 3–4 prosentin välillä. Ensi vuodeksi ennakoitaan maittaisten kasvuprosenttien hieman nousevan.

1.2. Kotimaan talous

Jari Viitanen

Kesän aikana Suomen kokonaisvienti on lähtenyt hitaaseen kasvuun Venäjälle suuntautuneen viennin romahtamisesta huolimatta. Kotimaisista kysyntätekijöistä yksityinen kulutus kasvaa vain hieman viime vuodesta ja investoinnit supistuvat. Ensi vuonna euroalueen kysynnän parantuminen ja heikko euro tukevat viennin elpymistä yhdessä Venäjän viennin negatiivisten vaikutusten heikentyessä. Kotitalouksien kysyntää ja teollisuuden investointeja rajoittavat edelleen kasvava työttömyys, käyttämätön kapasiteetti ja yleinen epävarmuus. Mikäli viennin kesällä alkanut orastava kasvu jatkuu loppuvuoden ajan, vuonna 2015 Suomen talous pysyy viime vuoden tasolla. Ensi vuonna talous kasvaa alle prosentin vuosivauhtia.

Déjà-vu jälleen kerran

Suomea koskevat talousennusteet ovat jo usean perättäisen vuoden ajan noudattaneet lähes samaa kaavaa. Syksyllä kuluvan vuoden näkymiä ja arvioita talouden kehityksestä korjataan reippaasti alaspäin ja talouden kasvuodotukset kohdistuvat seuraavalle vuodelle. Vuosi 2014 ei ollut poikkeus. Syksyllä ennusteita tarkennettiin alaspäin erityisesti viennin heikon vedon vuoksi. Länsimaiden Venäjälle asettamat talouspakotteet ja Venäjän vastapakotteet näivettivät vientiä Venäjälle eikä euroalueen heikosta talouskasvusta tullut riittävää vetoapua viennin kasvun käynnistymiselle. Vientiä haittasi myös heikentynyt kilpailukyky sekä viennin melko yksipuolinen rakenne. Investoinnit eivät myöskään lähteneet liikkeelle aiempien arvioiden mukaisesti. Loppuvuodesta Suomi vajosi kesän jälkeen jälleen takaisin taantumaan, sillä talous supistui vuoden kahdella viimeisellä neljänneksellä edellisiin neljänneksiin verrattuna. Vuonna 2014 Suomen talous supistui 0,4 prosenttia.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä talous ei kuitenkaan enää supistunut, joskaan ei myös kasvanut. Toisella neljänneksellä talous kääntyi heikkoon kasvuun viennin yllättäen kasvaessa ja investointien laskun taittuessa. Vaikka kesä ja kuluva alkusyksy ovat mahdollisesti käännekohtia talouden elpymisen alkamiseksi, mitään suurta kasvupyrähdystä Suomen taloudessa ei kuitenkaan ole näköpiirissä. Tavaroiden ja palveluiden vienti kasvoi alkuvuonna hieman, mutta viennin kokonaisuutta heikentää öljytuotteiden viennin raju supistuminen. Suomen viennin yksipuolinen rakenne ja painottuminen investointihyödykkeisiin eivät tue viennin nopeaa kasvua. Lähes puolet Suomen viennistä kohdentuu euroalueelle, jossa investoinnit ja investointihyödykkeiden kysyntä eivät ole vielä kunnolla käynnistyneet.

Vientiä euroalueen ulkopuolelle auttaa euron alkuvuoden heikentyminen, mutta toisaalta maailmankaupan hidastuminen ja Aasian kysynnän heikkeneminen jarruttavat viennin elpymistä. Vienti Venäjälle on voimakkaasti vähentynyt. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrien mukaan teollisuuden luottamus on pysynyt kuluvan vuoden aikana melko vakaana, mutta selvästi pitkän ajan

Kotimaan talousennusteita.

	Toteutunut 2014	Etila 2015e	Nordea 2015e	Etila 2016e	Nordea 2016e
BKT, %	-0,4	0,2	-0,3	1,0	0,5
*Vienti, %	-0,7	-1,0	-0,7	2,7	2,3
*Yksityinen kulutus, %	0,5	0,7	0,3	0,4	0,2
*Julkisen kulutus, %	-0,2	0,0	-0,2	-0,2	-0,3
*Investoinnit	-3,3	-1,8	-3,9	2,8	1,8
Yksityiset	-3,3	-1,3	-	2,9	-
Julkiset	-3,9	-3,7	-	2,4	-
*Rakentaminen, %	-1,6	-4,0	-	3,0	-
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	1,0	-0,1	-0,2	0,7	0,6
Työttömyysaste, %	8,7	8,7	9,6	9,6	10,0
Euribor 3kk, %	0,21	-0,01	-	0,0	-

*määrän muutos

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ennuste julkaistiin 23.9.2015.

Nordean ennuste julkaistiin 2.9.2015.

keskiarvon alapuolella. Rakentamisessa suhdanneodotukset ovat sen sijaan yllättäen parantuneet. Teollisuuden odotukset Suomessa ovat kuitenkin huomattavasti synkemmät kuin muualla Euroopassa, mitä osoittavat myös teollisuuden uusien tilausten sekä liikevaihdon supistuminen sekä teollisuustuotannon väheneminen heinäkuussa.

Julkisen talouden lähitulevaisuuden näkymiä heijastavat säästötoimet ja lisävelkaantumisen välttäminen, joten julkisen kulutuksen arvioidaan tänä vuonna pysyvän lähes viimevuotisella tasolla. Tilastokeskuksen kuluttajabarometrit ovat talven jälkeen kääntyneet jälleen laskuun osoittaen kotitalouksien heikkoa luottamusta talouden yleiseen kehitykseen. Kotitalouksien ostovoima ja ansiotaso kasvavat kuitenkin hieman tänä vuonna muun muassa polttonesteiden halvennuttua ja inflaation kääntynyt lieväksi deflaatioksi. Yksityisen kulutuksen kasvu jää tänä vuonna vain muutamaan prosentin kymmenykseen lisääntyvän työttömyyden ja yleisen talouden epävarmuuden vuoksi. Mikäli kesän aikana alkanut viennin hidaskasvu jatkuu loppuvuoden ajan, Suomen talous pysyy viime vuoden tasolla vuonna 2015. Muussa tapauksessa talous supistuu muutaman prosentin kymmenyksen viime vuodesta.

Ensi vuonna talous vihdoin kasvaa?

Ensi vuoden talousnäkymät ovat vain hieman kuluva vuotta paremmat. Euroalueen hitaasti voimistuva kysyntä ja euron heikentyminen tukevat viennin kasvua. Vaikka länsimaiden Venäjälle asettamia talouspakotteita ja Venäjän vastapakotteita mahdollisesti jatketaan ensi vuoden aikana, näiden toimien suurimmat kielteiset vaikutukset Suomen vientiin Venäjälle ovat jo toteutuneet. Pakotteiden poistuminen ensi vuoden aikana puolestaan antaisi merkittävän piristysruiskeen tavara- ja laiteviennin ohessa myös elintarvikkeiden viennille. Investointinäkymiä hillitsee teollisuuden runsas vapaan tuotantokapasiteetin määrä. Rakentamisen ennakoitaan kuitenkin nytkähtävän hitaasti liikkeelle ensi vuoden aikana, kärkihankkeena Äänekoskelle rakennettava biotuotetehdas. Kotitalouksien ansiotason nousua hidastaa verkkaisesti kiihtyvä inflaatio. Tämä puolestaan yhdessä korkeana pysyvän työttömyyden kanssa pitää yksityisen kulutuksen kasvun kuluva vuotta hitaampana. Julkisella sektorilla menoleikkaukset jatkuvat. Vuonna 2016 Suomen talous kasvaa arviolta 0,5–1 prosentin vuosivauhtia.

2. Metsäteollisuus

2.1. Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto

Riitta Hänninen ja Antti Mutanen

Puutuoteteollisuuden tuotteiden, erityisesti sahatavaran, lähiajan markkinanäkymissä on merkittäviä epävarmuustekijöitä Euroopassa, Aasiassa, Lähi-idässä sekä kotimaassa. Vuoden 2015 alkupuoliskolla Suomen sahatavaran vientimäärät kasvoivat verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan, mutta viennin yksikköhinnat laskivat. Vientihintakehitykseen ei odoteta helpotusta, sillä päävientimarkkina-alueella Euroopassa sahatavaran tarjonnan runsaus on painanut erityisesti kuusisahatavaran hintatasoa alaspäin samalla, kun Suomen kilpailijamaat Ruotsi ja Venäjä ovat saaneet etua kruunun ja ruplan valuuttakurssien heikentymisestä suhteessa euroon. Havu- ja lehtivanerin vientikehitys on ollut sahatavaraan verrattuna päinvastaista: vientihinnat ovat nousseet mutta -määrät laskeneet. Koko vuonna 2015 sahatavaran vientimäärät jäivät viime vuoden tasolle, kun viennin ennustetaan loppuvuonna vähenevän viime vuoteen verrattuna. Sahatavaran kotimaan kysyntä puolestaan laskee ja samalla myös sahatavaran tuotanto pienenee viime vuodesta. Myös vanerin tuotantomäärä alenee tänä vuonna vientimäärien jäädessä viime vuoden tason alapuolelle.

Vuodelle 2016 talouskehityksen ja rakentamisen ennusteet osoittavat piristyvää kasvua Euroopassa Suomi mukaan lukien. Sahatavaran ja vanerin tuotanto- ja vientimääriin sekä -hintoihin odotetaan tämän vuoksi pientä vahvistumista. Ennenäkemättömien pakolaisvirtojen vaikutukset Euroopan talouskehitykseen ovat lyhyellä aikavälillä kysymysmerkki, mutta asumisen ja rakentamisen tarpeita ne kasvattavat pidemmällä aikavälillä. Pohjois-Afrikan kasvava sahatavaran kysyntäpotentiaali lisää vientimahdollisuuksia, mutta haittana on alueen epävakaa poliittinen tilanne. Epävarmuutta sahatavaran vientiin Aasiaan tuo Kiinan hidastuva talouskasvu. Euroopan ja kotimaan rakentamisen hieman piristyessä Suomen sahatavaran ja vanerin tuotantomäärät kuitenkin kasvavat vuonna 2016 kuluvas- ta vuodesta.

Rakentamisen kasvu hidasta useilla sahatavaran vientimarkkina-alueilla

Vuoden 2015 ensimmäisellä puoliskolla Suomen sahatavaran kokonaisvientimäärä kasvoi 2 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajasta. Kasvu tuli mäntysahatavaran viennistä, sillä kuusisahatavaran vientimäärät pienenevät. Mäntysahatavaran vienti kasvoi erityisesti Pohjois-Afrikkaan ja Lähi-itään. Kuusisahatavaran vientimäärät Eurooppaan ja Japaniin pienenevät mutta kasvoivat selvästi Kiinaan. Kiinan viennin kasvu korvasikin kuusisahatavaran Euroopan viennissä tapahtunutta laskua.

Euroopan osuus on Suomen havusahatavaran vientimääristä noin 40 prosenttia. Euroopassa sahatavaran kysyntätilanne vaihtelee maittain heijastellen rakentamisen määriä. Esimerkiksi Saksassa rakentaminen kasvaa tänä ja ensi vuonna, tosin kasvuvauhti on hidastumassa. Kuitenkin sahatavaran vientimäärä Suomesta Saksaan, joka on suomalaisen kuusisahatavaran tärkeä vientimarkkina-alue, pienehti selvästi alkuvuonna 2015. Samaan aikaan Ruotsi lisäsi vientiään Saksaan heikon kruunun tukemana. Kiristynyt kilpailu on painanut hintatasoa Saksan viennissä erityisesti kuusisahatavaran osalta.

Britanniassa rakentamismäärät kasvavat Saksan tavoin tänä ja ensi vuonna, mutta kasvuvauhti on Saksaa nopeampaa. Sahatavaran vienti Suomesta Britanniaan oli alkuvuonna 2015 loivassa laskussa viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Ruotsalainen sahatavaran pärjäsi myös Britannian vientimarkkinoilla, ja sahatavaran vienti Ruotsista Britanniaan kasvoi alkuvuonna 2015. Toisin kuin Suomesta Saksaan suuntautuvassa viennissä Suomesta Britanniaan suuntautuvan sahatavaran viennin euromääräinen yksikköhinta nousi punnan vahvistumisen myötä.

Suomen sahatavaran ja vanerin vienti alueittain tammi-kesäkuussa 2015, m³.

Vienti alueittain	Sahatavara		1-6/2015		Vaneri		1-6/2015	
	Mänty m ³	Osuus %	Kuusi m ³	Osuus %	Lehti m ³	Osuus %	Havu m ³	Osuus %
Koko vienti	2 032 000	100	1 706 000	100	184 000	100	327 000	100
Eurooppa	575 793	28	888 863	52	156 036	85	306 589	94
Afrikka	976 425	48	85 783	5	2 563	1	1 442	0
Aasia	459 886	23	660 111	39	23 324	13	5 622	2
Pohjois-Amerikka	335	0	801	0	1 839	1	12 616	4
Muut	19 561	1	70 442	4	238	0	731	0

Lähde: Tulli

Ranskassa, joka on suomalaiselle kuusisahatavaralle Saksaakin tärkeämpi eurooppalainen viennin kohdema, rakentamismäärät ovat laskeneet jo usean vuoden ajan. Rakentamismäärien odotetaan kääntyvän hitaaseen kasvuun vasta vuonna 2016. Vuoden 2015 alkupuoliskolla sahatavaran vienti Suomesta Ranskaan pieneni neljänneksellä. Vientihinnan lasku jäi kuitenkin pienemmäksi kuin sahatavaran viennissä Saksaan. Heikko kysyntä vaikutti myös Ruotsin Ranskaan suuntautuvaan vientiin, joka pieneni samaan aikaan runsaat 10 prosenttia.

Euroconstructin kesäkuun 2015 ennusteen mukaan rakentamisen kasvun odotetaan vuonna 2016 hieman kiihtyvän Länsi-Euroopassa. Erityisesti uusien asuntojen rakentamisen kasvun odotetaan nopeutuvan, mikä merkitsisi myös sahatavaran kysynnän kasvua. Korjausrakentamisen kasvun odotetaan sen sijaan hidastuvan, ja maakohtaiset erot ovat edelleen suuria. Rakentamiselle kasvavat pakolais- ja siirtolaisvirrat voivat tuoda myös lisäpotkua.

Afrikan sekä Aasian osuus Suomen havusahatavaran viennistä on noin kolmannes. Viennin kasvu Euroopan ulkopuolisille markkinoille on korvannut viime vuosina alenevia vientimääriä Eurooppaan, jossa rakentamisen suhdannetilanne on ollut joitakin maita lukuun ottamatta heikko.

Vuoden 2015 alkupuoliskolla sahatavaran vientimäärä Pohjois-Afrikkaan kasvoi 6 prosenttia, ja kasvusta suurin osa aiheutui viennin lisäyksestä Egyptiin ja Marokkoon. Egypti oli jälleen määrissä mitattuna Suomen sahatavaran viennin tärkein yksittäinen kohdema 16 prosentin osuudella sahatavaran kokonaisviennistä. Pohjois-Afrikan ohella vientimäärät Lähi-idän maihin ovat kasvaneet alkuvuonna 2015. Lähi-idän raakaöljyä vievissä maissa öljyn hinnan aleneminen on vähentänyt tuloja ja toisaalta alueen levottomuudet lisäävät epävarmuutta kehityksestä. Kuitenkin talouskasvun Lähi-idässä sekä Pohjois-Afrikassa on kokonaisuudessaan ennustettu kiihtyvän ensi vuonna, mikä lisäänee myös rakentamisen aktiviteettia ja sahatavaran kysyntää alueella. Kaupankäyntiä vaikeuttaa kuitenkin epävakaa poliittinen tilanne, joka on heijastunut esimerkiksi Egyptissä sahatavaran tuojien vaikeuksiin maksaa tilauksia.

Aasian tärkeimmissä suomalaisen sahatavaran vientimaissa Japanissa ja Kiinassa talouskasvun ja rakentamisen näkymät ovat heikentyneet. Japanissa asuntorakentaminen on lähtenyt hitaasti kasvuun viime vuoden huhtikuun kulutusveron korotuksen jälkeen, ja asuntoaloitusten määrä oli pysynyt vuoden 2015 alkupuoliskolla lähellä viime vuoden vastaavan ajankohdan lukemia. Heikon suhdanteen vuoksi Suomen sahatavaran vienti Japaniin väheni tammi-kesäkuussa 2015 noin 6 prosenttia viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Sen sijaan sahatavaran vienti Kiinaan oli nopeassa kasvussa, ja kasvu kohdistui kuusisahatavaraan, jonka vienti Eurooppaan väheni kilpailun kiristytessä. Japanissa on tavoitteena lisätä kotimaisen puun käyttöä, ja sahatavaran tuonnin on arvioitu kokonaisuudessaan laskevan tänä vuonna. Kiinan hidastuva talouskasvu vähentää joillakin alueilla asuinra-

Suomen saha- ja vaneriteollisuus vuonna 2014, 1000 m³.

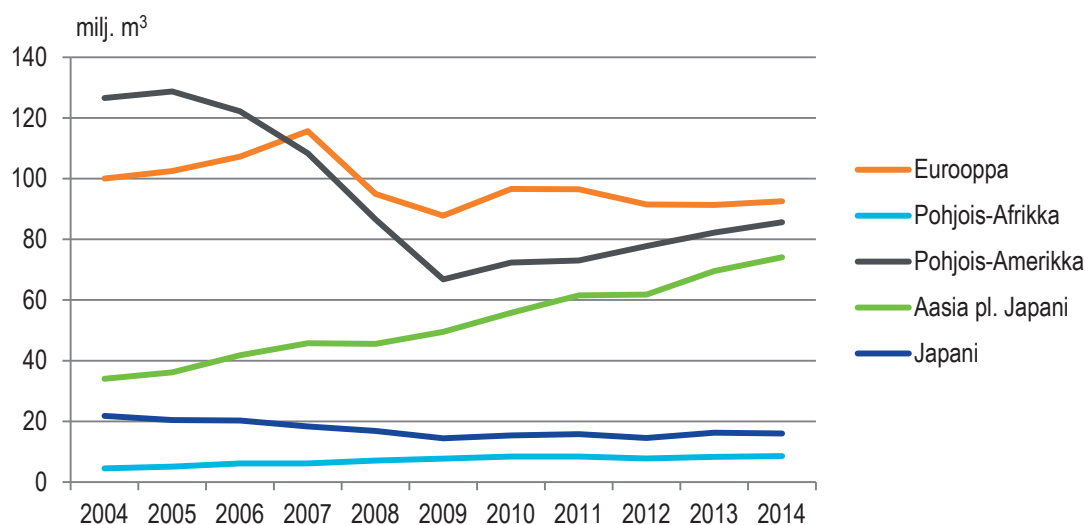
	Sahatavara	%	Vaneri	%
Tuotanto, josta	10 900	100	1 160	100
Kotimaahan*	3 419	31	162	14
Vienti:	7 481	69	998	86
EU	3 055	28	821	71
Afrikka, josta	2 084	19	8	1
Egypti	1 223	11	1	0
Aasia, josta	2 159	20	59	5
Japani	776	7	6	1
Kiina	408	4	8	1
Pohjois-Amerikka	5	0	31	3
Muut	178	2	79	6

*tuotanto-vienti

Lähteet: Metsäteollisuus ry ja Tulli

kentamista, ja uhkana on myös asuntokuplan puhkeaminen. Ensi vuonna Suomen sahatavaran viennin kasvu Aasiaan riippuu pitkälti Kiinan tilanteesta.

Pohjois-Amerikassa rakentaminen on ollut kasvussa jo jonkin aikaa. Yhdysvaltojen asuinrakentaminen, etenkin omakotitalojen rakentaminen, on merkittävä puutuotteiden kuluttaja, ja Yhdysvalloista suhdanteet heijastuvat viennin ja tuonnin kautta Eurooppaan ja muualle maailmaan. Yhdysvaltain asuinrakennustuotannon on ennustettu kasvavan tänä vuonna 8 ja ensi vuonna 6 prosenttia. Suomen sahatavaran viennille Yhdysvallat eivät ole olleet merkittävä markkina-alue ja vientimäärät ovat olleet pieniä. Alkuvuonna vienti on kuitenkin ollut kasvussa heikon euron tukemana. Sahatavaran vienti Ruotsista Yhdysvaltoihin on vuoden 2015 alkupuoliskolla yli kaksinkertaistunut, mutta vientimäärät ovat edelleen pieniä verrattuna vientiin Länsi-Euroopan tai Pohjois-Afrikan maihin. Ruotsin kruunu on heikentynyt suhteessa dollariin euroa enemmän, mikä on kasvattanut ruotsalaisen saha-

Sahatavaran kulutus eri alueilla 2004–2014. Lähde: FAOSTAT.

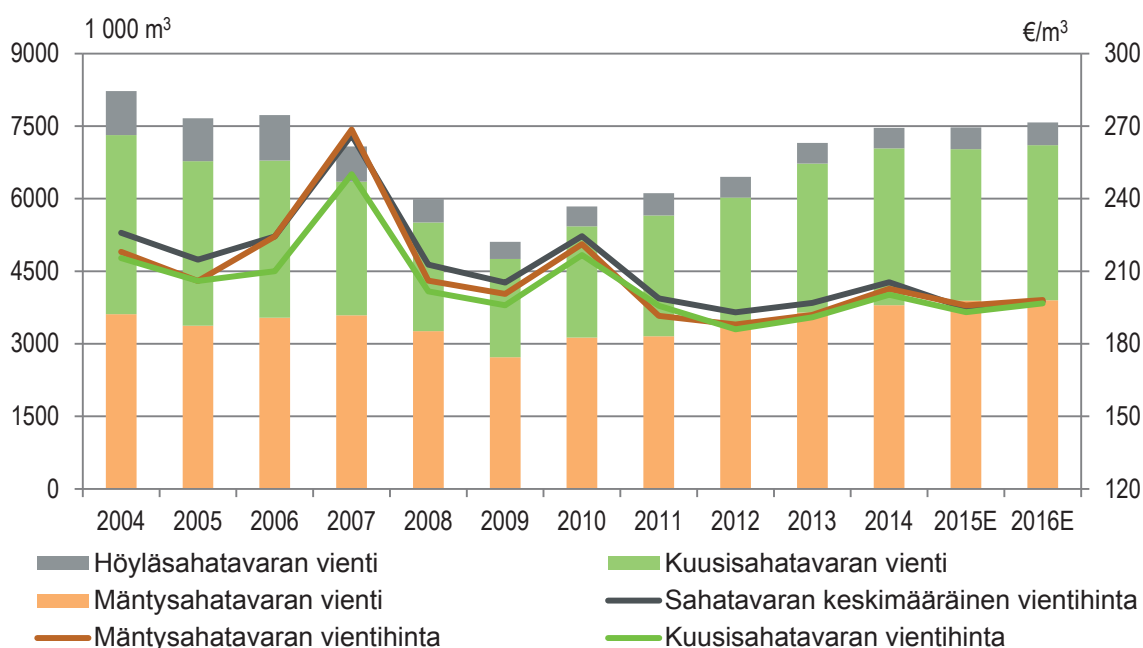
tavaran hintakilpailukykyä myös Yhdysvaltojen markkinoilla. Ensi vuonna Suomen vientinäkymien arvioidaan paranevan selvimmin Euroopassa, jossa asuinrakentamisen on ennustettu kasvavan kuluva vuotta nopeammin.

Tarjonnan kasvu ja valuuttakurssien vaihtelu heikentäneet markkinahintoja

Maailman sahatavaramarkkinoiden epävarmuudet ja ylitarjonta ovat tänä vuonna alentaneet sahatavaran hintaa useissa maissa ja varastot ovat kasvaneet koko jakeluketjussa. Yhdysvalloissa sahatavaran dollarimääräiset hinnat ovat laskeneet valuutan vahvistuessa ja sahatavaran viennin vähentyessä erityisesti Kiinaan, jolloin tarjonta kotimaassa on kasvanut. Suomen sahatavaran viennin yksikköhinta oli tammi-kesäkuussa 2015 noin 4 prosenttia alempi kuin viime vuoden vastaavaan aikaan.

Euroopassa sahatavaran tuotanto kasvoi viime vuonna kulutusta nopeammin, kun tuotantoa lisäsivät etenkin Ruotsi, Suomi ja Saksa. Kun kysyntä hidastui viime vuoden loppua kohti, varastot kasvoivat ja ylitarjontaa syntyi rakentamisen jäätyä odotettua vaisummaksi useissa maissa keväällä 2015. Tämä on johtanut markkinahintojen laskuun. Osaltaan laskuun ovat vaikuttaneet kilpailijamaiden, Ruotsin ja Venäjän, valuuttojen heikentymisen tuomat mahdollisuudet hinnanalennuksiin. Euro vahvistui Ruotsin kruunuun nähden tammikuun 2014 ja kuluvan vuoden kesäkuuhun välisenä aikana 8 prosenttia.

Venäjän ruplaan nähden euro on vahvistunut samaan aikaan noin kolmanneksen, mutta valuuttakurssietu ei ole vielä näkynyt Venäjän sahatavaran vientimäärien merkittävänä kasvuna Euroopassa. Tähän syynä pidetään Ukrainan kriisin liittyviä talouspakotteita ja viennin vähenemistä Euroopasta Venäjälle. Kaupankäynnin hiipumisesta on seurannut se, ettei venäläiselle sahatavaralle paluurahtina ole riittänyt rekkakuljetuskapasiteettia erityisesti Keski-Eurooppaan suuntautuvaan vientiin. Laivakuljetuksissa venäläisen sahatavaran hintatasoa pidetään puolestaan kilpailukyvyttömänä suhteessa suomalaiseseen ja erityisesti ruotsalalaiseen sahatavaraan, mikä haittaa sahatavaran laivakuljetusten lisäämistä Venäjän pohjoisosien satamista Eurooppaan.

Sahatavaran viennin määrä ja yksikköarvo 2004–2016e vuoden 2014 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä alueen levottomuudet ja poliittinen epävarmuus ovat heijastuneet sahatavaran vientihintatasoon. Alueille viedään Suomesta etupäässä mäntysahatavaraa. Vuoden 2015 alkupuoliskolla mäntysahatavaran viennin yksikköhinnat Pohjois-Afrikkaan alenivat, mutta vientimäärät kasvoivat verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan. Ruotsi on saanut valuuttakurssietua myös Euroopan ulkopuolisessa viennissä, kun kruunu on heikentynyt noin kolmanneksen suhteessa Yhdysvaltain dollariin tammikuun 2014 ja kesäkuun 2015 välillä. Euron heikentyminen dollariin nähden on ollut samaan aikaan noin 18 prosenttia.

Aasian markkinoilla Kiinan kysyntä on vetänyt heikentyvästä talouskasvusta huolimatta vielä hyvin ja tammi-kesäkuussa 2015 Suomen viennin yksikköhinta Kiinaan oli korkeampi kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Kun Japanin markkinoilla kysyntä taas on heikentynyt ja Suomen viennin yksikköhinnat alentuneet, Kiinan merkitys on kasvanut myös Suomen viennille Aasiaan. Kilpailu on kuitenkin lisääntymässä myös Kiinassa. Vaikka tuonti Kanadasta on vähentynyt, Venäjän tarjonta Kiinaan on kasvanut ruplan heikentyessä samalla, kun eurooppalaisten tuottajien kiinnostus Kiinan markkinoihin on lisääntynyt.

Asuinrakentaminen kääntyy kotimaassa ensi vuonna nousuun?

Alkukevään 2015 asuntorakentamisen aloitukset ja asuntokaupan vilkastuminen antoivat toiveita asuntotuotannon elpymisestä Suomessa. Heikko ostovoima ja epävarma työllisyystilanne vähentävät kuitenkin kotitalouksien haluja asunnon hankintaan. Sahatavaran kulutukselle tärkeiden omakotitalojen rakentaminen on jatkanut laskuaan, ja tänä vuonna aloitusten ennakoitaan laskevan rakennusteollisuuden elokuun välitarkistuksen mukaan viime vuoden 6 800 kappaleesta 6 000:een. Rakentamisen lasku vähentää myös sahatavaran kysyntää ja kulutuksen arvioidaan vähenevän vielä tänä vuonna muutaman prosentin viime vuoden noin 3,7 miljoonasta kuutiometrissä. Ennusteiden mukaan rakentaminen kuitenkin saavuttaa aallonpohjan kuluvana vuonna ja kasvuun päästään vuonna 2016. Lisäksi Euroconstruct ennakoii Suomen asuinrakentamisen kasvuvauhdin kiihtyvän vielä 2017. Ensi vuonna sekä asuin- että korjausrakentamisen kasvun arvioidaan nostavan sahatavaran kotimaan kulutusmäärää runsaat kaksi prosenttia.

Saha- ja vaneriteollisuuden tuotanto- ja vienninusteat, 1000 m³. (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

	Tuotanto			Vienti		
	2014	2015e	2016e	2014	2015e	2016e
Havusahatavara	10 900	10 600	10 800	7 464	7 472	7 577
	5	-3	2	4	0	1
Vaneri	1 160	1 150	1 180	998	980	1 000
	6	-1	3	9	-2	2

Havusahatavaran ja vanerin vientihintaennusteet muutosprosentteina edellisvuodesta.*

	2014	2015e	2016e
Havusahatavara	205	200	204
	3	-2	2
Vaneri	534	544	554
	2	2	2

*Vientihinnat ovat nimellisiä yksikköarvoja, €/m³

Epävarman markkinatilanteen vuoksi jotkin sahatavaran tuottajat ovat kertoneet suunnitelmista sopeuttaa tuotantoa tämän vuoden lopussa ja ensi vuoden alussa. Vientimäärien jäädessä viime vuoden tasolle, mutta kotimaan kulutuksen vielä laskiessa sahatavaran tuotantomäärä alenee tänä vuonna noin 3 prosenttia ja jää 10,6 miljoonaan kuutiometriin. Vuonna 2016 Euroopan kysynnän vahvistumisesta aiheutuva sahatavaran viennin kasvu ja rakentamisen lisääntyminen kotimaassa nostavat tuotantomäärää.

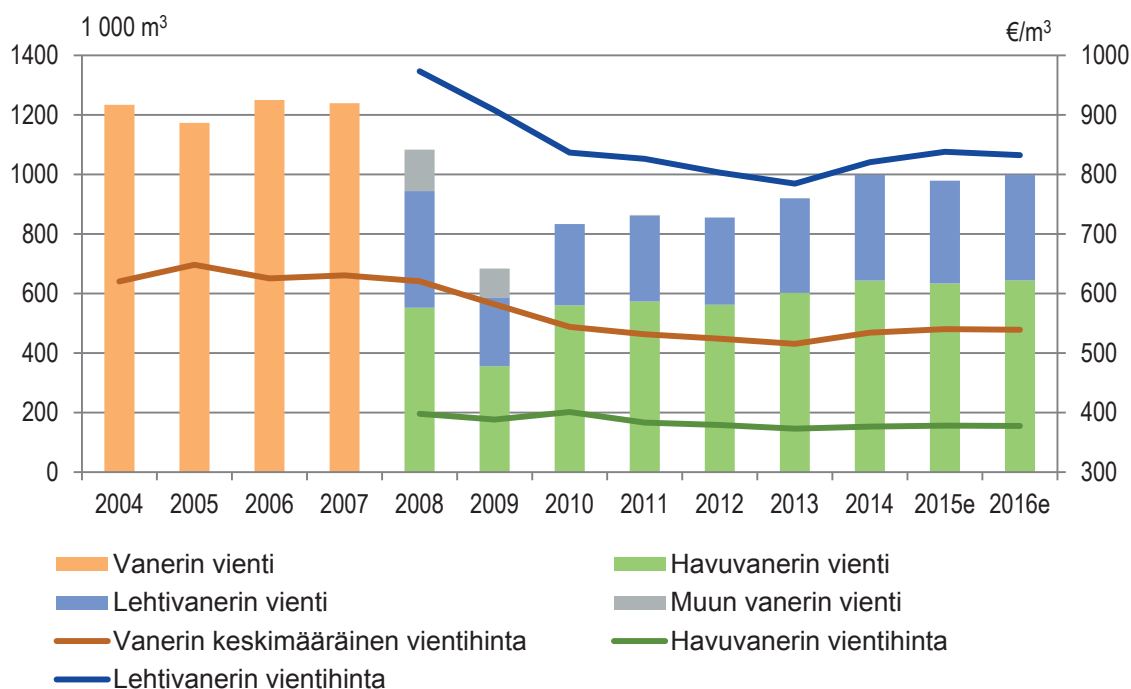
Lähivuosina asuntorakentamisen tarve kasvaa kaupungistumisen jatkuessa, mikä lisää rakennusmateriaalien kulutusta. Kun omakotitalojen aloitusmäärät ovat pienentyneet, kasvu painottune kerrostaloihin ja korjausrakentamiseen. Edellytyksenä puutuotteiden käytön kasvulle on silloin puukerrostalojen osuuden lisääminen kerrostalorakentamisessa. Osuus onkin kasvussa, kun useita kohteita on sekä valmistunut että rakenteilla ja suunnitteilla. Tavoite merkitsee myös tarvetta lisätä ja kehittää tarkoitukseen soveltuvia rakennustuotteita. Tästä on esimerkkinä Kuhmossa viime vuonna alkanut teollinen ristiinliimatusta puusta valmistettujen CLT-levyjen tuotanto ja Varkaudessa ensi vuonna aloittava LVL-viilupuulinja.

Vanerin vientihinnat nousseet, mutta vientimäärät alentuneet

Suomen koko vanerin vienti kasvoi viime vuonna erityisesti Euroopan lehtipuuvaneri-markkinoiden hyvän vedon ansiosta. Sen sijaan vuoden 2015 alkupuolisko osoittaa viennin kokonaismäärän olevan laskussa. Viennin kehitys on vaihdellut eri vanerilajeilla ja eri markkinoilla. Vuoden 2015 alkupuoliskolla lehtivanerin vienti aleni 6 prosenttia, mutta viennin yksikköhinta oli 6 prosenttia korkeampi kuin viime vuonna samaan aikaan. Yksikköhintaa on nostanut lehtivanerin Aasian vientihintojen nousu valuuttakurssin tukemana. Havuvanerin vientimäärä pieneni puolestaan prosentin vientihinnan noustessa prosentin. Lehtivanerin, joka suurimmalta osin on koivuvaneria, osuus Suomen koko vanerin vientimäärästä on noin kolmannes. Vanerin viennin kokonaisarvosta koivuvanerin osuus on kuitenkin yli puolet. Lehtivanereilla on lukuisia erikoiskäyttökohteita muun muassa huonekalu- ja kuljetusvälineiteollisuudessa sekä rakentamisessa, mikä selittää lehtivanerin viennin korkeampaa yksikköhintaa suhteessa havuvaneriin, jota käytetään pääasiassa rakentamisessa.

Suomen suurimmat vanerin vientimaat ovat Saksa ja Britannia, jotka ovat myös suurimpia vanerin kuluttajamaita Euroopassa. Britanniaan Suomen havu- ja lehtivanerin vienti on vuoden alkupuoliskolla kasvanut ja viennin yksikköhinnat nousseet valuuttakurssiedun tukemana ja rakentamisen aktiviteetin lisätessä rakennusmateriaalien kysyntää. Sen sijaan Saksaan molempien vanerilajien vienti on vuoden alkupuoliskolla selvästi vähentynyt verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan. Viennin yksikköhinnat ovat kuitenkin viime vuotta korkeammalla.

Venäjän saama etu ruplan heikentymisestä suhteessa euroon on antanut sille myös mahdollisuuden alentaa joidenkin suurempien vientierien hintoja viennin edistämiseksi, kun kotimaassa kysyntä on vähentynyt. Markkinahinnan lähiajan kehitys riippuu osin Venäjän ruplan kurssista, mutta maan heikon taloustilanteen vuoksi suuremmat hinnanalennukset viennissä eivät liene houkuttelevia. Saksan havuvanerin tuonnissa Venäjän markkinaosuus oli tammi-kesäkuussa 2015 noin 12 prosenttia ja koivuvanerin tuonnissa lähes kolmannes. Suomen vastaavat osuudet Saksan havu- ja koivuvanerin tuonnissa olivat 7 ja 18 prosenttia. Venäjän vanerin tuotanto on kasvanut viime vuosina noin 10 prosentin vuosivauhtia ja viime vuonna määrä nousi 3,5 miljoonaan kuutiometriin.

Vanerin viennin määrä ja yksikköarvo 2004–2016e vuoden 2014 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Venäjän lisäksi suomalainen lehtivaneri kilpailee Euroopan vientimarkkinoilla jossain määrin kiinalaisen vanerin kanssa. Kiinan kotimaan kysynnän heikentyessä viennin merkitys on kasvanut, mutta Kiinan vanerin vientiä Eurooppaan on haitannut dollarin kurssikehitys suhteessa euroon ja rahtikustannusten suuri vaihtelu. Suomessa tuotettua ja usein eri tavoin päällystettyä lehtivaneria voidaan kuitenkin pitää venäläiseen ja kiinalaiseen lehtivaneriin verrattuna erikoistuotteena, jolla on melko vakaa asema erityisesti teollisissa käyttökohteissa. Tämä selittää osin myös vientihintojen nousua kuluvana vuonna. Havuvanerimarkkinoilla potentiaalinen kilpailija on lisäksi Chilen mäntyvaneri, jonka vienti on viime vuosina kasvanut Euroopan asemesta Yhdysvaltoihin.

Euroopan ulkopuolisten markkinoiden osuus Suomen vanerin viennistä on pieni. Lehtivanerin vienti on vuoden 2015 alkupuoliskolla kasvanut hieman Pohjois-Afrikkaan ja Lähi-itään, kun vähentyntä vientiä Egyptiin on korvannut viennin kasvu Algeriaan ja Tunisiaan. Vaikka pakolaisvirtojen vaikutus kohdistuu nykyisten tietojen mukaan lähinnä Euroopan unionin alueelle, joidenkin arvioiden mukaan Lähi-idän maissa vanerin kysyntää olisi lisännyt tilapäissuojien rakentaminen levottomuuksia pakeneville.

Vanerin vientimäärien alentuessa Suomen vanerin tuotanto oli vuoden 2015 alkupuoliskolla noin 2 prosenttia alempi kuin viime vuoden vastaavana aikana. Viennin yksikköhinnat ovat kuitenkin nousseet, mikä on lisännyt kannattavuutta. Tänä vuonna kysyntä Euroopassa ja Euroopan ulkopuolisilla markkinoilla jää kuitenkin viime vuotta heikommaksi, jolloin vanerin tuotannon ja viennin arvioidaan jäävän 1–2 prosenttia alle viime vuoden lukujen. Kun ensi vuonna talouskasvun ja rakentamisen ennusteet osoittavat Euroopassa pientä piristymistä, myös vanerin kysynnän ja markkinahinnan arvioidaan nousevan hieman erityisesti koivuvanerin osalta. Ensi vuonna vanerin viennin ja tuotannon ennustetaan lisääntyvän 2–3 prosenttia.

2.2. Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto

Maria Riala

Massa- ja paperimarkkinoilla viime vuosien trendit jatkuvat. Paperin kysyntä pienenee ja Euroopassa, Suomen keskeisellä markkina-alueella, kysynnän lasku on ollut erityisen jyrkkää vuoden 2015 alkupuolella. Sanomalehti- ja painopaperien kysyntä on kääntynyt laskuun myös Aasiassa, ja paperintuotannon näkymiä leimaa paperikoneiden sulkemiset ja muutostyöt kartongille. Suomen paperin tuotannon ja viennin ennustetaan laskevan tänä ja ensi vuonna 4–5 prosenttia. Tuotantokapasiteetin vähentäminen Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa vaikuttaa kuitenkin paperin markkinahintoihin, ja Suomen paperin viennin yksikköhinta on noussut vuoden 2014 viimeisestä neljänneksestä lähtien. Paperin keskimääräisen vientihinnan ennustetaan nousevan hieman tänä vuonna ja pysyvän ensi vuonna kuluvan vuoden tasolla.

Sellun tuotantokapasiteetti Suomessa kasvaa hieman tämän ja ensi vuoden aikana, ja samalla sellun tuotantomäärät nousevat. Tänä vuonna tuotannon ennustetaan kasvavan prosentin ja ensi vuonna 3 prosenttia. Sellun maailmanmarkkinakysyntä pysyy edelleen hyvänä ja sellun viennin ennakoidaan kasvavan tänä vuonna 2 ja ensi vuonna 3 prosenttia. Myös kartongin tuotantokapasiteetti Suomessa kasvaa uusien investointien myötä. Vuonna 2015 kartongin tuotannon ennustetaan nousevan 2 ja ensi vuonna 8 prosenttia. Kartongin vienti kasvaa vastaavasti. Sellun ja kartongin vientihintojen ennustetaan nousevan maltillisesti sekä vuonna 2015 että 2016.

Paperi edelleen tärkeä vientituote, vaikka kysyntä laskee

Heikkenevästä kysynnästä huolimatta paperi on Suomelle yhä erittäin tärkeä vientituote, sillä vuonna 2014 siitä saadut vientitulot muodostivat 8 prosenttia Suomen tavaraviennin kokonaisarvosta. Metsäsektorin tuotteiden viennin arvosta paperin osuus oli puolestaan 40 prosenttia. Merkitystä korostaa se, että kartongin kasvavasta tuotannosta ja viennistä huolimatta paperista saatavat vientitulot ovat yli kaksinkertaiset kartongista saataviin vientituloihin verrattuna.

Paperin kysyntä Euroopassa, Suomen paperiteollisuuden tärkeimmällä markkina-alueella, supistuu kuitenkin edelleen. Kysyntä on laskenut tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla nopeammin kuin viime vuonna vastaavana aikana. Kaikkien paperilaatujen kysyntä on laskenut yhteensä 4 prosenttia. Sanomalehtipaperin kysynnän lasku on ollut erityisen jyrkkää, sillä se on supistunut peräti 9 prosenttia kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla viime vuoden vastaavan aikaan verrattuna. Myös päällystetyn aikakauslehtipaperin kysyntä on laskenut 5 prosenttia viime vuoden alkupuolen tasosta. Yleisesti kysynnän supistuminen johtuu painetun median vähenevästä kulutuksesta, mutta lisäksi maailmantalouden muut epävarmuudet, kuten Kiinan hidastuva talouskehitys, heijastuvat paperin kysyntään.

Paperin markkinatilanne ei näytä paremmalta muillakaan markkina-alueilla, sillä sanomalehti- ja painopaperin kulutus on kääntynyt laskuun myös Aasiassa. Kehittyneillä markkinoilla lasku on jatkunut jo pitkään. Myös hienopaperin kysyntä maailmanmarkkinoilla on tällä hetkellä heikko ja sen kysyntä on laskenut hieman myös Kiinassa. Kysynnän heikkenemiseen paperintuottajat ovat vastanneet sulkemalla ylimääräistä kapasiteettia.

Valtavirrasta poiketen ainoa paperilaji, jonka kysyntä näyttää positiiviselta, on pehmopaperi, jonka laskennallinen kulutus kasvaa kaikilla markkina-alueilla. Erityisesti kysynnän kasvuun vaikuttavat kehittyvien maiden vaurastuminen ja kulutustottumusten muuttuminen. Euroopassa pehmopaperin kysyntä kasvaa erityisesti Itä-Euroopassa, mutta myös läntisessä Euroopassa pehmopaperin laskennallinen kulutus nousi 3 prosenttia vuonna 2014. Kysynnän kasvu tulee todennäköisesti myös jatkumaan vahvana Itä-Euroopassa. Pehmopaperin merkitys vientituotteena on kuitenkin pieni, koska sitä on vaikea kuljettaa tiivistä ja se kannattaa valmistaa lähellä loppukäyttäjää. Pehmopaperin

kysynnän kasvu vaikuttaa kuitenkin välillisesti Suomen vientiin, koska pitkäkuituinen havusellu, josta Suomen sellun vienti pääasiassa koostuu, on erinomainen pehmopaperin raaka-aine.

Paperin tuotantokapasiteettia vähennetään

Paperintuotantoa leimaavat koneiden sulkemiset ja muutostyöt tänä ja ensi vuonna. Suomessa aikakauslehtipaperin tuotantoa leikattiin UPM:n Kaukaan ja Jämsänkosken paperitehtailla maaliskuussa 2015, kun Kaukaalla suljettiin 225 000 tonnia vuodessa päällystettyä aikakauslehtipaperia valmistanut PK2 ja Jämsänkoskelta 235 000 tonnia vuodessa päällystämätöntä aikakauslehtipaperia valmistanut PK5.

Aikakauslehtipaperin tuotantoa leikataan Suomen ohella muuallakin. Norske Skog lopettaa Walsumin paperitehtaan Saksasta ja rajoitti päällystämättömän aikakauslehtipaperin tuotantoa Saugbrugsin tehtaalla Norjassa. Suljettavan Walsumin paperitehtaan tuotantokapasiteetti on 205 000 tonnia päällystettyä aikakauslehtipaperia vuodessa. Lokakuun 2014 ja kesäkuun 2015 välillä USA:sta suljettiin yhteensä 725 000 tonnia päällystetyn ja päällystämättömän aikakauslehtipaperin vuotuista tuotantokapasiteettia.

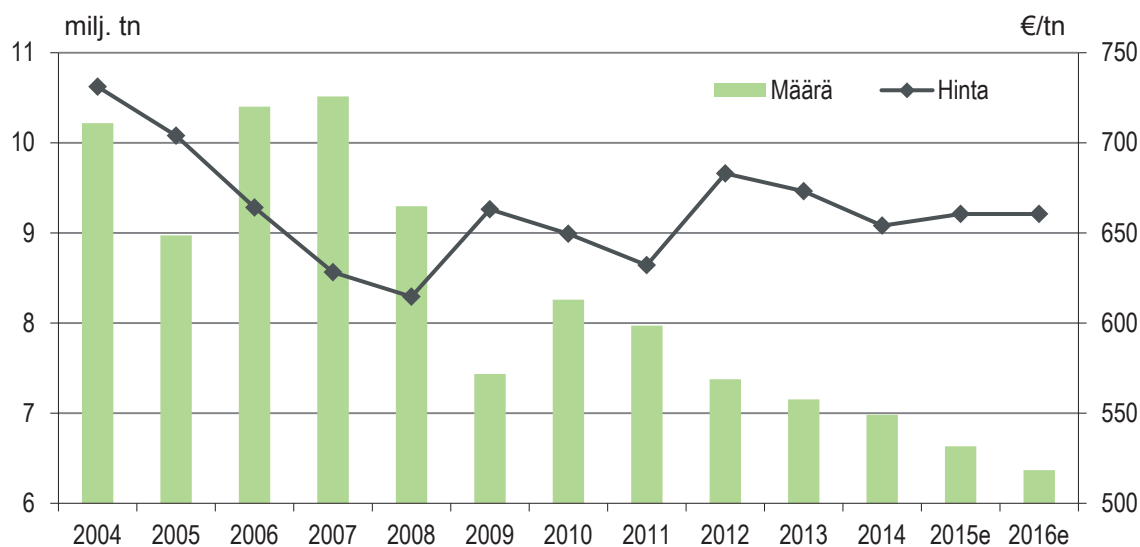
UPM vähensi sanomalehtipaperin tuotantoa sulkemalla koneet Britanniassa ja Ranskassa. Yhteensä näiden vuotuinen tuotantokapasiteetti oli 340 000 tonnia. Lisäksi Britanniassa sijaitseva Aylesfordin paperitehdas joutui selvitystilaan keväällä 2015. Sen tuotantokapasiteetti on 400 000 tonnia sanomalehtipaperia vuodessa. Norske Skogilla on aiesuunnitelma muuttaa Itävallassa sijaitseva sanomalehtipaperikoneensa pehmopaperikoneeksi yhdessä italialaisen Roto-cartin kanssa laajentaen näin tuotevalikoimaansa pehmopaperiin.

Päällystämättömän hienopaperin tuotanto lakkaa Stora Enson Varkauden tehtailla paperikoneen muutostyön seurauksena syksyllä 2015. Kartonkikoneeksi muutettavan hienopaperikoneen tuotantokapasiteetti oli 280 000 tonnia päällystämätöntä hienopaperia vuodessa. Metsä Board puolestaan luopuu painopaperintuotannosta ja keskittyy kartonkiin. Yhtiö lopettaa hienopaperin valmistuksen Husumin paperitehtaalla Ruotsissa loka-marraskuun 2015 aikana. Husumin tehtaan nykyinen tuotantokapasiteetti on 640 000 tonnia päällystämätöntä ja päällystettyä hienopaperia. Arjowiggins sulki 140 000 tonnia päällystettyä hienopaperia valmistaneen Wizernesin paperitehtaan kesäkuussa Pohjois-Ranskassa. Lisäksi Verso on ilmoittanut sulkevansa 430 000 tonnia päällystetyn hienopaperin tuotantoa USA:ssa vuoden 2015 viimeisen neljänneksen aikana.

Myös erikoispaperien tuotanto väheni Suomessa, kun Mondi sulki erikois- ja irrokepapereita valmistaneen Lohjan paperitehtaan kesäkuussa 2015 ja Ahlstrom lopetti maalarinteipin pohjapaperin valmistuksen Kauttualla. Lohjan paperitehtaan tuotantokapasiteetti oli 70 000 tonnia ja Kauttuan paperikoneen 10 000 tonnia vuodessa. Lisäksi Billerud Korsnäs suunnittelee siirtävänsä Valkeakoskella sijaitsevan voimapaperikoneen Ruotsin Skärblackaan. Koneen tuotantokapasiteetti on 100 000 tonnia vuodessa ja päätös mahdollisesta siirrosta tehdään vuoden 2016 puolivälissä. Metsä Board myi tappiollisen Gohrsmühlen erikoispaperitehtaan Saksasta keväällä 2015. UPM rakentaa Kiinassa hieno- ja erikoispaperia ja tarran taustapapereita valmistavaa monilajikonetta, jonka kapasiteetti on 360 000 tonnia vuodessa. Changshun paperitehtaalalle rakennettavan koneen tuotannon odotetaan käynnistyvän vuoden 2015 lopulla.

Paperin tuotanto ja vienti laskevat, vientihinta tasaantuu

Paperin tuotanto laski Suomessa viime vuonna 3 prosenttia heikon kysynnän ja kapasiteetin vähentämisen vuoksi. Myös paperin vienti Suomesta laski vastaavasti 3 prosenttia. Paperin tuotantoon ja vientiin vaikuttavat tänä ja ensi vuonna markkinakysynnän ja hintakehityksen lisäksi kapasiteetin leikkaukset Suomessa, koska tuotannon lisäämismahdollisuudet jäljelle jäävissä yksiköissä ovat rajalliset. Paperin tuotannon ja viennin ennakoidaan supistuvan tänä vuonna 5 prosenttia ja ensi vuonna edelleen 4 prosenttia.

Paperin viennin määrä ja yksikköarvo 2004–2016e vuoden 2014 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

Paperin vientihinnan kehitys sen sijaan on tasaantumassa, koska Euroopassa ja Suomessa toteutetut kapasiteetin leikkaukset ovat pienentäneet tarjontaa ja tukeneet paperin markkinahintaa. Euron kurssin heikentyminen Yhdysvaltojen dollariin ja Britannian puntaan nähden on tuonut Suomelle kilpailuetua vientimarkkinoilla. Paperin vientihinta laski 2 prosenttia vuonna 2014, mikä on kysyntälanteen huomioiden jopa maltillinen luku. Paperin euromääräinen vientihinta on ollut selvässä nousussa vuoden 2014 viimeisestä neljänneksestä lähtien ja tämän vuoden puolivälissä hinnat olivat nousseet 3,5 prosenttia viime vuodesta. Päälystetyn hienopaperin kansainväliset tuottajat ovat ilmoittaneet 5–9 prosentin hinnankorotuksista tälle vuodelle. Pyrkimyksiä on myös nostaa päälystämättömän hienopaperin markkinahintaa 4–12 prosenttia. Tälle vuodelle paperin vientihintojen ennustetaan nousevan prosentin ja hinnan ennustetaan pysyvän samalla tasolla ensi vuonna.

Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto- ja vienninennusteet, 1 000 t (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

	Tuotanto			Vienti		
	2014	2015e	2016e	2014	2015e	2016e
Sellu	7 000	7 070	7 280	2 670	2 720	2 810
%	-1	1	3	-1	2	3
Paperi	7 450	7 050	6 770	7 000	6 630	6 370
%	-3	-5	-4	-2	-5	-4
Kartonki	2 960	3 020	3 260	2 800	2 890	3 090
%	0	2	8	1	3	7

Massa- ja paperituotteiden vientihintaennusteet muutosprosentteina edellisvuodesta.*

	2014	2015 e	2016 e
Sellu #	6 (537 €/t)	1	1
Paperi	-2 (654 €/t)	1	0
Kartonki	-1 (769 €/t)	1	1

* Vientihinnat ovat nimellisiä euromääräisiä viennin yksikköarvoja. # Valkaistu sulfaattisellu

Sellun tuotanto Suomessa nousee vähitellen

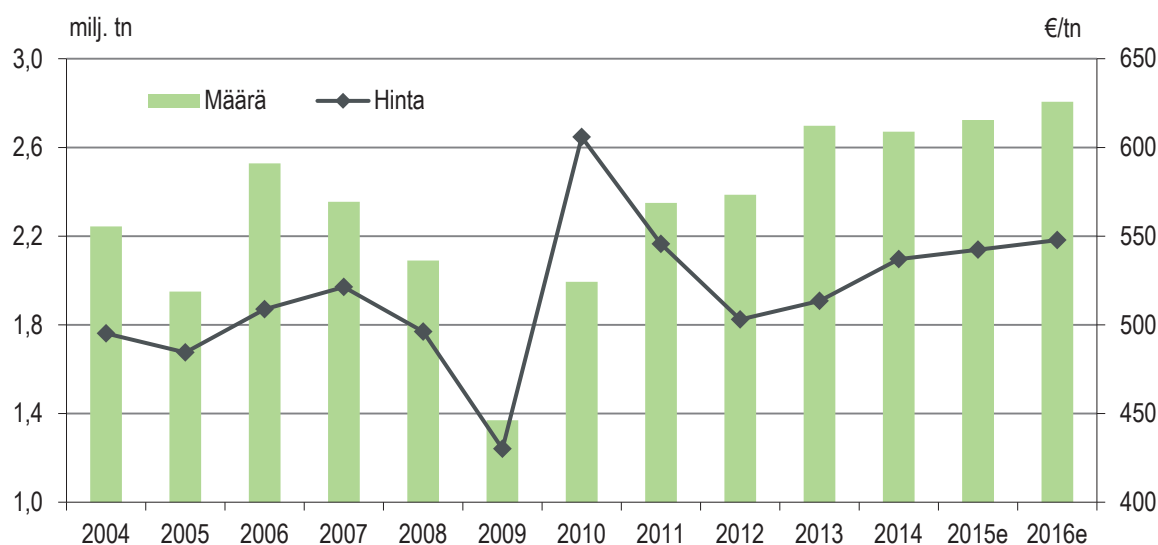
Pitkäkuituista havusellua tarvitaan pehmpaperien lisäksi yhä enemmän pakkauskartonkeihin etenkin Kiinassa, muualla Aasiassa sekä Etelä-Amerikassa. Havusellu parantaa paperin lujuusominaisuuksia ja lisää pakkauskartonkien kestävyyttä.

Havusellun kysyntätilanne maailmanmarkkinoilla on edelleen hyvä. Havusellun ja lehtisellun hintaero maailmanmarkkinoilla oli viime vuonna jopa 200 \$/ tonni, mutta havusellun dollarihinta on kuitenkin kääntynyt laskuun vuoden 2014 lopussa. Hintaero on edelleen kaventunut kuluvan vuoden aikana merkittävästi.

Vanhaa havusellun tuotantokapasiteettia on suljettu sekä Euroopassa että Pohjois-Amerikassa. Esimerkiksi Verso poistaa 130 000 tonnia markkinasellun tuotantokapasiteettia USA:n tehtailtaan vuoden 2015 viimeisen neljänneksen aikana. Täysin uusia havusellutehtaita ei ole rakennettu yli kymmeneen vuoteen. Uusin havusellutehdas on Stendalin tehdas Saksassa, jonka tuotantokapasiteetti on 660 000 tonnia markkinasellua vuodessa. Muut investoinnit ovat keskittyneet olemassa olevien tehtaiden laajennuksiin. Lisäkapasiteettia on myös saatu, kun sellutehtaaseen integroitua paperintuotantolinjoja on suljettu ja lisätty sellun kuivauskapasiteettia. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat UPM:n Kymin tehtaalla piakkoin käynnistytävä uusi kuivauskonelinja sekä UPM:n Kaukaan sellutehtaalla syksyllä 2016 valmistuva investointi kuivauskoneiden uudistamiseen ja uuteen sellun paauslinjaan.

Suomessa valmistettava koivusellu on erikoistuote, jota käytetään kotelopakkauskartonkien ja valkopintaisten kraftlinerien pintakerroksissa sekä hienopaperien ja erikoispaperien valmistuksessa. Koivusellu parantaa etenkin kartongin paino-ominaisuuksia. Lehtisellun tuotantokapasiteetti kasvoi maailmanlaajuisesti merkittävästi viime vuonna. Brasiliaan valmistui uutta tuotantokapasiteettia siten, että globaali kapasiteetti kasvoi lähes 9 prosenttia. Stora Enson osittain omistama Montes del Platan sellutehdas Uruguayssa käynnistyi 2014. Lisäksi Kiinassa avattiin japanilaisen Ojin suuri sellutehdas. Nämä valmistavat eukalyptussellua ja niiden vaikutus Suomen sellun vientiin on varsin vähäinen, koska suurin osa Suomessa valmistettavasta lehtisellusta käytetään Suomessa olevissa tuotantolaitoksissa.

Sellun tuotanto laski Suomessa viime vuonna prosentin johtuen huoltoseisokeista tuotannon toimiessa lähes kapasiteetin ylärajalla. Tänä vuonna sellun tuotantokapasiteetti kasvaa. UPM:n investointi Kymin sellutehtaaseen ja Stora Enson investointi Varkaudessa etenevät suunnitellusti ja tuo-

Sellun viennin määrä ja yksikköarvo 2004–2016e vuoden 2014 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

tantojen odotetaan käynnistyvän vuoden 2015 lopussa. Kymin tehtaan vuosituotanto nousee 170 000 tonnilla havu- ja lehtisellua ja Varkauden tehtaan 80 000 tonnilla valkaisu- ja havusel- lua. Tuotantokapasiteetin kasvun myötä sellun tuotannon ennustetaan Suomessa kasvavan prosenttil- la tänä vuonna ja 3 prosenttia vuonna 2016.

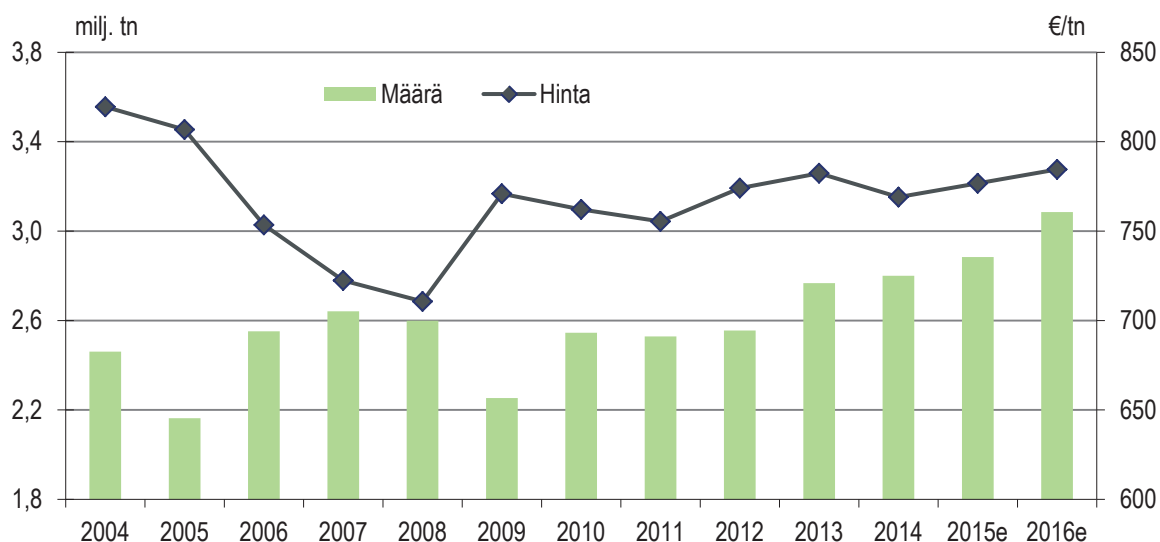
Sellun maailmankaupassa havu- ja lehtisellun hintaero on ollut suuri, mitä johtuen havusellun markkinahinnoissa on hienoista laskupainetta ja dollarihintana onkin kääntynyt laskuun. Kiinaan suun- tautuvaan sellun vientiin vaikuttaa myös Kiinan juanin laskenut kurssi, mikä lisää paineita hinnan laskuun.

Tänä vuonna Suomen sellun viennin ennustetaan kasvavan varsin hyvästä markkinatilanteesta huolimatta vain 2 prosenttia, koska tuotantomäärien lisääminen tänä vuonna on rajallista tuotannon toimiessa kapasiteetin ylärajoilla. Ensi vuonna sellun tuotantokapasiteetti kasvaa ja sellua viedään 3 prosenttia kuluvaan vuoteen enemmän. Vuonna 2014 sellun vientihinta nousi 6 prosenttia edellisvuoden tasosta. Tänä ja ensi vuonna vientihintojen ennustetaan nousevan vain prosentin, koska havusel- lun hinta on jo korkealla tasolla ja kysyntä voi siirtyä lehtiselluun soveltuvissa tarkoituksissa.

Kartongin tuotantokapasiteetti Suomessa kasvaa merkittävästi

Kartongin markkinatilanne on selvästi paperia parempi. Kysynnän kasvun taustalla ovat esimerkiksi verkkokaupan yleistymisen ja kulutustrendien muuttuminen, jotka lisäävät pakkausmateriaalien tarvetta maailmanlaajuisesti. Metsäyhtiöt ovatkin investoineet kartongin tuotantoon määrätietoisesti. Yksityiskohtaisempaa tietoa investoinneista löytyy erillisestä tietoikkunasta.

Investointien ja kapasiteettimuutosten vuoksi kartongin, erityisesti kraftlinerin, tuotantokapasiteetti kasvaa Suomessa huomattavasti tämän vuoden loppupuolella. Osa kapasiteetin lisäyksistä on huomioitu jo vuoden 2015 tuotantoennusteessa, jonka mukaan kartongin tuotanto Suomessa kasvaa 2 prosenttia vuonna 2015. Kartongin laskennallinen tuotantokapasiteetti kasvaa vielä 11 prosenttia, kun Varkauden muutostyöt (390 000 tonnia kraftlineria vuodessa) ja Tainionkosken tuotannonlisäys (20 000 tonnia nestepakkauskartonkia vuodessa) valmistuvat. Ensi vuonna valmistuu lisää kapasiteettiä vaikuttavien muutostöiden (tietoikkuna). Kartongin tuotannon ennustetaan kuitenkin nousevan vuonna 2016 vain 8 prosenttia, koska kaikkea kapasiteettia ei todennäköisesti oteta heti täysimittaisesti käyttöön. Maailmankaupan kehityksessä vallitsee runsaasti epävarmuutta, joka voi vaikuttaa kartongin periaatteessa hyvästä markkinatilanteesta huolimatta tuotannon ja viennin kasvuun.

Kartongin viennin määrä ja yksikköarvo 2004–2016e vuoden 2014 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

Kartongin viennin ennustetaan nousevan tänä vuonna 2 prosenttia. Ensi vuonna tuotantokapasiteetin kasvun myötä viennin ennustetaan kasvavan 7 prosenttia tämän vuoden tasosta. Kartongin vientiosuudet eri kohdemaihin saattavat myös muuttua kraftlinerkapasiteetin kasvattaessa osuutetaan tuotannossa.

Kartongin vientihinta laski vuonna 2014 prosentin edellisvuoden tasosta. Viime vuoden puolivälistä lähtien kartongin vientihinta on ollut kuitenkin pienessä nousussa ja kysynnän ennakoita pysyvän vakaana myös lähitulevaisuudessa siitä huolimatta, että tarjonta ja tuotantokapasiteetti lisääntyvät myös Suomen ulkopuolella. Tänä ja ensi vuonna kartongin vientihinnan arvioidaan nousevan prosentin.

Vientimarkkinoilla epävarmuutta

Suomen massa- ja paperiteollisuuden tuotannon ja viennin kokonaiskuva on pysynyt viime vuosina melko muuttumattomana. Paperista ja kartongista valtaosa menee vientiin, kun taas suurin osa selusta ja erityisesti lehtisellusta käytetään kotimaassa paperin ja kartongin valmistukseen. Havusellun tuotannosta viennin osuus on kuitenkin kasvanut. Myös paperin ja kartongin osalta viennin osuus tuotannosta on kasvanut, ja paperin viennissä EU:n ja Aasian osuudet ovat hieman nousseet. Kartongista entistä suurempi osuus puolestaan viedään Pohjois-Amerikkaan.

Maakohtaisesti viennin rakenteessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Saksa on edelleen tärkein vientimaa sekä paperin että kartongin osalta. Paperin viennissä kärkisijoilla ovat myös Britannia, Belgia, Yhdysvallat ja Puola. Sanomalehtipaperin viennin jakauma poikkeaa kuitenkin muista tavaralajeista, sillä sitä viedään eniten Turkkiin ja kärkimaiden joukossa on myös Espanja. Kartongin osalta Saksan ohessa tärkeitä vientikohteita ovat Yhdysvallat, Venäjä, Espanja ja Britannia. Fluting poikkeaa muista kartonkilajeista, sillä sitä viedään Espanjan jälkeen eniten Filippiineille, Italiaan, Turkkiin ja Yhdysvaltoihin.

Valkaistun sulfaattisellun viennin osalta Kiinan keskeinen merkitys on tärkeä, sillä se on määrissä merkittävin yksittäinen vientikohde. Kiinaan viedään käytännössä yksinomaan havusulfaattisellua. Kiinan talouden ongelmat ja talouskasvun hidastuminen ovat olleet huolen aiheena kuluvaan alkuvuoden aikana ja voivat osaltaan vaikuttaa myös metsäteollisuustuotteiden kysyntöihin. Kiinan ohella tärkeitä sellun vientikohteita ovat Saksa, Italia, Puola ja Alankomaat. Toisin kuin Kiinaan eurooppalaisiin vientimaihien viedään havusulfaattisellun lisäksi myös lehtisulfaattia.

Suomen massa- ja paperiteollisuus vuonna 2014, 1 000 t.

	Sellu	% tuotannosta	Paperi	% tuotannosta	Kartonki	% tuotannosta
Tuotanto	7 000	100	7 450	100	2 960	100
Kotimaan käyttö*	4 329	62	467	6	160	5
Vienti	2 671	38	6 983	94	2 800	95
EU	1 605	23	4 336	58	1 513	51
Muu Eurooppa	126	2	666	9	398	14
Aasia	820	12	712	10	367	12
Pohjois-Amerikka	13	0	487	6	296	10
Afrikka	75	1	220	3	114	4
Muut	32	0	562	8	112	4

Laskennallinen käyttö = tuotanto – vienti
Lähteet: Metsäteollisuus ry ja Luke

Lisää sellukapasiteettia ja paperikoneita kartongille

Juha Laitila

Sellua ja biotuotteita

Metsä Fibren biotuotetehtaan rakennustyöt ovat käynnissä Äänekoskella ja tehtaan on määrä valmistua vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä. Biotuotetehtas tuottaa vuosittain noin 1,3 miljoonaa tonnia sellua, josta 800 000 tonnia on havusellua ja 500 000 tonnia lehtisellua. Havusellu päätyy vientiin pääasiassa Eurooppaan ja Aasiaan. Lehtisellu hyödynnetään kartongin valmistuksessa. Sellun ohella tehdas tuottaa huomattavat määrät sähköenergiaa, mäntyöljyä, tärpättiä ja tuotekaasua.

Stora Enson investointi Sunilan sellutehtaan ligniinin erotuslaitokseen on saatu päätökseen ja kaupallisen tuotannon odotetaan alkavan vuoden 2015 loppupuoliskolla. Merkittävä askel uudentyyppisten raaka-aineiden kehitystyössä on Stora Enson vuoden 2015 alussa Imatralla aloittama mikrokuitusellun esikaupallinen tuotanto.

Valko-Venäjälle rakennettavan JSC Svetlogorsk Pulp & Board sellutehtaan arvioidaan valmistuvan lokakuussa 2015 ja täydessä tuotannossa tehdas on vuonna 2016. Tehtaan puunkäyttö on 2,4 miljoonaa kuutiometriä ja tuotantokapasiteetti on 400 000 tonnia havu-, lehti- ja liukosellua vuodessa. Ruotsalaisen Södra Cellin investoinnit Värön ja Mörrumin sellutehtaiden kapasiteettien laajennuksiin (yhteensä 320 000 tonnia havu- ja liukosellua) valmistuvat vuoden 2016 lopussa. SCA investoi Östrandin havusellutehtaaseen Ruotsissa ja nostaa tehtaan tuotantokapasiteetin 430 000 tonnista 900 000 tonniin vuodessa. Laajennuksen odotetaan olevan käytössä vuonna 2018.

UPM:n investointi Kymin sellutehtaaseen ja Stora Enson investointi sellun- ja kraftlinerin tuotantoon Varkaudessa etenevät suunnitellusti ja tuotantojen odotetaan käynnistyvän vuoden 2015 lopussa. Kymin tehtaan vuosituotanto nousee 170 000 tonnilla havu- ja lehtisellua ja Varkauden tehtaan 80 000 tonnilla valkaisuamatonta havusellua. Lisäksi Varkaudessa muutetaan sellutehtaaseen integroitu hienopaperikone tuottamaan valkaisuamatonta ja valkopintaista kraftlineria 390 000 tonnia vuodessa.

Kraftlinerin ohella lisää taivekartonkia

Metsä Board luopuu painopaperintuotannosta ja keskittyy kartonkiin. Husumin paperitehtaalla Ruotsissa suljetaan hienopaperia valmistavat PK6 ja PK7 paperikoneet loka-marraskuun aikana ja PK8:n tuotantosuunta muuttuu asteittain hienopaperista täysvalkaistuksi kraftlineriksi. Kartonkikoneeksi muutetulla PK8:lla jatketaan päällystämättömien hienopaperirullien tuotantoa kunnes kraftlinerin myynti saavuttaa koneen 300 000 tonnin tuotantokapasiteetin. Suljettujen paperikoneiden tilalle rakennetaan kartonkikone tuottamaan tarjoilupakkauksissa käytettävää taivekartonkia. Uuden koneen vuotuinen tuotantokapasiteetti on 400 000 tonnia, ja se käynnistyy alkuvuonna 2016. Husumin tehtaan nykyinen tuotantokapasiteetti on 640 000 tonnia päällystämätöntä ja päällystettyä hienopaperia, 170 000 tonnia kraftlainerikartonkia ja 750 000 tonnia sellua. Investointien ja suunniteltujen sulkemisten jälkeen Husumissa on kaksi kartonkikonetta sekä havu- ja lehtisellua tuottava sellutehdas. Husumissa tuotetun sellun lisäksi uudella taivekartonkikoneella käytetään Kaskisten kemiahieretehtaan (BCTMP) massan tuotanto lähes kokonaan taivekartongin keskikerroksen raaka-aineena.

Ruotsin ohella myös Suomessa lisätään taivekartongintuotantoa, kun Kotkamills lopettaa päällystetyn aikakauslehtipaperin tuotannon Kotkassa ja vaihtaa paperikoneen tuotantosuunnan kartongille. Investoinnin rakennustyöt aloitetaan vuoden 2016 keväällä. Uusittava kone tulee tuottamaan elintarvikepakkauksissa käytettävää taivekartonkia ja koneen tuotantokapasiteetti on noin 400 000 tonnia vuodessa. Uusitun koneen on suunniteltu käynnistyvän vuoden 2016 toisen vuosineljänneksen aikana.

Stora Enso uusi nestepakkauskartonkia (LPB) valmistavan kartonkikone 5:n Tainionkosken tehtailla Imatralla ja lisäsi tuotantokapasiteettia 20 000 tonnilla kevään ja syksyn 2015 aikana. Stora Enson kartonkitehdasprojekti Kiinassa etenee aikataulussa ja 450 000 tonnia taive- ja nestepakkauskartonkia vuodessa tuottavan kartonkitehtaan odotetaan aloittavan tuotannon vuoden 2016 puolivälissä Guanaxissa. Stora Enso keskittyy kotelopakkauskartongeissa ensikuidusta valmistettaviin tuotteisiin ja myy Espanjasta valkopintaista keräyskuitukartonkia (WLC) tuottavan Barcelonan tehtaan. Kaupan on tarkoitus toteutua vuoden loppuun mennessä.

Kartonkia laatikoihin, rasioihin ja rulliin

Suomessa kartongit valmistetaan lähes poikkeuksetta ensikuidusta ja käyttötarkoituksensa mukaan ne voidaan jakaa ulkopakkauskartonkeihin, kotelokartonkeihin sekä erikoiskartonkeihin. Ulkopakkauskartonkeja käytetään aaltopahvin valmistukseen ja se koostuu keskikerroksessa käytettävästä aallotuskartongista eli SC-flutingista sekä pinta- ja taustakerroksessa käytettävästä kraftlinerista. SC-flutingia käytetään etenkin hedelmä- ja vihannespakkauksissa ja valkopintaista päällystettyä kraftlineria aaltopahvilaatikoissa, jotka ovat suoraan esillä liikkeiden hyllyillä. Erikoiskartonkeja ovat tapettipohjapaperi sekä hylsykartonki. Hylsykartonki valmistetaan kierrätyskuidusta ja siitä tehtyjä hylsyjä käytetään paperi-, muovikalvo- ja tekstiiliteollisuuden rullien keskiosassa.

Suomessa valmistettavia kotelokartonkeja ovat taivekartonki (FBB) ja valkaistu sellukartonki (SBS). Kotelokartonkeja käytetään kuivien, kosteiden tai nestemäisten ruoka-aineiden pakkauksissa, kertakäyttöastioissa, lääke-, kosmetiikka- ja savukepakkauksissa sekä postikorteissa ja kirjojen kansissa. Käyttötarkoituksen takia tärkeitä ominaisuuksia ovat lujuus, painettavuus, hajuttomuus, mauttomuus ja puhtaus. Taivekartonki on yleisin Suomessa valmistettava kartonkilaji ja se eroaa sellukartongista siinä, että kartongin keskikerros sisältää mekaanista massaa. Mekaanisen massan ansiosta taivekartonki on jäykempää ja kevyempää kuin kilpailevat pelkästä sellusta tai kierrätyskuidusta valmistetut kartonkilajit. Nestepakkauskartonki on nesteiden pakkaamiseen valmistettua kartonkia ja sitä valmistetaan pinnoittamalla sellukartonkia muovikalvolla tms.

Yhteensä Suomessa on kartongin tuotantokapasiteettia 3,9 miljoonaa tonnia. Tästä määrästä kotelopakkauskartongin tuotantokapasiteettia on 2,2 miljoonaa tonnia ja aaltopahvin raaka-aineiden tuotantokapasiteettia 1,4 miljoonaa tonnia, kun mukaan luetaan Varkaudessa rakenteilla oleva kraftlinerikone. Hylsykartongin tuotantokapasiteettia on 210 000 tonnia ja tapettipohjapaperin tuotantokapasiteettia 105 000 tonnia.

Vaikka metsäteollisuustuotteet eivät ole olleet Venäjään kohdistuvien pakotteiden piirissä, vienti Venäjälle putosi kuitenkin selvästi viime vuonna. Massa- ja paperiteollisuuden Venäjän viennin arvo laski 8 prosenttia, kun se on muuten ollut kasvussa vuodesta 2010 lähtien. Tämä ei ole aivan yhtä suuri lasku kuin 14 prosenttia pienentynyt Suomen koko tavaravienti Venäjälle, mutta silti käänne on merkittävä. Venäjän on seitsemännellä sijalla Suomen massa- ja paperiteollisuuden tuotteiden viennissä, joten pitkittyvä kriisi ja poliittinen epävarmuus heikentävät massa- ja paperiteollisuuden viennäkymiä.

Venäjälle on viety pääasiassa paperia ja kartonkia. Näistä paperin vienti kärsi viime vuonna selvästi enemmän, sillä se laski 13 prosenttia vuoteen 2013 verrattuna. Tämä on selvästi suurempi muutos kuin koko paperin viennin kahden prosentin lasku. Venäjälle on yleensä viety eniten aikakauslehtipaperia, mutta sen vientimäärä putosi huimat 27 prosenttia. Kartongin vienti Venäjälle laski vain prosentin, mutta sekin on päinvastainen muutos kuin kartongin viennin yleinen kehitys. Epävarmuus todennäköisesti vaikuttaa vientiin myös ensi vuonna.

2.3. Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Antti Mutanen

Vuonna 2015 kannattavuuden koheneminen on kiihtynyt massa- ja paperiteollisuudessa sellun korkeina pysyneiden vientihintojen ansiosta. Myös kartongin tuotannon kannattavuus on parantunut. Sen sijaan paperin tuotannon kannattavuus on loivassa laskussa vuoteen 2014 verrattuna. Paperien vientihinnat ovat tosin nousseet hieman, mutta kannattavuuskehitystä painavat kohonneet raaka-ainekustannukset, erityisesti sellukustannukset. Puutuoteteollisuudessa kannattavuuskehitys on ollut vuonna 2015 myönteisintä lehtivanerin tuotannossa, kun taas havusahatavaran tuotannon kannattavuuden paraneminen on hiipumassa kilpailun kiristyessä ja hintojen laskiessa tärkeimmillä sahatavaran vientimarkkinoilla. Toisaalta havutukin kantohintakehitys on ollut huomattavan tasaista, mikä on pienentänyt raaka-ainekustannuksiin liittyvää epävarmuutta. Syksyn 2015 heikkeneviin näkyymiin varautumisesta kertovat yritysten ilmoitukset loppuvuodeksi suunnitelluista tuotannonrajoitustoimista sahauksessa.

Vuonna 2016 puutuoteteollisuuden kannattavuuskehitystä tukee sahatavaran kysynnän kääntymisen kasvuun Euroopan vientimarkkinoilla ja kotimaassa. Samalla tukkipuun tarjonnan odotetaan pysyvän vahvana ja kantohintojen nousevan maltillisesti. Myös massa- ja paperiteollisuudessa vuoden 2016 kannattavuusnäkyvät ovat myönteiset. Investointien myötä sellun ja kartongin tuotantomäärät lähtevät vähitellen kasvamaan samalla, kun sekä sellun että kartongin vientihintojen odotetaan kohoavan hieman. Paperin tuotannon odotetaan laskevan yhä, mutta vientihinnan pysyvän vakaana. Öljyn maailmanmarkkinahinnan ennakoidaan pysyvän vuonna 2016 alhaalla, mikä hillitsee kustannuskehitystä aina puun korjuusta valmiiden tuotteiden rahtikustannuksiin.

Vanerin tuotannon kannattavuus kohentunut reippaasti

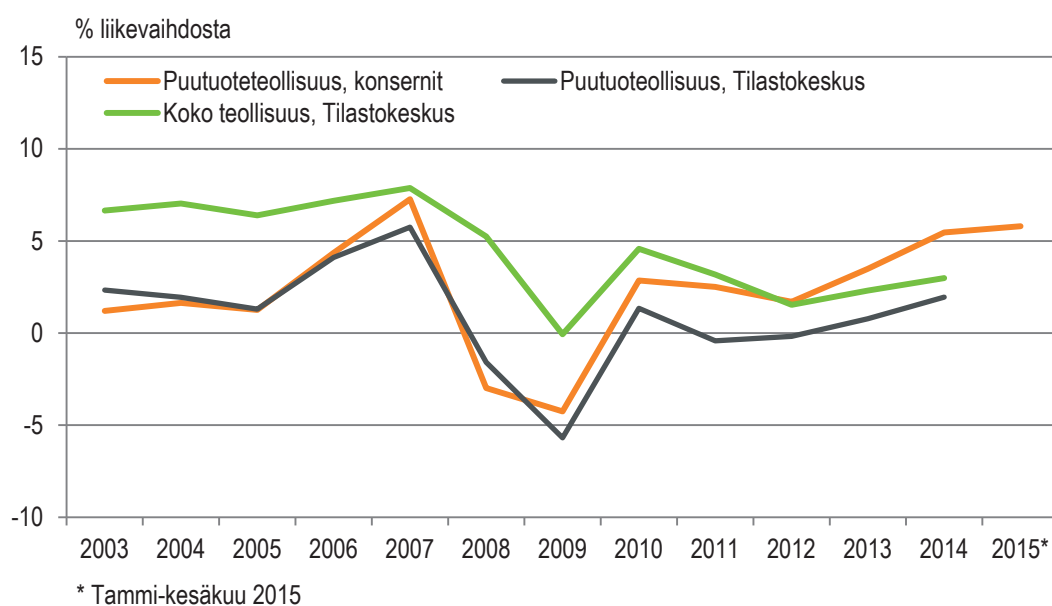
Puutuoteteollisuutta on totuttu pitämään matalan jalostusasteen ja alhaisen kannattavuuden toimialana. Tilastokeskuksen yritysten tilinpäätöstilaston mukaan toimialan liiketulosprosentilla mitattu kannattavuus onkin ollut 2000-luvulla heikompa kuin teollisuudessa keskimäärin. Toisaalta puutuoteteollisuuden kannattavuus on heilahdellut ajoittain voimakkaasti heijastellen havusahatavaran vientimarkkinoiden suhdannevaihteluita. Euroopan sahatavaramarkkinoiden suhdannehuippu ja sahatavaran vientihintojen kallistuminen nosti toimialan liiketulosprosentin historiallisen korkeaksi vuonna 2007. Tätä seurasi toimialan yritysten yhteenlasketun liiketuloksen kääntyminen tappioksi vuosina 2008 ja 2009. Viime vuosina kannattavuuskehitys on ollut tasaisen positiivista ja metsäteollisuuskonsernien tilinpäätöstietojen perusteella puutuoteteollisuuden liiketulosprosentilla mitattu kannattavuus nousi vuonna 2014 jo lähelle vuoden 2007 suhdannehuipun lukuja. Kannattavuuden koheneminen on jatkunut vuoden 2015 ensimmäisellä puoliskolla, mutta edellisvuotta hitaammin sahatavaran vientihintojen nousun pysähdyttyä.

Tilastokeskuksen lukujen perusteella puutuoteteollisuuden kannattavuuskehitys on ollut viime vuosina samansuuntaista, mutta liiketulosprosentilla mitattuna kannattavuuden taso on jäänyt alemmaksi kuin metsäteollisuuskonsernien puutuoteteollisuuden tiedoista voidaan päätellä. Syitä tähän on useita. Metsäteollisuuskonsernien tuoteryhmäjaot eivät noudata Tilastokeskuksen käyttämää toimialaluokitusta ja konsernien tiedot sisältävät myös Suomen ulkopuolisia toimintoja Tilastokeskuksen aineiston kuvatessa yritysten toimintaa Suomessa. Eroja on myös tuotannon suuntautumisessa markkinoille. Konsernien puutuoteteollisuuden toiminnot tuottavat pääasiassa sahatavaraa ja vaneria sekä jossain määrin rakennepuutuotteita vientimarkkinoille. Tilastokeskuksen aineistossa puutuoteteollisuus puolestaan sisältää esimerkiksi rakennuspuusepän tuotteiden tuotannon ja puutalojen valmistuksen, joiden tuotteet päätyvät ensisijaisesti kotimaan markkinoille. Puutuoteteollisuuden alatoimialojen kannattavuuslukujen perusteella rakennuspuusepäntuotteiden tuotannon kannattavuus on laskenut vuodesta 2011 alkaen samaan aikaan, kun sahauksen ja levyteollisuuden

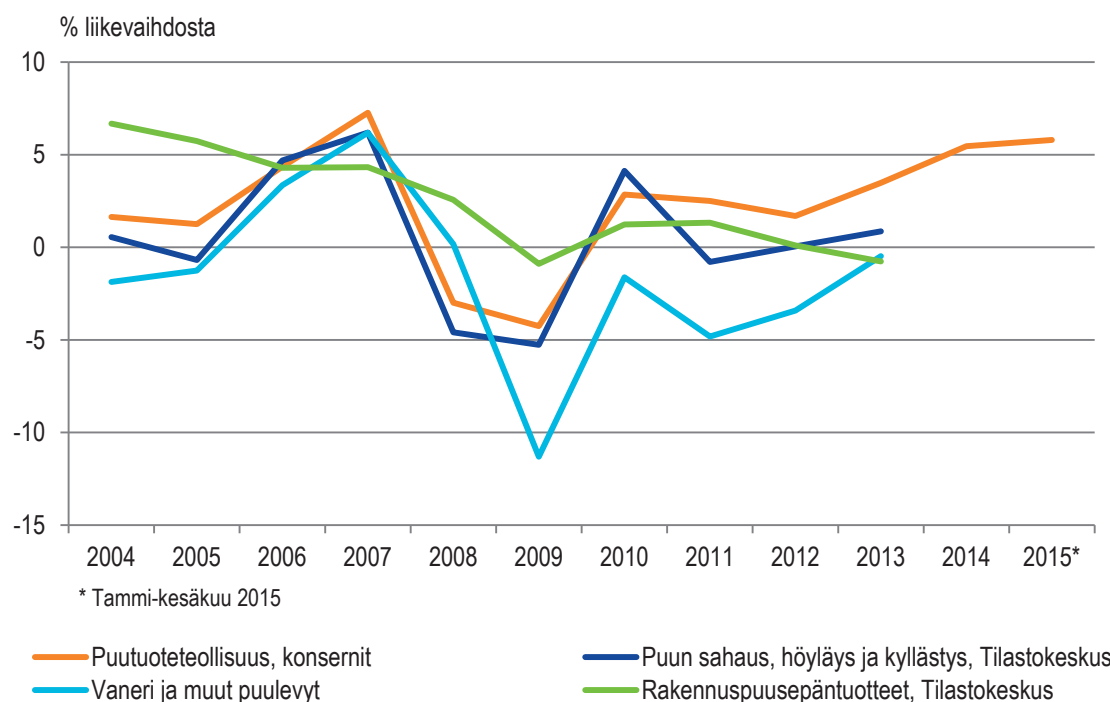
kannattavuus on kohentunut. Rakennuspuusepäntuotannon kannattavuuden alamäki on seurausta rakentamisen ja erityisesti omakotirakentamisen taantumasta Suomessa.

Puutuoteteollisuuden alatoimialoista vientimarkkinoiden suhdannevaihtelut vaikuttavat heijastuneen puulevyjen tuotantoon sahatavaraakin voimakkaammin. Puulevyjen tuotannon liikevaihdosta vanerin ja vaneriviilun osuus on yli 90 prosenttia. Vanerin tuotannossa, viennissä ja kannattavuudessa vuoden 2009 romahdus oli syvempi kuin muilla puutuoteteollisuuden alatoimialoilla. Vuodesta 2007 vuoteen 2009 vanerin tuotanto pieneni 43 prosenttia. Tuotannon supistuminen kohdistui ensisijaisesti koivuvaneriin, jonka tuotanto pieneni 55 prosenttia. Merkittävä osa koivuvanerin tuotannosta perustui 2000-alkuvuosina venäläiseen tuontikoivuun, joka kallistui huomattavasti Venäjän raakapuun kesäkuussa 2007 ja huhtikuussa 2008 voimaan astuneiden vientitullikorotusten myötä. Vanerin tuotannon kannattavuuden syöksy alkoi 2008 ja syveni entisestään 2009. Tilastokeskuksen tietojen perusteella liiketulosprosentilla mitattu kannattavuus oli puulevyjen tuotannossa negatiivinen vielä vuonna 2013, vaikka kannattavuuden koheneminen oli jo alkanut. Vanerin ja erityisesti koivuvanerin kannattavuuskehitys on ollut vuosina 2014 ja 2015 suotuisaa, kun vientihinnat ovat nousseet ja puuraaka-aineen hintataso on pysynyt vakaana. Esimerkiksi UPM:n vanerin liiketoiminta-alueen kannattavuus oli vuoden 2015 alkupuoliskolla selvästi positiivinen (liikevoittoprosentti 13,8) ja kohentunut edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta. Vanerin ja erityisesti lehtivanerin kysyntänäkymät Euroopassa ovat vakaat ja puuraaka-aineeseen ei kotimaassa kohdistu hintapaineita, samalla kun öljyn hinnan alhaisuus hillitsee rahtikustannuksia. Vanerin tuotannon kannattavuusnäkymät ovatkin tällä hetkellä puutuoteteollisuuden valoisimmat.

Puutuoteteollisuuden liikevaihdon muodostumisesta sahauksen osuus on noin 65 prosenttia ja sahauksen kannattavuuskehitys määrittää suurelta osin myös puutuoteteollisuuden keskimääräisen kannattavuuskehityksen suunnan. Vuoden 2015 loppupuolen näkymät ovat sahatavaran vientimarkkinoilla epävarmat ja vientihinnan ennakoitaan laskevan. Toisaalta havutukkipuun kantohintakehitys on ollut tasaista, mikä on pienentänyt raaka-ainekustannuksiin liittyvää epävarmuutta. Puutuoteteollisuuden kannattavuuskehitys koko vuoden 2015 osalta muodostuu siten vain jonkin verran heikommaksi kuin alkuvuoden lukujen perusteella näyttäisi.

Puutuoteteollisuuden sekä Suomen koko teollisuuden yritysten keskimääräinen kannattavuus 2004–2015 liiketulosprosentilla mitattuna. Tilastokeskuksen vuoden 2014 luvut ovat ennakkotietoja. Lähteet: Tilastokeskus, Metsä Group, Stora Enso Oyj, UPM-Kymmene Oyj.

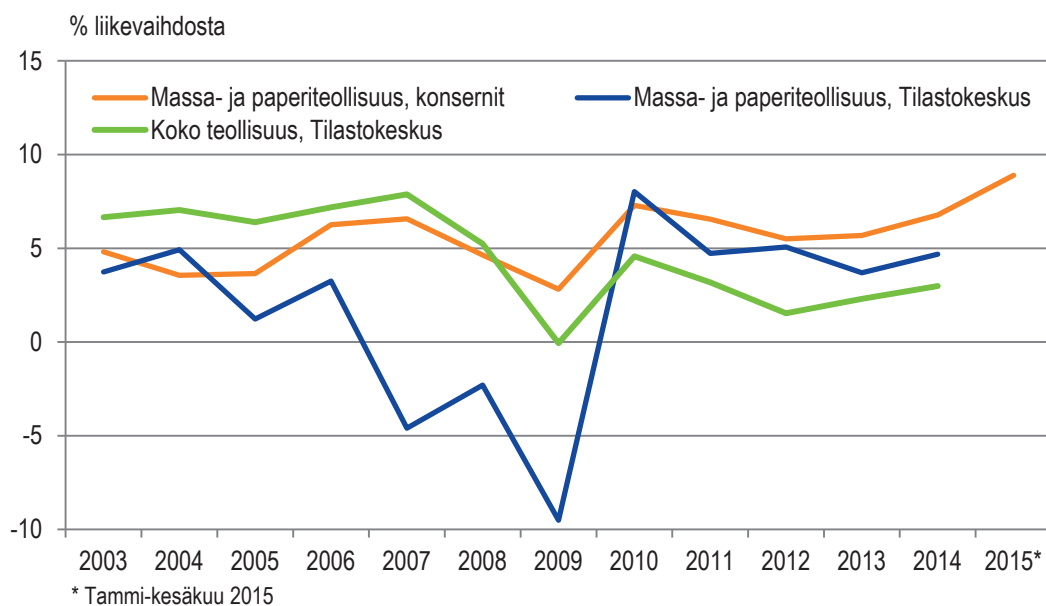
Puutuoteteollisuuden alatoimialojen kannattavuus 2004–2015 liikevaihdosta mitattuna. Tilastokeskuksen vuoden 2014 ennakkotiedot puuttuvat. Lähteet: Tilastokeskus, Metsä Group, Stora Enso Oyj, UPM-Kymmene Oyj.

Vuonna 2016 sahatavaran kysynnän odotetaan lähtevän kasvuun Euroopassa ja mahdollisesti myös Suomessa rakentaminen kääntyy vihdoin nousuun vahvistaen sahatavaran ja muiden puutuoteteollisuuden tuotteiden kotimaan kysyntää. Sahatavaran vientihintojen ennustetaan nousevan hie-man ja havutukin kantohintojen nousun odotetaan olevan maltillista. Tämä merkitsisi vakaata kannattavuuskehitystä sahauskesä vuonna 2016. Rakentamisen kääntyminen nousuun kotimaassa lisäisi rakennuspuusepäntuotteiden kysyntää ja kohentaisi rakentamisen taantuman vuoksi vaikeuksissa olevan toimialan tilannetta.

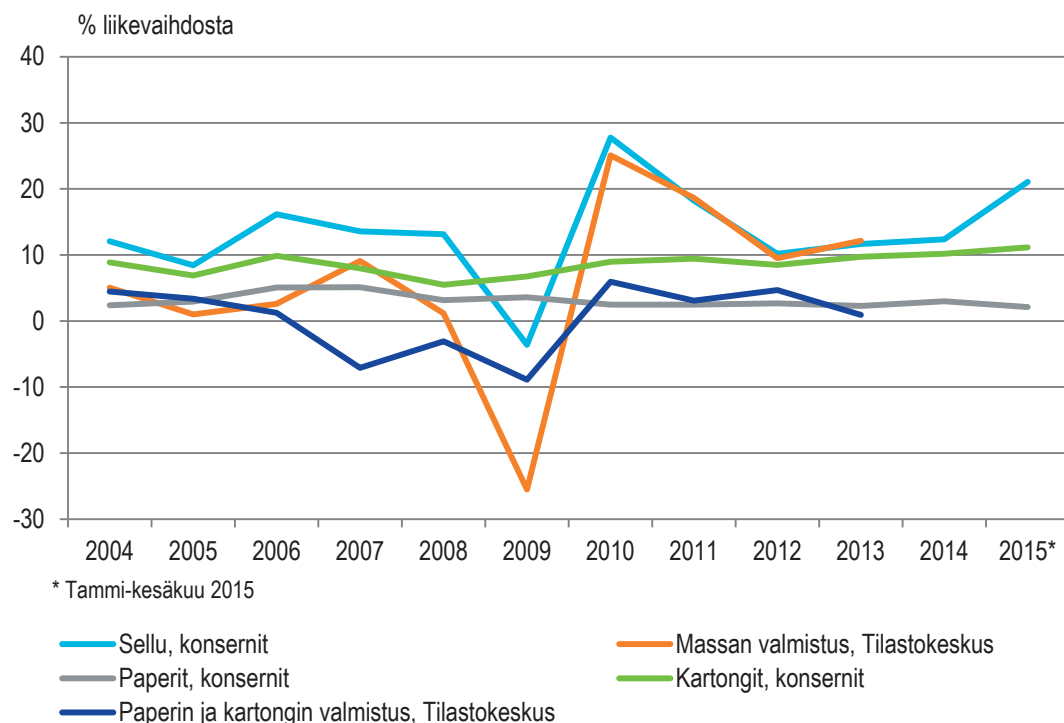
Sellun tuotannon kannattavuus omaa luokkaansa

Suomen massa- ja paperiteollisuus on viimeisten noin 10 vuoden aikana käynyt läpi merkittävää rakennemuutosta, joka jatkuu yhä. Kannattamattomimpien toimintojen lopettaminen ja tuotannon tehostaminen jäljelle jääneissä tehtaissa on parantanut toimialan tuloksentekevyyttä. Liikevaihdosta mitattuna massa- ja paperiteollisuuden kannattavuus on pysytellyt vuodesta 2010 alkaen korkeammalla kuin Suomen teollisuudessa keskimäärin. Yritysten strategisten linjausten lisäksi myönteisen kannattavuuskehitykseen ovat vaikuttaneet voimakkaasti toimialan tiettyjen tuotteiden korkealla säilynyt maailmanmarkkinakysyntä ja vientihintataso.

Massa- ja paperiteollisuudessa alatoimialakohtainen kannattavuusjärjestys on jo useiden vuosien ajan pysynyt samana: sellun ja kartonkien tuotannossa kannattavuus on ollut paperien tuotantoa korkeampaa. Tähän on toimialalla myös reagoitu. Paperikapasiteettia on suljettu tai muutettu kartongin tuotantoon ja sellun tuotantoa on lisätty olemassa olevilla laitoksilla. Vuoden 2015 aikana on myös tehty investointipäätös sekä aloitettu työt Äänekosken biotuotetehtaan toteuttamiseksi. Varteenotettavia uusinveointi-aikeita sellun tuotantoon on viritelty myös Kuopiossa ja Kemijärvellä.

Massa- ja paperiteollisuuden sekä Suomen koko teollisuuden yritysten keskimääräinen kannattavuus 2004–2015 liiketulosprosentilla mitattuna. Tilastokeskuksen vuoden 2014 luvut ovat ennakkotietoja. Lähteet: Tilastokeskus, Metsä Group, Stora Enso Oyj, UPM-Kymmene Oyj.

Massa- ja paperiteollisuuden alatoimialojen kannattavuus 2004–2015 liiketulosprosentilla mitattuna. Tilastokeskuksen vuoden 2014 ennakkotiedot puuttuvat. Lähteet: Tilastokeskus, Metsä Group, Stora Enso Oyj, UPM-Kymmene Oyj.

Metsäteollisuuden kustannusrakenne

Antti Mutanen

Metsäteollisuuden kustannusrakenne esitetään TOL 2008 -toimialaluokituksen luokille 16 (puutuoteollisuus) ja 17 (massa- ja paperiteollisuus). Laskelmassa on käytetty Luonnonvarakeskuksen ja Tilastokeskuksen tuottamia tilastoja. Tilastokeskuksen tilastotuotannossa tapahtuneen uudistuksen yhteydessä yritysten toimialaluokituksia on muutettu, minkä vuoksi tuoreimmat yritysten tilinpäätöstilastossa esitetyt luvut esimerkiksi toimialojen liikevaihdosta tai kulujakaumasta eivät ole vertailukelpoisia vuoden 2012 ja sitä aiempien vuosien lukujen kanssa. Metsäteollisuudessa muutos on vaikuttanut erityisesti massa- ja paperiteollisuuden tunnuslukuihin, kun metsäteollisuuskonsernien myyntiyhtiöiden tiedot on sisällytetty teollisuuteen ja suurelta osin toimialaluokkaan 17. Aiemmin myyntiyhtiöiden tiedot tilastoituivat tukku- ja vähittäiskaupan toimialaluokkaan. Puutuoteollisuuden tilastoihin uudistuksella on ollut massa- ja paperiteollisuutta pienempi vaikutus. Tilastotuotannon uudistus on vaikuttanut myös siihen, kuinka tarkalla tasolla Tilastokeskus julkaisee tietoja maksuttomassa tietopalvelussaan. Esimerkiksi tilinpäätöstilaston kustannuslajijakauma esitetään karkeammalla tasolla kuin aiemmin. Vuoden 2013 metsäteollisuuden kustannusrakenteen laskemista varten Tilastokeskus on kuitenkin koostanut tiedot mahdollisimman samankaltaisella yritysjoukolla ja kululajijaolla kuin aiemmin. Tämän vuoksi esitetyt vuoden 2013 kustannusrakennetiedot ovat vertailukelpoisia vuoden 2012 tietojen kanssa. Kustannusrakennetta laskettaessa on poistettu toimialojen sisäisen välituotekäytön vaikutus kokonaiskustannuksiin. Esimerkiksi puutuoteollisuuden sahatavaraksi jalostama puuraaka-aine on mukana kustannuksissa, mutta jatkojalostuksessa toimialan sisällä, esimerkiksi puutalojen valmistuksessa, käytettävä sahatavara ei kasvata toimialan kokonaiskustannuksia. Lisäksi on huomioitava, että laskemat kuvaavat TOL 2008 -toimialojen 16 ja 17 kustannusjakaumaa kokonaisuutena. Alatoimialoilla eri kustannuslajien osuudet voivat poiketa huomattavastikin esitetyistä luvuista.

Laskennalliset, nimelliset kokonaiskustannukset olivat vuonna 2013 puutuoteollisuudessa 6,5 miljardia euroa ja massa- ja paperiteollisuudessa 12,3 miljardia euroa. Puutuoteollisuuden kustannukset kasvoivat edellisvuodesta noin 8 prosenttia lähinnä lisääntyneen puunkäytön ja korkeampien havutukkien kantohintojen vuoksi. Massa- ja paperiteollisuuden nimelliset kokonaiskustannukset sen sijaan pienenevät noin 4 prosenttia edellisvuodesta, kun muiden raaka-aineiden kuin puun kustannukset sekä energiakustannukset laskivat.

Vuonna 2013 puuraaka-aineen kustannusosuus kasvoi sekä puutuote- että massa- ja paperiteollisuudessa. Molemmilla toimialoilla kasvu aiheutui ensisijaisesti kantorahakustannusten kasvusta. Koivutukkaa lukuun ottamatta puutavaralajien kantohinnat kohosivat maltillisesti vuonna 2013 edellisvuoteen verrattuna. Myös korjuu- ja kaukokuljetuskustannusten kustannusosuudet kohosivat. Puun korjuun ja kaukokuljetuksen yksikkökustannukset tosin laskivat vuonna 2013 hieman edellisvuodesta, mutta puun käyttömäärien kasvu lisäsi korjuu- ja kaukokuljetussuoritteita ja siten näiden kustannuserien euromäärää ja osuutta kokonaiskustannuksista. Lisäksi yksikkökustannuksiltaan auto- ja vesitiekuljetuksia kalliimpien rautatiekuljetusten osuus kaukokuljetuksista kasvoi hieman edellisvuodesta.

Muiden raaka-aineiden ja tarvikkeiden kustannusosuus pieneni 3,6 prosenttiyksikköä massa- ja paperiteollisuudessa vuonna 2013. Erän sisällä esimerkiksi painopaperien täyteaineina käytettävien mineraalien sekä tuontisellun kustannusosuudet supistuivat, mutta ensisijaisesti massan valmistuksessa käytettävien kemikaalien kustannusosuus nousi. Suurin muutos tapahtui erässä muut, joka on useita erilaisia raaka-aineita ja tavaroita sisältävä keräilyerä. Selvää yksittäistä syytä tämän erän kustannusosuuden pienenemiseen ei vaikuttaisi olevan. Erän sisällä esimerkiksi voiteluaineiden ja koneiden osien hankinnan kustannukset supistuivat.

Energiakustannusten kustannusosuus pieneni selvästi sekä puutuote- että massa- ja paperiteolli-

suudessa. Euromääräisesti energiakustannukset pienenevät puutuoteteollisuudessa hieman alle ja massa- ja paperiteollisuudessa hieman yli 40 prosenttia. Energiakustannukset sisältävät toimialoille hankitun sähkön, lämmön ja polttoaineiden kustannukset, mutta Tilastokeskus ei enää julkaise kokonaisenergiakustannusten jakautumista eri energialuokkiin. Polttonesteiden hinnat halpenivat vuonna 2013 edellisvuodesta, mikä osaltaan selittää energiakustannusten pienentymistä. Sen sijaan sähkön hinta suuriasiakkaille pysyi vuonna 2013 likimain edellisvuoden tasolla. Toisaalta sähkönkulutus pieneni massa- ja paperiteollisuudessa vuonna 2013 noin 3 prosenttia edellisvuodesta. Puutuoteteollisuudessa sähkönkulutus pysyi lähes ennallaan. Metsäteollisuus on huomattava sähköntuottaja, jolloin pelkästään sähkön kulutuksen tarkastelu ei riitä toimialojen niiden ulkopuolelta hankkiman sähkön kustannuskehityksen arviointiin. Alatoimialakohtaisia lukuja sähkön oman tuotannon osuudesta sähkön kokonaiskulutuksesta ei kuitenkaan ole saatavilla. Koko metsäteollisuuden ostosähkön määrä pieneni vuonna 2013 lähes 8 prosenttia edellisvuodesta ja sähköä ostettiin metsäteollisuuteen toimialan ulkopuolelta vähemmän kuin koskaan 2000-luvulla. Energiakustannusten pieneminen sekä puutuote- että massa- ja paperiteollisuudessa liittyy juuri toimialan ulkopuolelta ostetun sähkön määrän pienemiseen suhteessa toimialan omaan sähkön tuotantoon.

	2012		2013	
	Puutuote- teollisuus	Massa- ja paperiteollisuus	Puutuote- teollisuus	Massa- ja paperiteollisuus
	%			
Puuraaka-aine	26,2	14,1	28,3	15,9
Kantoraha	19,5	4,0	21,2	4,6
Korjuu	2,8	2,6	3,0	3,0
Kotimaisen ja tuodun puun kuljetus Suomessa	3,5	2,1	3,7	2,4
Tuontipuu rajalla	0,4	2,0	0,4	2,2
Koti- ja ulkomainen hake ja puru		3,4		3,7
Muut raaka-aineet ja tarvikkeet	16,3	25,6	15,5	22,0
Mineraalit		3,3		3,2
Kemikaalit		8,3		8,5
Tuontimassa		2,1		1,8
Muut		11,9		8,5
Palkattu työvoima	14,9	11,4	13,6	11,8
Energia	3,1	9,2	1,8	5,4
Muut kustannukset	36,4	34,9	37,5	37,2
Kuljetus ja varastointi	9,3	12,9	7,9	14,3
Mainos, myynti ja markkinointi	0,8	0,7	0,7	0,5
Korjaus, kunnossapito ja asen- nus	1,2	3,5	1,1	3,6
Kauppatavarat	11,6	8,1	15,2	8,9
Muut	13,5	9,7	12,6	9,9
Poistot	3,1	4,8	3,3	7,7
Yhteensä	100	100	100	100

Tilastopäivitysten vuoksi tämän taulukon vuoden 2012 kustannusrakennelaskelman kustannuserien osuudet eroavat Met-säsektorin suhdannekatsaus 2013–2014:ssa esitetystä vuoden 2012 kustannusrakennelaskelmasta.

Sellun tuotannon kannattavuus on metsäteollisuuskonsernien osavuositarkastuksen perusteella kohonnut entisestään vuoden 2015 alkupuoliskolla. Havu- ja lehtisellun euromääräiset hinnat ovat nousseet, kun euron kurssi suhteessa laskutusvaluuttana käytettävään dollariin on heikentynyt. Kotimaisen puuraaka-aineen kustannuskehitys on samaan aikaan ollut maltillista kuitupuutavara-ajien kantohintojen laskiessa. Massa- ja paperiteollisuuden tuotantorakenteen muutos ja painopaperien tuotannon väheneminen Suomessa ovat heijastuneet markkinasellun osuuteen erityisesti havusellun tuotannosta. Kun 2000-luvun alkupuolella valkaistun havusellun tuotannosta noin 25 prosenttia päätyi vientiin, oli viennin osuus vuonna 2014 jo lähes 60 prosenttia tuotannosta.

Sellun maailmanmarkkinahinnan vaihtelut ovat perinteisesti olleet suuria, mikä on heijastunut voimakkaasti sellun tuotannon kannattavuuteen Suomessa. Vuonna 2009 valkaistun havusellun vientihinta laski lähes 20 prosenttia ja valkaistun lehtisellun vientihinta liki 30 prosenttia. Tämä aiheutti sellun tuotannon muuttumisen hetkellisesti erittäin tappiolliseksi. Tilanne kohentui jo seuraavana vuonna sellun maailmanmarkkinahinnan noustessa voimakkaasti Kiinan sellun kysynnän kasvun vetämänä. Vaikka sellun suhdannehuippu ohitettiin vuoteen 2012 mennessä, sellun vientihinta on pysynyt suhteellisen korkealla tasolla sekä noussut jälleen vuosina 2014 ja 2015. Suomessa tuotettava havusellu sopii hyvin tuotteisiin, kuten pehmopapereihin tai pakkauskartonkeihin, joiden kysynnän arvioidaan jatkavan kasvuaan. Kysynnän kehitys riippuu kuitenkin merkittäväällä tavalla Kiinan ja muiden kehittyvien talouksien talouskasvuista, joiden suhteen epävarmuus on viime aikoina lisääntynyt. Usko sellun kysynnän kasvun jatkumiseen on kuitenkin vahva. Investointeja sellun tuotannon kasvatamiseen on Suomen lisäksi suunnitteilla tai jo toteutettu esimerkiksi Ruotsissa ja Valko-Venäjällä.

Selluun verrattuna kannattavuuskehitys sekä paperin että kartongin tuotannossa on viime vuosina ollut verbaalista. Suurten metsäteollisuuskonsernien lukujen perusteella kartongin tuotannon kannattavuus on kohentunut rauhallisesti vuoden 2008 jälkeen. Paperin tuotannon kannattavuuskehitys on ollut yleisesti kartonkia heikompa, ja metsäteollisuuskonsernien osavuositarkastusten perusteella vuonna 2015 paperin tuotannon kannattavuus laskee edellisvuodesta kohonneiden sellukustannusten vuoksi. Vaikka paperin tuotannon kannattavuus ei kapasiteettileikkauksista ja muista tehostamistoimista huolimatta ole juurikaan kohentunut viime vuosina, ei kannattavuudessa ole toisaalta tapahtunut dramaattista heikentymistä. Liiketoiminta-alueiden muutoksista johtuen kuvioissa esitetyt konsernien kannattavuusluvut ovat paperin ja kartongin tuotannon osalta suuntaa-antavia, mutta ne havainnollistavat viime vuosien paperin ja kartongin tuotantojen kannattavuuskehitysten eroja. Tilastokeskuksen tilastoissa paperin ja kartongin tuotantoja ei erotella omiksi toimialoikseen.

Öljyn hinnan lasku suitsii metsäteollisuuden kustannuksia

Öljyn hinta alkoi laskea nopeasti vuoden 2014 loppupuoliskolla, ja vuoden 2015 tammikuussa raakaöljyn hinta (Brent \$/tynnyri) oli likimain puolet vuoden 2014 tammikuun tasosta. Keväällä 2015 öljyn hinta nousi kääntyäkseen syksyllä jälleen laskuun. EIA (Yhdysvaltojen energiaministeriön tilastovirasto) ennustaa, että koko vuoden 2015 osalta raakaöljyn dollarimääräinen hintataso jää 45 prosenttia vuotta 2014 alhaisemmaksi. Vuonna 2016 öljyn hintakehityksen arvioidaan olevan aiempiin vuosiin verrattuna maltillista. Esimerkiksi EIA ennustaa Brent-laadulle noin 8 prosentin hinnannousua kuluva vuodesta.

Raakaöljyn hinnan lasku heijastuu moniin metsäteollisuuden kustannuseriin puun korjuusta valmiiden tuotteiden rahteihin. Esimerkiksi merirahdin hintaa kuvaavan BDI:n (Baltic Dry Index) pisteluku oli alkuvuoden 2015 erittäin alhaisella tasolla, kunnes öljyn hinnan nousu kasvatti pistelukua heinäkuussa. Syksyn 2015 kuluessa pisteluku on kääntynyt jälleen laskuun. Kotimaassa öljyn maailmanmarkkinahinnan lasku on heijastunut polttonesteiden hintoihin, mutta korkean verokannan vuoksi polttonesteiden hinnat ovat alentuneet suhteellisesti vähemmän kuin raakaöljyn hinta. Elokuussa 2015 dieselöljy oli Suomessa 13 prosenttia edullisempaa kuin vuotta aiemmin. Samaa aikaan kevyt polttoöljy halpeni 24 prosenttia. Polttonesteiden halventuminen hillitsee puun korjuu- ja kuljetuskustannuksiin kohdistuvia nousupaineita. Lisäksi massa- ja paperiteollisuus käyttää tuotannossaan run-

saasti erilaisia kemikaaleja, joiden tuotantokustannuksiin raakaöljyn hinta vaikuttaa suoraan. Samoin esimerkiksi nestepakkauskartonkien päällysteaineina käytettävien muovien kustannuksiin öljyn hinta heijastuu voimakkaasti. Öljyn hinnan laskulla on siten metsäteollisuuden useiden eri kustannuserien kasvua hillitsevä vaikutus. Kehityksen käänköpuolella on vientitulojen väheneminen ja talouskasvun hidastuminen öljyntuottajamaissa, joista esimerkiksi Saudi-Arabia on tärkeä sahatavaran vientimaa.

2.4. Metsäteollisuuden työllisyys

Leena Kalliovirta

Vuonna 2014 metsäteollisuuden työllisten määrä laski 6 prosenttia edellisvuodesta 38 300 henkilöön. Toimialan sisällä työllisyyskehitys kuitenkin vaihteli: saha- ja puulevyteollisuudessa sekä massan, paperin ja kartongin valmistuksessa työllisyys parani tai säilyi entisellään, mutta paperi- ja kartonkijalosteiden valmistuksessa sekä erityisesti rakennuspuusepänteollisuudessa työllisyys heikkeni. Vuonna 2015 työllisten määrän arvioidaan nousevan 39 500 henkilöön. Puulevyteollisuudessa sekä massan, paperin ja kartongin tuotannossa työllisyyden arvioidaan kohenevan, mutta kotimaan uudisrakentamisen vähäisyys laskee rakennuspuusepänteollisuuden työllisten määrää hieman vuoden 2014 tasolta. Myös paperi- ja kartonkituotteiden valmistuksessa työllisyyden arvioidaan laskevan vuonna 2015. Vuonna 2016 metsäteollisuuden työllisten määrän ennustetaan kohenevan hieman kuluvan vuoden tasolta erityisesti kartongin tuotannon kasvun vaikutuksesta.

Talouden epävarmuus heijastuu erityisesti rakennuspuusepänteollisuuden työllisyyteen

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2014 metsäteollisuus työllisti 38 300 henkilöä (-6 prosenttia edellisvuodesta), joista puutuoteteollisuudessa työskenteli 20 400 (-13 prosenttia eli lähes 3000 työllisen vähennys edellisvuodesta) ja massa- ja paperiteollisuudessa 17 900 (-1 prosentti edellisvuodesta) henkilöä. Vaikka sahateollisuudessa työllisyys koheni edellisvuodesta vientimarkkinoiden elpymisen myötä, rakennuspuusepänteollisuuden työllisten määrä laski lähes 30 prosenttia kotimaisen rakentamisen alenemisen myötä. Massa- ja paperiteollisuudessa työllisten määrä kasvoi 2 prosenttia, mutta paperi- ja kartonkijalosteiden tuotannossa työllisten määrä laski 10 prosenttia.

Metsäteollisuuden työlliset 2014–2016e keskimäärin, henkilöä.

Toimiala	Työlliset		
	2014	2015e	2016e
Sahateollisuus	9 300	9 500	9 500
Puulevyteollisuus	2 800	4 200	4 200
Rakennuspuusepänteollisuus	8 300	8 100	8 100
Puutuoteteollisuus yhteensä	20 400	21 800	21 800
Massan, paperin ja kartongin tuotanto	14 700	14 800	15 000
Paperi- ja kartonkijalosteiden tuotanto	3 200	2 900	2 900
Massa- ja paperiteollisuus yhteensä	17 900	17 700	17 900
Metsäteollisuus yhteensä	38 300	39 500	39 700
Muutos edellisestä vuodesta, %	-6	3	1

Lähteet: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja Luke (ennusteet)

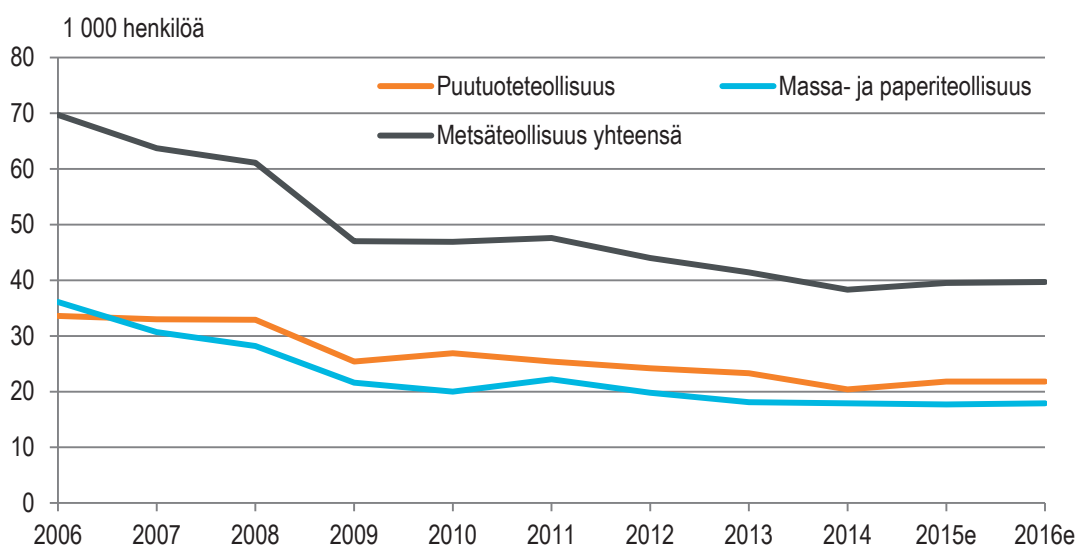
Tammi-elokuussa 2015 puutuoteteollisuus työllisti 21 800 henkilöä, mikä oli 7 prosenttia enemmän kuin vastaavana aikana edellisvuonna. Sahateollisuuden työllisten määrä kasvoi 2 prosenttia. Lisäksi levyteollisuudessa työllisten määrä kasvoi voimakkaasti vuoden takaiseen verrattuna. Rakennuspuusepänteollisuudessa työllisten määrä sen sijaan väheni, mutta voimakas lasku näyttäisi taittuneen, sillä lasku oli enää 2 prosenttia vuoden 2014 määrästä.

Työvoimatutkimuksen lukuja tukevat alkuvuoden 2015 tuotantoluvut: sahatavaran tuotanto kasvoi vuoden 2015 alkupuoliskolla 2014 vastaavaan aikaan verrattuna. Kotimaan rakentaminen vilkastui alkuvuonna 2015, mutta kasvu on hiipunut ja rakennuspuusepänteollisuuden tuotteiden kysyntä vähentynyt. Rakennuspuusepänteollisuuden ahdingon jatkumisen vuoksi puutuoteteollisuudessa päädyttäneen keskimäärin 21 800 työlliseen vuonna 2015.

Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) elokuun 2015 suhdannebarometrin mukaan puuteollisuuden yritykset pitävät tämänhetkisiä suhdanteita selvästi tavanomaista heikompina, vaikka tilanne koheni aavistuksen vuoden alkupuolella. EK ennustaa lähikuukausien tuotannon ja henkilöstön määrän pysyvän likimain ennallaan. Luke arvioi puutuoteteollisuuden tuotannon lisääntyvän vuonna 2016 vieden määrän ja puutuoteteollisuuden hintojen nousun myötä. Myös uudisrakentamisen arvioidaan hieman kasvavan ja työllisten määrän arvioidaan pysyvän 21 800 henkilössä.

Tammi-elokuussa 2015 massa- ja paperiteollisuus työllisti 17 700 henkilöä eli prosentin vähemmän kuin vastaavana aikana vuotta aiemmin. Toimialan tuotanto on ollut suunnilleen edellisvuoden tasolla. Vuoden 2015 aikana paperia arvioidaan tuotettavan 5 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2014. Sellun ja kartongin tuotannon ennustetaan kuitenkin nousevan. Koska tuotannon muutokset ovat erisuuntaisia eikä suurempia irtisanomisilmoituksia ole loppuvuodelle annettu, massa- ja paperiteollisuuden työvoiman arvioidaan pysyvän alkuvuoden tasolla, keskimäärin 17 700 henkilössä vuonna 2015.

EK:n suhdannebarometrin mukaan massa- ja paperiteollisuuden suhdannetilanne on keskimääräistä vahvempi. Luke ennustaa sellun ja kartongin tuotannon lisääntyvän ensi vuonna: sellun osalta kolme prosenttia ja kartongin osalta kahdeksan prosenttia. Markkinanäkymät ovat erityisesti kartongin osalta hyvät ja nykyinen tuotantokapasiteetti kasvaa sekä tänä että ensi vuonna. Vuonna 2016 paperin tuotannon ennustetaan laskevan edelleen 4 prosenttia tämän vuoden tasosta maailmanmarkkinakysynnän laskun myötä. Vuonna 2016 massa- ja paperiteollisuuden työllisten määrän arvioidaan nousevan vuoden 2014 tasolle.

Metsäteollisuuden työlliset (1000 henkeä) 2006–2016e. Lähteet: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja Luke (ennusteet).

Työvoimatutkimuksen tammi–elokuun 2014 lukuihin perustuvat työttömyysasteet puutuoteteollisuudessa olivat toimialasta riippuen 1–14 prosenttia. Levyteollisuudessa edellisvuoden 3 prosentin työttömyys vähentyi puoleen. Massa- ja paperiteollisuudessa massan, paperin ja kartongin valmistuksessa työttömyysaste oli 8 prosenttia ja paperi- ja kartonkijalosteiden valmistuksessa 12 prosenttia. Keskimääräinen työttömyysaste metsäteollisuudessa oli 9,0 prosenttia, kun se kaikilla toimialoilla keskimäärin oli 8,3 prosenttia. Vuonna 2015 metsäteollisuuden työttömyysasteen arvioidaan pysyvän 9,0 prosentissa.

Työllisyysluvut perustuvat Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen. Se on kuukausittainen, työikäisiin (15–74-vuotiaat) kohdistuva otantatutkimus, jossa puhelinhaastatteluin kerätään tietoa väestön työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta. Tutkimuksen otokseen kuuluu joka kuukausi noin 12 000 henkilöä eli keskimäärin noin joka 300. henkilö työkäisistä. Vuositasolla työllisten määrät ovat 12 kuukauden keskiarvoja. Tutkimushetkellä alle kolme kuukautta lomautettuna ollut luetaan työlliseksi. Metsäsektorin toimialojen työvoimaestimaatit ovat suuntaa-antavia, koska tarkasteltavan osaryhmän pienentyessä otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun osuus kasvaa.

Lomautuksia ja investointisuunnitelmia – puukerrostalorakentamisessa kasvua

Syksyn aikana sahateteollisuustuotteiden ylitarjonta on käynnistänyt neuvottelut lomautuksista useilla kotimaan sahoilla. Toisaalta uusia investointeja puurakentamisessa tarvittavien puulevyjen tuotantoon suunnitellaan. Kuhmo CrossLamin tuotanto käynnistyi joulukuussa 2014 ja useita puurakentamiseen perustuvia tilaelementtilaitoksia on valmisteilla eri puolille Suomea, muun muassa Stora Enso aloittaa puurakentamisen tarkoituksiin massiivipuulevytuotannon Varkaudessa vuonna 2016.

Puutuoteteollisuus ohitti jo vuonna 2007 massa- ja paperiteollisuuden työllisten määrässä. Puutuoteteollisuuden viime vuosien heikon kehityksen oletetaan olevan suhdanneperäistä kotimaisen ja kansainvälisen kysynnän heikentymisestä johtuvaa. Kysynnän normalisoituessa puutuoteteollisuuden kasvuedellytykset nähdään hyvinä. Toteutuneet ja suunnitellut investoinnit puulevyjen tuotannossa sekä puukerrostalorakentaminen mahdollistavat puun käytön merkittävän kasvun tulevina vuosina. Puurakentamisen ja puutuotteiden kotimaisen kysynnän kasvu ja viennin lisääminen kasvattavat työllisyyttä sekä puutuoteteollisuudessa että puun hankintaketjussa – metsätaloudessa, liikenteessä ja sitä palvelevissa toimialoissa sekä kaupassa.

Puun käyttö monipuolistuu ja työllisyysvaikutukset näkyvät vahvasti myös muilla teollisuuden aloilla

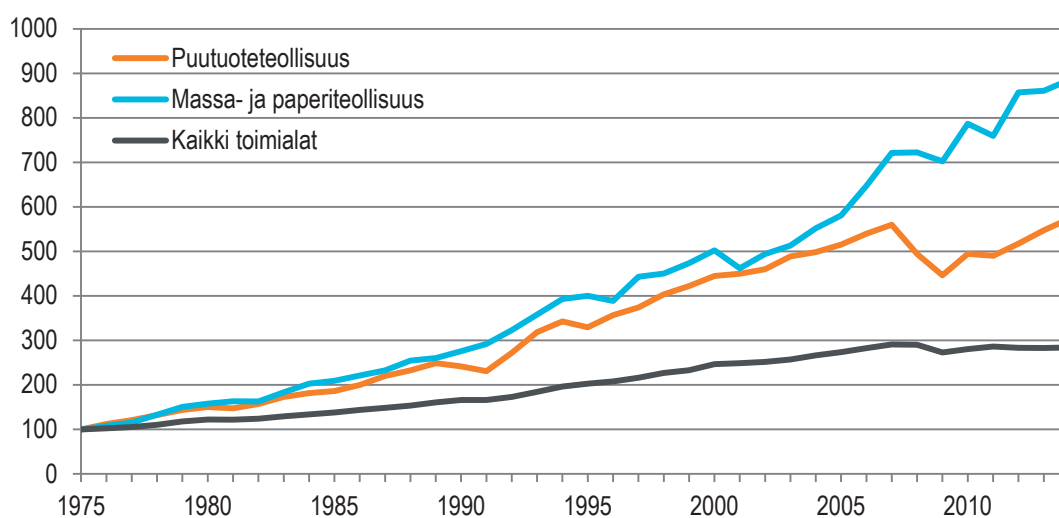
Massa- ja paperiteollisuuden investointien ja kapasiteettimuutosten ansiosta erityisesti kartongin tuotantokapasiteetti kasvaa Suomessa huomattavasti jo tämän vuoden loppupuolella. Metsä Groupin Äänekosken uuden biotuotetehtaan rakennustyöt on aloitettu, ja tehtaan on määrä valmistua vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä. Finnulp Oy valmistelee maailman suurimman havusellutehdasinvestoinnin toteuttamista Kuopioon, mutta rakennuspäätöstä ei ole toistaiseksi tehty.

Vaikka massa- ja paperiteollisuuden työpaikat vähenevät paperin tuotannossa, korvaavaa tuotantoa ja työpaikkoja syntyy uusiin biomassatuotteita valmistaviin yrityksiin, puuhun perustuvaan energiatuotantoon ja yhä enenevässä määrin kemianteollisuuteen sekä metsäsektorin palvelutuotantoon. Esimerkiksi rakenteilla tai suunnitteilla olevat biotuotetehtaat tulevat olemaan merkittäviä biokemikaalien ja -energian tuottajia. Oletettavaa on, että tulevaisuudessa puu uusiutuvana raaka-aineena korvaa merkittävästi öljyn käyttöä ja mahdollistaa työpaikkojen synnyn muun muassa uusissa metsäbiotalouden pk-yrityksissä. Kaikki syntyvät uudet työpaikat eivät kuitenkaan tilastoidu metsäsektorille.

Metsäteollisuuden tuottavuus jatkaa kasvuaan

Vuonna 2013 metsäteollisuuden kokonaistuottavuuden arvioidaan nousseen edellisvuodesta: puutuoteteollisuudessa 6 prosenttia ja massa- ja paperiteollisuudessa 2 prosenttia. Työn tuottavuuden nousun arvio puutuoteteollisuudessa on 6 ja massa- ja paperiteollisuudessa 2 prosenttia. Puutuoteteollisuudessa myös pääoman tuottavuuden arvioidaan nousseen 6 prosenttia, mutta massa- ja paperiteollisuudessa pääoman tuottavuus ei arvion mukaan muuttunut edellisestä vuodesta. Vastaavana aikana kaikilla toimialoilla kokonaistuottavuuden arvioidaan laskeneen prosentin. Myös vuonna 2014 metsäteollisuuden kokonaistuottavuuden arvioidaan nousseen edellisvuoden tasosta: puutuoteteollisuudessa 4 prosenttia ja massa- ja paperiteollisuudessa 3 prosenttia. Arvion mukaan sekä työn että pääoman tuottavuudet nousivat kummallakin toimialalla. Työn tuottavuuden nousun arvio puutuoteteollisuudessa on 5 ja massa- ja paperiteollisuudessa 3 prosenttia. Pääoman tuottavuuden kasvuprosentit arvioidaan olevan 2 puutuoteteollisuudessa ja 3 massa- ja paperiteollisuudessa. Vuoden 2014 aikana kaikilla toimialoilla kokonaistuottavuuden kasvun arvioidaan olleen vain 0,1 prosenttia.

Viimeisen neljänkymmenen vuoden aikana metsäteollisuuden kokonaistuottavuus on kasvanut voimakkaasti: puutuoteteollisuudessa keskimäärin 3,8 prosenttia vuodessa ja massa- ja paperiteollisuudessa 4,3 prosenttia vuodessa. Siten vuosien 2013 ja 2014 puutuoteteollisuuden kokonaistuottavuuden kasvun arvioidaan olevan keskimääräistä korkeampaa. Metsäteollisuuden kokonaistuottavuuden kasvu on ollut kaikkien toimialojen kokonaistuottavuuden kasvua huomattavasti voimakkaampaa viimeisen neljänkymmenen vuoden aikana, sillä kokonaistuottavuus on kasvanut kaikilla toimialoilla keskimäärin 1,5 prosenttia vuodessa. Tekninen kehitys selittää kokonaistuottavuuden nousua ja erityisesti työn tuottavuuden kasvua. Työn tuottavuus on kasvanut kaikilla toimialoilla keskimäärin 2,6 prosenttia vuodessa, puutuoteteollisuudessa 4,5 prosenttia vuodessa ja massa- ja paperiteollisuudessa 5,6 prosenttia vuodessa. Arviot metsäteollisuuden tuottavuuskehityksestä perustuvat Tilastokeskuksen uudistettuun kansantalouden tilinpitoon (ESA2010). Luokitusten muutosten takia tiedot saattavat poiketa ennen vuotta 2014 julkaistuista tiedoista. Kokonaistuottavuus lasketaan työn tuottavuuden ja pääoman tuottavuuden painotettuna keskiarvona siten, että painokertoimina käytetään kummankin panoslajin tulo-osuutta nimellisestä arvonlisäyksestä.

Metsäteollisuuden työn tuottavuusindeksin (1975=100) kehitys 1975–2014*. Vuosien 2013 ja 2014 arvot perustuvat Tilastokeskuksen heinäkuun 2015 ennakkotietoon. Lähde Tilastokeskus.

3. Metsätalous

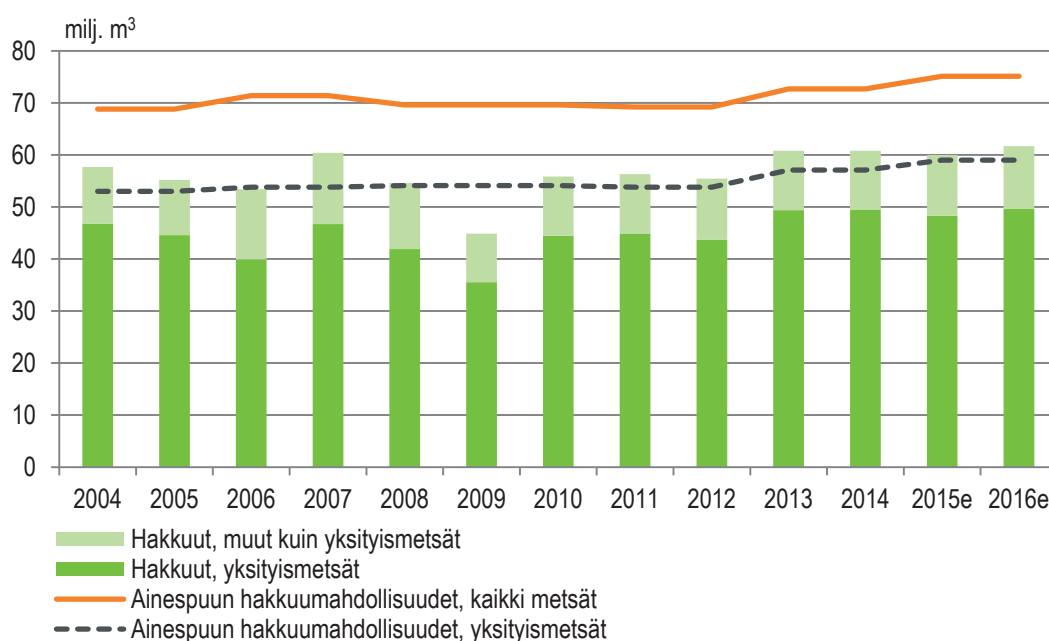
3.1. Puuvarojen käyttö

Kari Härkönen

Kolmena edeltävänä vuonna Suomen metsäteollisuus käytti tukki- ja kuitupuuta keskimäärin runsaat 60 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Tästä kotimaisen puun osuus oli lähes 54 miljoonaa kuutiometriä. Kuluvan vuoden kotimaisen ainespuun käytön ennuste on 55 miljoonaa kuutiometriä. Suomen metsävarat ovat runsaat ja riittävät nykyisen puuntarpeen tyydyttämiseen.

Tuoreimman valtakunnan metsien inventoinnin (VMI11, 2009–2013) mukaan Suomessa on lähes 22,8 miljoonaa hehtaaria metsää (metsä- ja kitumaata), ja puuston kokonaismäärä on lähes 2 400 miljoonaa kuutiometriä. Tästä männyn osuus on 50, kuusen 30, koivun 17 ja muiden lehtipuiden 3 prosenttia. Puuston vuotuinen kasvu on 105,5 miljoonaa kuutiometriä. Puuntuotannon ulkopuolella on runsaat 3,2 miljoonaa hehtaaria metsää pääasiassa Pohjois-Suomessa. Metsätaloutta voidaan siten harjoittaa 19,5 miljoonan hehtaarin alueella, jolla puustoa on noin 2 100 ja vuotuista kasvua noin 100 miljoonaa kuutiometriä (kasvuprosentti 4,8). Kun puuston poistuma kolmen edellisen vuoden aikana on ollut keskimäärin noin 77 miljoonaa kuutiometriä vuodessa (poistumaprosentti 3,7), puuvaranto on lisääntynyt vuosittain noin 28 miljoonaa kuutiometriä.

Suurin kestävä hakkuumahdollisuus on runsaat 75 miljoonaa kuutiometriä ainespuuta (tukki- ja kuitupuuta) vuodessa. Tämän lisäksi metsistämme voitaisiin kestävästi korjata energiapuuta 20,5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, josta oksia ja lehtiä on 8,6, kantoja ja juuria 6,5 sekä runkopuuta 5,4 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Energiapuun kertymäärä on voimakkaasti sidoksissa aines-

Teollisuuspuun hakkuut ja suurin kestävä hakkuumahdollisuus 2004–2016e. Tilastoituihin hakkuisiin on takautuvasti vuodesta 2009 lähtien lisätty energiapuun käyttäjien ilmoittama runkopuun käyttö. Lähde: Luke.

puuhakkuiden tasoon, sillä noin 15 miljoonaa siitä kertyy ainespuuhakkuiden hakkuutähteistä ja kannoista. Energiapuuhun lasketusta runkopuusta on dimensioiltaan ainespuukokoista 5 miljoonaa kuutiometriä. Kaikkiaan ainespuukokoisen runkopuun osuus on suurimman kestävän hakkuumahdollisuusarvion mukaan 80,2 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Lyhyellä aikavälillä metsänhoidollisesti ja taloudellisesti perusteltavissa oleva suurin ainespuun hakkuumäärä on 103,9 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, ja tämän lisäksi energiapuuta 27,5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.

Teollisuuspuun mitat täyttävän puun hakkuukertymä on kolmen viime vuoden aikana keskimäärin ollut 54,6 miljoonaa kuutiometriä eli 73 prosenttia laskennallisesta hakkuumahdollisuudesta. Yksityismetsien käyttöaste on hieman alempi, noin 70 prosenttia. Alueellisesti ainespuulla mitattu hyödyntämisaaste on korkein Etelä-Savossa (87 %), Kaakkois-Suomessa (89 %) ja Häme-Uusimaalla (83 %).

Esitetyt hakkuumahdollisuuslaskelmat perustuvat tietoihin puuston määrästä, rakenteesta ja kasvusta sekä olettamukseen, että metsänhoitotoimenpiteet tehdään ajallaan. Suurimman kestävän hakkuumäärän laskelma osoittaa maksimitason, jolle hakkuut voivat nousta ilman että hakkuumahdollisuudet tulevaisuudessa pienenisivät. Laskelma on optimointilaskelma, jossa käytetty 4 prosentin laskentakorko johtaa taloudellisesti tehokkaaseen ja nykyistä voimakkaampaan metsien käsittelyyn. Laskelma ei ota huomioon tila- ja omistajakohtaisia rajoitteita, metsänomistajien hakkuu- ja puunmyyntikäyttötymistä, eikä näin muodoin ole ennuste toteutuvista hakkuista.

Havukuitupuun käytön odotetaan kasvavan reilusti lähivuosina. Stora Enson Varkauden, UPM:n Kymin investoinnit sekä Metsä Groupin Äänekosken biotuotetehtaan rakentamispäätös merkitsevät lähes 6 miljoonan kuutiometrin vuotuista lisäkäyttöä kunhan investoinnit vaikuttavat täysimääräisesti vuodesta 2017 alkaen. Tämän lisäksi Suomen ilmastotavoitteisiin liittyvä Valtioneuvoston asettama tavoite (25 TWh) metsähakkeeseen pohjautuvalle lämmön- ja sähköntuotannolle vuonna 2020 edellyttäisi toteutuessaan 5,5 miljoonan kuutiometrin vuotuista lisäystä metsähakkeen käytölle, josta osa väistämättä tulisi olemaan ainespuukokoista havupuuta. Valtioneuvoston helmikuussa hyväksymän kansallisen metsästrategian 2025 yhtenä tavoitteena on runkopuun vuotuisten hakkuiden lisääminen 80 miljoonaan kuutiometriin vuoteen 2025 mennessä.

Viime talvena Suomessa käytiin varsin vilkasta keskustelua puuvarojen riittävydestä puun käytön lisääntyessä. Keskustelua käytiin aluksi osin pohjautuen valtakunnan metsien 10. inventoinnin (VMI10) tietoihin metsävaroista. Sen jälkeen on julkaistu 11. inventoinnin (VMI11) tulokset ja niiden perusteella tehdyt hakkuumahdollisuusarviot. Tulosten mukaan Etelä-Suomessa suurin kestävä aines- ja energiapuun hakkuukertymäärä vuosille 2011–2020 on ainespuun osalta 15,5 miljoonaa kuutiometriä suurempi kuin vuosina 2011–2013 toteutunut keskimääräinen ainespuun käyttö. Tästä havutukkien osuus on 7,5 miljoonaa ja havukuitupuun 4 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Lehtipuun osuus on 4 miljoonaa kuutiometriä. Koko Suomea koskien vastaavat luvut havutukkien osalta ovat 9,7 miljoonaa mahdollista lisäkuutiometriä ja havukuitupuun osalta 7,6 miljoonaa kuutiometriä. Kaudelle 2021–2030 hakkuumahdollisuudet lisääntyvät edelleen kuitupuun osalta. Etelä-Suomessa lisäysvara 2011–2013 tasoon verrattuna on 5,1 miljoonaa kuutiometriä vuodessa ja koko Suomessa lähes 9,5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.

Suurin kestävä hakkuukertymäärä on uudistuspainotteinen ja sisältää paljon tukkipuuta. Edellisen lisäksi Luonnonvarakeskuksessa on tehty myös laskelmia, joissa tavoitteena olivat vuosien 2011–2013 keskimääräiseen hakkuukertymätasoon verrattuna korotetut havukuitupuun ja energiapuun kertymätavoitteet. Koko Etelä-Suomen alueelle tehtiin laskelma, jossa vuosille 2011–2020 lisättiin 2011–2013 toteutuneeseen kertymätasoon havukuitupuuta 6 miljoonaa ja energiapuuta 2,5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa ja vuodesta 2021 eteenpäin havukuitupuuta 12 miljoonaa ja energiapuuta 4 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Koko Pohjois-Suomen alueen laskelmaan lisättiin vuosille 2011–2020 havukuitupuuta 1 miljoonaa ja energiapuuta 0,5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa ja vuodesta 2021 eteenpäin havukuitua 2 miljoonaa ja energiapuuta 1 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Yhteensä havukuitupuun kertymän lisäystavoite oli 7 miljoonaa kuutiometriä vuodessa kaudelle 2011–2020 ja 14 miljoonaa kuutiometriä vuodessa 2021 eteenpäin. Laskelmissa ei edellytetty alueellista tasaisuutta.

Laskelmien mukaan metsävarat mahdollistavat kuvatulaiset hakkuiden lisäykset. Etelä-Suomessa puuston tilavuus tulevan 30 vuoden aikana säilyisi hieman korkeammalla tasolla kuin suurimman kestävän hakkuukertymäarvion laskelmassa. Puuston tilavuus laskisi noin 3 prosenttia nykytasosta. Ainoastaan kuusella tilavuuden lasku olisi 10 prosentin luokkaa kohdistuen erityisesti kuusi-kuitupuun tilavuuteen. Pohjois-Suomessa puuston tilavuuskehitys olisi lisäystä kertymästä huolimatta ripeää ja puuston tilavuuden kasvu 30 vuoden aikana olisi 50 prosentin luokkaa.

Silloin kun pyritään saamaan lisää kuitupuuta ja energiapuuta lisäämättä sahapuun kertymää, hakkuut kohdistuvat uudistuskypsiä metsiä nuorempiin ja samalla kasvuisampiin metsiin. Etelä-Suomessa tämä tarkoittaisi 30 vuoden keskimääräisen vuotuisen kasvun jäämistä noin 4 prosenttia suurimman kestävän hakkuukertymäarvion mukaisesta tasosta. Pohjois-Suomessa metsien rakenteesta johtuen kasvu olisi 30 vuoden aikana lisätyilläkin kertymillä noin 6 prosenttia korkeampi kuin suurimman kestävän hakkuukertymäarvion kasvun taso.

Ratkaisevaksi tekijäksi puun saatavuuden kannalta jo tehtyihin havukuitupuun käyttöä lisääviin investointeihin näyttää muodostuvan pikemminkin puumarkkinoiden toiminta ja teollisuuden puunhankinnan tehostaminen kuin metsävarat. Usean miljoonan kuution lisäys kotimaisen raakapuun käyttöön edellyttää aktiivisuuden lisäystä puukaupan molemmilta osapuolilta

Jo päätettyjen ja käynnissä olevien investointien lisäksi on edelleen olemassa suunnitelmia ja kaavailuja uusista puunkäyttöä lisäävistä investoinneista. FinnPulp selvittelee mahdollisuuksia rakentaa Kuopioon yksikön, jonka kapasiteetti olisi noin 1,2 miljoonaa sellutonnia vuodessa. Hanke on saanut mukaansa sijoittajia, joukossa myös Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK. Sijoitella pääomalla on käynnistetty ympäristöluvan arviointiprosessi, mikä tähtää ympäristöluvan saamiseen yhtiölle. Seuraava mahdollinen rahoituskierros olisi ensi keväänä, jos tehdas on saanut ympäristöluvan. Tehtaan suunnittelu voisi alkaa sen jälkeen.

Kemijärvellä on tehty perusselvitystä biojalostamohankkeesta, jonka kokoluokaksi on arvioitu 400 000 sellutonnia vuodessa. Tehdas olisi kaksi kertaa suurempi kuin Kemijärvellä 2008 lakkautettu sellutehdas. Perusselvitysten on määrä valmistua lokakuun loppuun mennessä. Hanketta on kaikkiaan valmisteltu pari vuotta ja rakentaminen alkaisi vuonna 2019, mikäli suunnitelmat toteutuisivat. Jalostamon mahdollisesta rakentajasta ei ole kerrottu.

Kainuun Liitto ja Kainuun Etu ovat tehneet kuluneen vuoden aikana esiselvityksen kannattaako Kainuuseen rakentaa biotuotetehdas. Sen puun ja hakkeen käytöksi kaavillaan noin 2,5 miljoonaa kuutiota vuodessa. Esiselvityksen perusteella potentiaalisia sijoituspaikkoja löytyy Kajaanista, Paltamosta ja Suomussalmelta. Esiselvityksen mukaan alueen metsävarat mahdollistaisivat raaka-aineen saannin. Mahdollisiin investoijiin ei ole ollut kontakteja.

Kaikkien hankkeiden toteutuminen nostaisi raakapuun käyttöä yhteensä yli 10 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, mikä muuttaisi tilanteen metsävarojen riittävydestä ja kestävydestä kokonaan uudelle tasolle. Toki myös kapasiteetin vähennyksiä tapahtuu. Paperin maailmanlaajuisen kysynnän laskiessa paperintuotantoa vähennetään, muun muassa UPM Kaukaalla ja Jämsänkoskella, Mondi Lohjalla, Ahlström Kauttualla sekä Billerud Korsnäs Valkeakoskella. Kotimaisen raakapuun käytön kokonaistarve ja sen mahdollinen lisäys tulevaisuudessa riippuu suunnitteilla olevien hankkeiden mahdollisesta toteutumisesta ja tulevista käyttökapasiteetin vähennyksistä.

3.2. Raakapuumarkkinat

Jussi Leppänen ja Esa Uotila

*Markkinahakkuiden määrä vähenee kuluvana vuonna prosenttien erityisesti kuusitukin kysynnän alenemisen vuoksi. Kuusitukin kantohinnat laskevat 3 prosenttia ja mäntytukin 2 prosenttia sahatavaran alenevan hintakehityksen myötä. Koivutukkien kysyntä vanerin raaka-aineena säilyy vakaana, ja koivutukin kantohinta pysyy vuodentakaisella tasollaan. Kuusikuitupuun kysyntä mekaanisiin massoihin jatkaa vähenemistään ja sen kantohinta alenee 3 prosenttia. Vaikka mänty- ja koivukuitupuun kysyn-
nät sellun raaka-aineeksi puolestaan pysyvät melko vakaina, niiden kantohinnat laskevat prosenttien. Raakapuun tuonti vähenee 7 prosenttia.*

Vuonna 2016 markkinahakkuut kasvavat 3 prosenttia erityisesti kuitupuun kysynnän lisääntyessä havusellun tuotannon kasvun myötä. Mänty- ja koivukuitupuiden kantohintojen ennustetaan nousevan prosenttien. Myös sahatavaran ja vanerin tuotanto kasvaa ja tukkien kantohintojen ennustetaan vahvistuvan 1–2 prosenttia. Poikkeuksena on yhä enemmän havusellun raaka-aineeksi päätyvä kuusikuitupuu, jonka kantohinta alenee prosenttien. Raakapuun tuonti vähenee ensi vuonna edelleen 3 prosenttia.

Puukauppa viime vuoden tahdissa

Yksityismetsien viikoittainen puukauppa on käynyt lähes täsmälleen vuodentakaisella vauhdilla huhtikuusta alkaen. Vielä alkuvuonna puukauppamäärät jäivät vuotta aikaisempaa vähäisemmiksi, ja puunkorjuussa kärsittiin myös lämpimästä talvesta, mikä johti talvikorjuurajoitteisten leimikoiden puunkorjuun siirtoihin parempaan ajankohtaan. Vaikka osa näistä leimikoista on voitu hakata kuluneen kesän aikana, talvileimikoiden siirtyminen vaikuttaa heikentävästi tulevan talven talvikorjuurajoitteisten pystyleimikoiden kysyntään.

Kuluvan vuoden tammi-elokuussa yksityismetsien puukaupan määrä oli hiljaisen alkuvuoden vuoksi 11 prosenttia pienempi kuin vuosi sitten vastaavana ajanjaksona. Tammi-elokuun markkinahakkuut olivat silti vain prosenttien pienemmät edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Yhtiöiden ja valtion tekemät markkinahakkuut vähenivät 3 prosenttia ja yksityismetsien vain prosenttien puukaupan vähenemisestä huolimatta. Yksityismetsien pystykaupoista hakatun puun määrä säilyi vuodentakaisella tasollaan. Yksityismetsien hankintapuun määrä sen sijaan väheni 6 prosenttia joutu-
en erityisesti kuusitukin hankintahakkuiden määrän 40 prosentin vähenemisestä vuoden 2014 tavanomaista suurempien hakkuiden jälkeen.

Lokakuun alun Valio-myrskyn tuhojen on arvioitu jäävän ensimmäisten maastotarkistusten ja aikaisemmista myrskyistä saatujen kokemusten perusteella 0,5–1,5 miljoonan kuutiometrin väliin, millä ei ole juurikaan merkitystä loppuvuonna tavanomaisiin 5–6 miljoonan kuutiometrin kuukausitaisiin kokonaishakkuihin. Hankintahakkuiden muutoksiin myrskyillä on yleensä ollut kokonaishakkuuta suurempi merkitys.

Vuonna 2015 tukkien kysyntä takkuilee, kuitupuu vetää

Kuluva vuosi on ollut vaihteleva sekä kuusi- että mäntytukkien kysynnän osalta. Kotimaan sahatavaran kulutus on vähentynyt ja Euroopassa yleinen talouskehitys sekä rakentamisen kasvu ovat olleet vaatimattomia. Kuusisahatavaralle markkinakasvua tarjonneen Kiinan talouskehitys on myös heikentymässä ja talouskasvusta huolimatta Lähi-idän maissa rahoituksen riittävyys on hankaloittanut sahatavaran ostoja. Edellä mainitut tekijät ovat kuluvana vuonna vuoron perään vähentäneet tai lisänneet joko kuusi- tai mäntysahatavaran ja edelleen kuusi- ja mäntytukkien kysyntää.

Kuusitukkien kantohintojen ennustetaan alenevan kuluvana vuonna 3 ja mäntytukkien 2 prosenttia viime vuoden keskimääräisistä hinnoista. Vakaimmin kehitys on kulkenut Euroopan ja Aasian markkinoiden ansiosta lehtivanerilla, mikä on pitänyt yllä koivutukkien tasaista kysyntää. Koivutukki-

Teollisuuden puunhankinta 2014–2016e.

Raakapuulaji/ omistajaryhmä	2014 milj. m ³	2015e milj. m ³	Muutos %	2016e milj. m ³	Muutos %
Tukki- ja kuitupuun markkinahakkuut, yht. ¹	55,9	55,3	-1	57,1	3
Yksityismetsät ²	44,7	44,5	0	46,0	3
Yhtiöt ja Metsähallitus	11,2	10,8	-4	11,1	3
Tukkipuu	24,1	23,8	-1	24,3	2
Kuitupuun	31,8	31,5	-1	32,8	4
Raakapuun tuonti	9,7	9,0	-7	8,7	-3
Markkinahakkuut ja raakapuun tuonti	65,6	64,3	-2	65,8	2

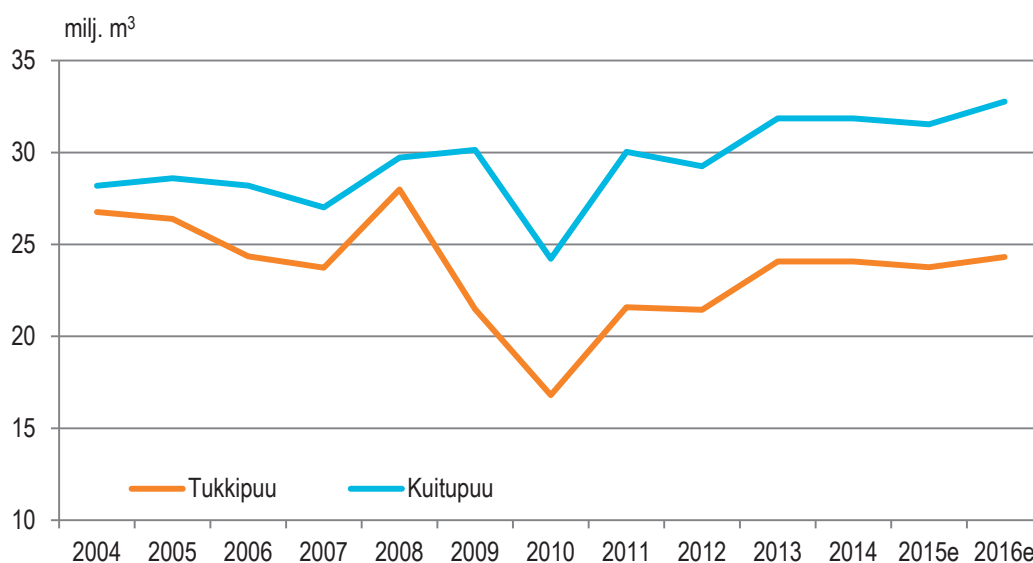
¹ Polttopuun markkinahakkuiden seuranta on lopetettu vuodesta 2013 alkaen

² Sisältää kunnat, seurakunnat ym.

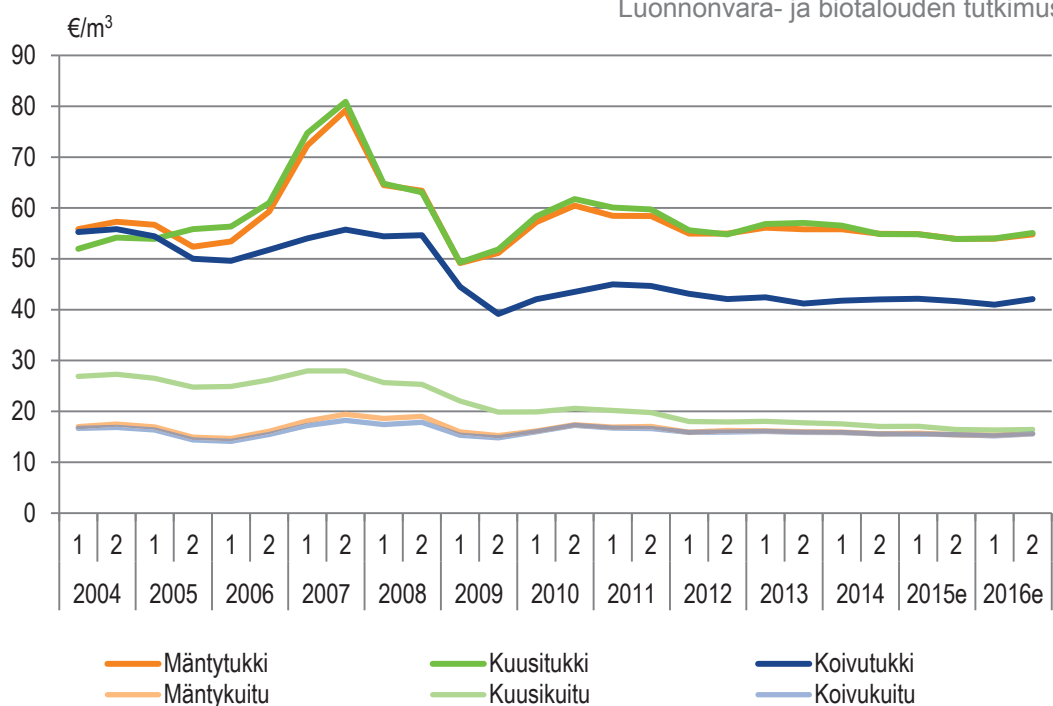
Lähde: Luke ja Tulli.

en kantohintojen ennustetaan säilyvän vuodentakaisella tasollaan. Tukkipuun markkinahakkuiden ennustetaan kokonaisuudessaan vähenevän prosentin vuodentakaisesta alle 24 miljoonaan kuutiometriin lähinnä kuusitukin kysyntämäärien vähenemisen vuoksi.

Paino- ja kirjoituspaperien kysynnän laskiessa metsäteollisuus on investoinut kartongin ja sellun valmistukseen. Investoinnit UPM:n Kymin ja Stora Enson Varkauden tehtaille lisäävät havukuitupuun kysyntää hieman jo kuluvan vuoden loppupuolella valmiin puutavaran varastojen kasvattamisen kautta, mutta tästä huolimatta koko kuluvan vuoden kuitupuun markkinahakkuiden ennustetaan alenevan prosentin 31,5 miljoonaan kuutiometriin. Kuitupuun kysynnän rakenteelliset muutokset siirtävät kuusikuitupuun käyttöä mekaanisista massoista kemiallisiin massoihin, mikä on alentanut jo useita vuosia kuusikuitupuusta maksettavaa hintaa. Kuluvana vuonna kuusikuitupuun kantohinnan ennustetaan alenevan 3 prosenttia.

Tukki- ja kuitupuun markkinahakkuut 2004–2016e. Lähde: Luke.

Puutavaralajien kantohinnat puolivuositain 1/2004–2/2016e vuoden 2014 hinnoin (elinkustannusindeksi). Lähteet: Metsäteollisuus ry ja Luke.

Vuosina 2010–2014 kotimaisen mänty- ja kuusikuitupuun käyttö sellun raaka-aineena on säilynyt vuosittain hyvin vakaana noin 16 miljoonassa kuutiometrissä siten, että mäntykuitupuun osuus on hieman vähentynyt ja kuusikuitupuun lisääntynyt. Kuusikuitupuun käyttö mekaanisiin massoihin on kuitenkin vähentynyt huomattavasti nopeammin kuin sen käyttö selluksi on lisääntynyt. Vaikka mäntykuitupuuta kasvaakin metsissä erittäin runsaasti, sen kysyntä ei ole lisääntynyt, kun tarjolla on ollut mekaanisista massoista vapautunutta kuusikuitupuuta. Osittain tästä syystä yksinomaan selluihin käytettävien mänty- ja koivukuitupuiden kantohintojen ennustetaan alenevan kuluvana vuonna prosenttiin.

Puuntuonnin ennakoitaan vähenevän kuluvana vuonna 7 prosenttia. Vuoden 2015 tammi-kesäkuun aikana Venäjältä tuodun puun osuus kokonaistuonnista oli 82 prosenttia. Venäjältä tuotavasta raaka- ja jättepuusta noin 55 prosenttia oli koivukuitupuuta ja 25 prosenttia haketta. Venäjän vuoden 2012 lopun WTO-jäsenyyden jälkeen puun tuonnin yksikköhinnat ovat kehittyneet lähelle Suomen hintatasoa. Venäjän talousvaikeudet ja ruplan merkittävä heikentyminen ja heilunta vuoden 2014 lopulta alkaen näyttäisivät toistaiseksi vaikuttaneen alentavasti Venäjältä tuotavan puun hintoihin vain tärkeimpien tuontipuutavaralajien eli koivukuitupuun ja hakkeen osalta.

Vuonna 2016 kasvua sellusta ja sahoista

Kuluvana vuonna valmistuneet ja valmistuvat selluntuotantoa kasvattavat investoinnit lisäävät selvästi havukuitupuun kysyntää vuonna 2016. Myös ensi vuonna ja myöhemmin vuonna 2017 valmistuvat investoinnit lisäävät ensi vuonna havukuitupuun kysyntää varastojen ennalta kasvattamisen kautta. Vuoden 2016 lopussa valmistuu UPM:n investointi Kaukaan tehtaalle. Myös Metsä Fibren vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä käynnistyvän Äänekosken biotuotetehtaan puunhankinta ja kuitupuutavaran varastointi alkaa jo talvella 2016–2017, vaikkakin tehtaan paikalliset puunhankinta-vaikutukset tulevat varsinaisesti näkymään vasta kesän 2017 jälkeen.

Yhteensä kuitupuun markkinahakkuiden ennustetaan kasvavan 4 prosenttia lähes 33 miljoonaan kuutiometriin vuonna 2016 sekä mänty- että kuusikuitupuun hakkuiden kasvaessa. Mänty- ja koivukuitupuun kantohintojen ennustetaan nousevan prosenttiin. Sen sijaan kuusikuitupuun kantohinnan

ennustetaan laskevan prosentoin, kun mekaanisten massojen tuotannon lasku jatkuu ja kuusikuitupuuta käytetään yhä enemmän sellun raaka-aineeksi. Selluun käytettävän kuusikuitupuun hinta seuraa yhä lisääntyvässä määrin mäntykuitupuun hintakehitystä, mikä vaikuttaa kuusikuitupuun keskihinnan kehitykseen.

Euroopan ja kotimaan rakentamisen vähittäinen elpyminen lisää sahatavaran ja vanerin tuotantoa sekä tukkien kysyntää vuonna 2016. Suurimmat epävarmuudet tukkipuun kysyntään tulevat valtuuttakurssien kehityksestä, mikä heijastuu suoraan suomalaisen sahatavaran kilpailukykyyn suhteessa venäläiseen ja ruotsalaiseen sahatavaraan kiristyvillä kuusisahatavaramarkkinoilla Kiinassa ja mäntysahatavaramarkkinoilla Lähi-idässä, erityisesti Egyptissä. Markkinoiden hieman erilaisista rakenteellisista kehityksistä johtuen tukkipuun markkinahakkuiden odotetaan kasvavan vähemmän kuin kuitupuun markkinahakkuiden. Tukkipuun markkinahakkuiden ennustetaan kasvavan 2 prosenttia yli 24 miljoonaan kuutiometriin. Kuusi- ja mäntytukkien kantohintojen ennustetaan vahvistuvan 2 prosenttia. Koivutukkien kantohinta puolestaan nousee prosentoin vanerintuotannon kasvun myötä.

Tulevaa Äänekosken biotuotetehdasta ajatellen parin vuoden aikavälillä kotimaan havutukkipuun markkinahakkuiden jääminen jälkeen kuitupuun markkinahakkuiden lisääntymisestä tulee josakin määrin hankaloittamaan kuitupuun hankintaa kotimaasta, sillä tukki- ja kuitupuun kasvatukset samassa puunrungossa. Lisäksi sahatavara ja puru ovat tärkeitä selluloosan raaka-aineita. Epäsuhtaa voitaisiin korvata puuntuontia lisäämällä, mutta toistaiseksi raakapuun tuonnin ennustetaan kuitenkin vielä supistuvan 3 prosenttia vuonna 2016.

Kotimaisen kuusikuitupuun käyttö mekaniin massoihin jatkaa nopeaa vähenemistään, mikä edelleen vapauttaa kuusikuitupuuta sellun raaka-aineeksi. Myös energiapuun kysynnän heikentyminen vapauttaa jonkin verran kuitupuuta selluteollisuuden käyttöön. Venäjän ruplan ennakoitua säilyvän heikkona suhteessa euroon, mikä pitää yllä tuontia erityisesti tärkeimmistä tuontipuutavaroilajeissa koivukuitupuussa ja hakkeessa, joilla on Venäjällä vain rajallista omaa käyttöä. Vaikka havukuitupuun tuonnin mahdollinen kasvu riippuu pitkälti Venäjän omasta havupuun kysynnän kasvusta ja sitä edistävästä raakapuun ulkomaankauppaa rajoittavista politiikkatoimista, havukuitupuun tuonnin kasvu riippuu viime kädessä myös suomalaisen sahatavaran markkinoiden kehityksestä.

Kemera-määrärahat supistuvat, veromuutokset vuoteen 2017

Metsäpolitiikassa on valmisteilla useita puuntarjontaan vaikuttavia uudistuksia ja keinoja. Supistuvat määrärahat pakottavat hallituksen muuttamaan vasta kesäkuun alusta alkaen käytössä ollut kestävä metsätalouden määräraha- ja rahoituslakia (Kemera) ja valtioneuvoston asetusta kestävä metsätalouden rahoituksesta. Tästä syystä myös lakia metsätuhojen torjunnasta (metsätuholaki) muutetaan juurikäävän torjunnan varmistamiseksi. Hallituksen esitys Kemera-lain ja metsätuholain muutoksista on tarkoitus antaa eduskunnalle marraskuussa 2015.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan Kemeran uudistamisessa taimikon varhishoidon tason säilymistä pidetään kaikkein tärkeimpänä metsien kehityksen kannalta ja sen tukeen ja tukitasoon ei esitetä muutoksia. Sen sijaan nuoren metsän hoidon tukea ohjattaisiin hoidossa viivästyneisiin ja jo kaupallisesti heikosti kannattaviin riukuuntuneisiin kohteisiin, ja myös tukitasoja ollaan hieman laskeudessa. Nuoren metsän hoidon Kemera-tuki koskee myös energiapuiksi tarkoitettua pienpuun keruuta, mikä kilpailuyistä valikoimattomana tukena ulottuu energiapuun lisäksi myös kuitupuun keruuseen. Kaupallisesti heikosti kannattavissa kohteissa kuitupuun erilliskorjuu jää kuitenkin usein kannattamattomaksi, joten tuen kohdistuvuus tavoitteena olevaan pienpuun energiakäytön lisäämiseen paranee uudistuksen myötä, vaikka tuen valikoimattomuus säilyykin.

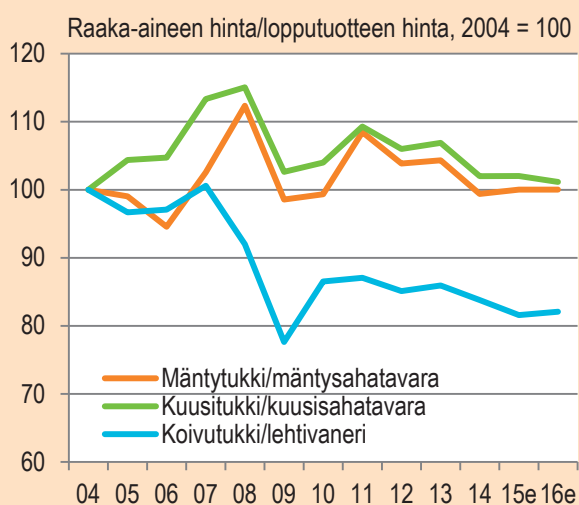
Kanto- ja vientihintojen suhteen kehitys

Antti Mutanen ja Jari Viitanen

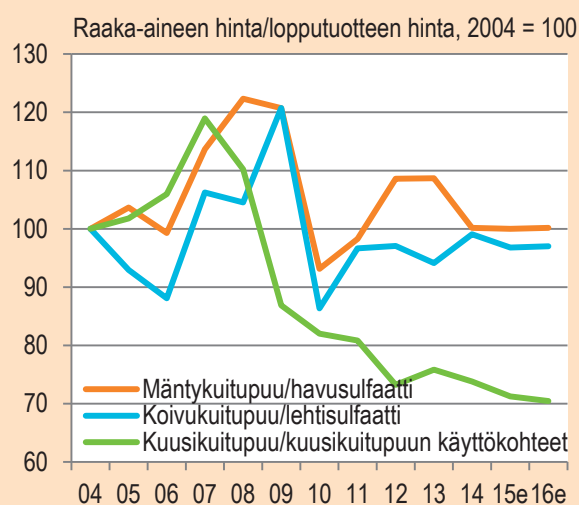
Metsäteollisuuden tuotannon kannattavuuden ja hintakilpailukyvyn kannalta on keskeistä, miten tuotantokustannukset kehittyvät suhteessa tuotteiden myyntihintoihin. Oheisissa kuvioissa tätä suhdetta on havainnollistettu puuraaka-aineen osalta siten, että puutavaralajin kantohinta on jaettu puutavaralajista valmistettavan tuotteen markkinahintaa kuvaavalla viennin yksikköarvolla eli vientihinnalla. Tukkipuutavaralajeille on kullekin valittu käyttökohteeksi tietty puutuoteteollisuuden perustuote: mäntysahatavara mäntytukille, kuusisahatavara kuusitukille ja lehtivaneri koivutukille. Samoin mänty- ja koivukuitupuulle on valittu yksittäiset massa- ja paperiteollisuuden tuotteet, havu- ja lehtisulfaattisellu. Kuusikuitupuulla ei sen sijaan ole edellä mainittujen puutavaralajien tavoin käyttökohteita, jonka viennin yksikköarvo kuvaisi riittävän hyvin puutavaralajista valmistettavan lopputuotteen markkinahintaa. Tämän vuoksi arviona kuusikuitupuusta valmistetun lopputuotteen markkinahinnasta on käytetty kuusikuitupuun käyttömäärillä painotettua keskiarvoa sanomalehtipaperin, päällystämättömän ja päällystetyn aikakauslehtipaperin, havusulfaattisellun sekä eräiden kartonkilaatujen vientihinnoista.

Puutavaralajin kantohinnan ja lopputuotteen vientihinnan suhde on kuvioissa indeksoitu (2004=100), sillä raakapuun käyttömäärät eri tuotteiden tuotannossa vaihtelevat, eikä hintasuhteiden absoluuttisilla arvoilla ole mielekää tulkintaa. Indeksoinnin vuoksi hintasuhteiden aikasarjojen tasoja ei tule suoraan vertailla, vaan tarkastelun kohteena ovat aikasarjojen kehityskulut suhteessa toisiinsa ja perusvuoteen. Hintasuhteen indeksin kuvaajan poikkeaminen vaakasuorasta merkitsee eroa kantohinnan ja vientihinnan muutosnopeuksissa. Tarkemmin indeksoidun hintasuhteen tulkinnaasta on kerrottu Metsäsektorin suhdannekatsaus 2013–2014:ssä

Havutukkien kantohintojen ja niistä valmistettujen tuotteiden hintasuhteiden kehitykset ovat taantuneet vuoden 2007 ja sitä seuranneen sahatavaran vientihintojen voimakkaan laskun jälkeen. Havaittavissa on myös hintasuhteiden loiva trendimäinen lasku vuosina 2011–2014, jolloin havusahatavaran vientihinnat nousivat suhteessa nopeammin kuin havutukkien kantohinnat. Hintasuhteiden ennakoitaan kehittyvän erityisen tasaisesti vuosina 2015 ja 2016. Lehtitukin ja lehtivanerin hintasuhte laski nopeasti vuoden 2007 jälkeen ja vuodesta 2010 alkaen hintasuhte on lievästi laskenut.

Puutuoteteollisuuden käyttämien tukkipuutavaralajien kantohintojen suhde tuotteiden vientihintoihin 2004–2016e (indeksi, 2004=100). Lähteet: Metsäteollisuus ry, Tulli.

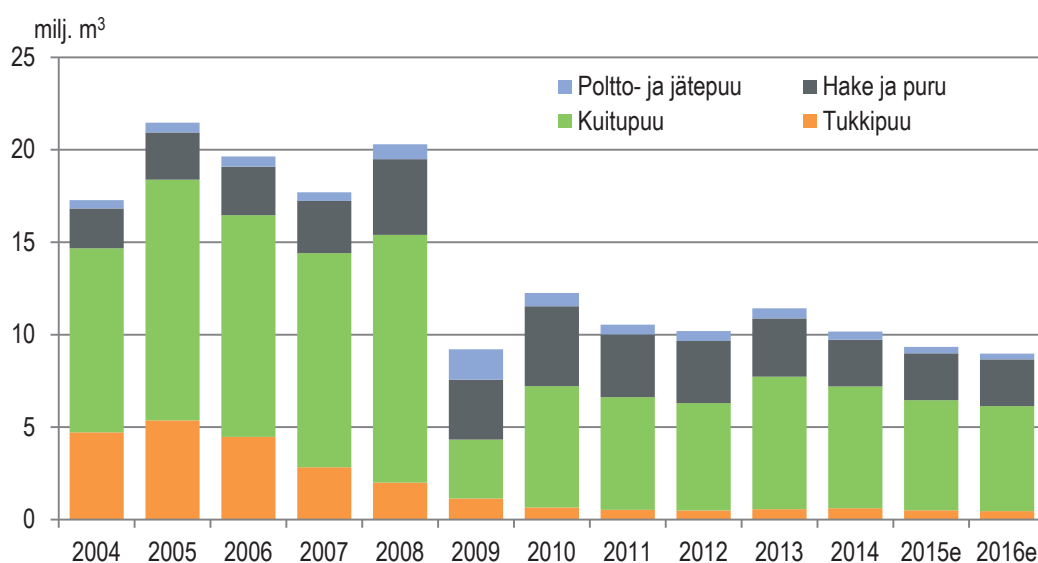
Massa- ja paperiteollisuuden käyttämien kuitupuutavaralajien kantohintojen suhde tuotteiden vientihintoihin 2004–2016e (indeksi, 2004=100). Lähteet: Metsäteollisuus ry, Tulli.

Kuitupuun kantohintojen ja lopputuotteiden vientihintojen suhteen kehityskulkujen vaihtelu on tasaantunut viime vuosina mäntykuitupuun ja havusulfaattisellun sekä koivukuitupuun ja lehtisulfaattisellun osalta. Kuusikuitupuun ja siitä valmistettävien tuotteiden hintojen suhde on laskenut vuoden 2007 jälkeen ja laskun ennakoidaan jatkuvan myös vuosina 2015 ja 2016. Kuusikuitupuun kantohinta on laskenut, kun kuusikuitupuun kysyntä on vähentynyt mekaanisia massoja sisältävien paperilaatujen tuotantomäärien supistuessa.

Hintasuhteiden kuvaajia tulkittaessa on muistettava, että ne eivät huomioi muiden kustannustekijöiden kuin puuraaka-aineen tai puutavaralajeista valmistettävien muiden tuotteiden kuin tarkasteleluun valittujen päätuotteiden hintakehityksiä. Lisäksi puuraaka-aineen kustannuksiin ei vaikuta pelkästään kantohinnan vaan myös muiden puunhankinnan kustannusten, kuten korjuu ja kuljetuskustannusten kehitys. Esimerkiksi massa- ja paperiteollisuudessa kantorahan kustannus osuus oli vuonna 2013 4,6 prosenttia kokonaiskustannuksista. Vastaavasti kemikaali- ja mineraalikustannusten osuus oli 11,7 prosenttia ja työvoimakustannusten osuus 11,8 prosenttia.

Edelleen Kemera-esitysluonnoksen mukaan metsäteiden tukitaso alenisi kaikkialla muualla paitsi Pohjois-Suomessa. Terveyslannoituksen tukia ei enää myönnettäisi kivennäismaille, mutta suometsien tuhkalannoitukseen olisi mahdollista edelleen saada tukea. Metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämiseen ja metsäluonnon hoitoon tarkoitetun ympäristötuen osalta alennettaisiin hehtaarikohtaista peruskorvausta, mutta puuston korvaukset säilyisivät nykyisellään.

Rakenteellinen Kemera-lain uudistus kannustavasta normatiiviseksi tehdään juurikäävän torjunnan osalta. Sitä ei enää rahoitettaisi Kemera-lailla lainkaan, vaan se säädettäisiin metsätuholailta hakkaajan velvollisuudeksi. Juurikäpää joudutaan torjumaan lämpötiloista riippuen toukokuun alusta marraskuun loppuun. Sen kokonaiskustannukset, joista tähän asti saatu noin 7 miljoonan euron kokonaistuki on kattanut osan, ovat olleet kasvatushakkuissa 1,76 euroa ja uudistushakkuissa 1,45 euroa kuutiometriä kohden. Tuen poistuminen lisää hakkaajan maksettavaksi tulevia kustannuksia, mutta vähentää toisaalta hallintotyötä. Pystykauppojen osalta lisääntyvät puunkorjuukustannukset siirtynevät todennäköisesti jollakin aikavälillä alentuviin kantohintoihin.

Tuontipuun määrä puutavaralajeittain 2004–2016e. Lähteet: Tulli ja Luke.

Yksityismetsien keskimääräiset kantohinnat 2014–2016e.

Puutavaralaji	2014 €/m ³	2015e €/m ³	2015e/2014 %	2016e €/m ³	2016e/2015e %
Mäntytukki	55,4	54,4	-2	55,5	2
Kuusitukki	55,9	54,4	-3	55,6	2
Koivutukki	41,8	42,0	0	42,4	1
Mäntykuitu	15,8	15,6	-1	15,8	1
Kuusikuitu	17,3	16,8	-3	16,7	-1
Koivukuitu	15,7	15,5	-1	15,7	1

Lähde: Metsäteollisuus ry ja Luke

Hallituksen valmistelussa on myös hallitusohjelman mukaisia puun markkinoille tuloa edistäviä toimia. Verotuksessa metsätalouden harjoittamista pyritään jatkossa rinnastamaan aikaisempaa enemmän elinkeinotoiminnan harjoittamiseen, mikä on ollut käytäntönä tärkeimmässä kilpailijamaisamme jo pitkään. Tärkeimmät hallituksen suunnittelemaat yksityismetsätaloutta koskevat keinot ovat yrittäjämäisen metsätalouden edistäminen sukupolvenvaihdosten perintö- ja lahjaveron huojennuksella sekä tuloverolakiin tehtävät yrittäjävähennys sekä perikuntamuotoisen metsänomistuksen verokohtelun muuttaminen. Veromuutokset on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2017 alusta.

Sitä ennen metsätalouteen kohdistuu kuitenkin vuoden 2016 alusta alkaen pääomatuloverotuksen progression kiristyminen vähintään 30 000 euron pääomatulon osalta 33 prosentista 34 prosenttiin. Metsätulot voivat tyypillisesti vaihdella hyvinkin paljon vuosittain. Vaikka progressio on edelleen maltillinen, tuloverotuksen oikeudenmukaisuus- ja neutraalisuusperiaatteiden vuoksi metsätuloille tulisi tästä syystä olla verotuksessa tasausvaraus (jaksotusvaraus). Vastaava menettely on olemassa esimerkiksi maataloustulojen verotuksessa ja Ruotsin elinkeinotulo- ja metsäverotuksessa.

Informaatiokeinoina hallitus käyttää lisäpanostuksia sähköisten palveluiden kehittämiseen ja tätä kautta saatavaa metsävaratiedon nykyistä tehokkaampaa hyödyntämistä. Organisaatiouudistuksista Suomen metsäkeskuksen yksikkö Otso Metsäpalvelut on tarkoitus yhtiöittää valtioneuvoston kanslian alaiseksi osakeyhtiöksi vuoden 2016 heinäkuun alussa. Otson yhtiöittäminen on sitä ennen tarkoitus hyväksyttävä EU-komissiolla. Lakiesitys yhtiöittämisestä annetaan eduskunnalle kuluvaan vuoden loka-marraskuussa.

3.3. Bioenergiamarkkinat

Johanna Routa ja Tanja Ikonen

Toinen perättäinen lämmin talvi sekä fossiilisten polttoaineiden alhaiset hinnat ovat kuluvaan vuonna edelleen vähentäneet jo viime vuonna laskuun kääntynyttä metsähakkeen käyttöä. Laskusuunnan ennustetaan jatkuvan myös ensi vuonna. Metsähakkeen keskimääräisen laitoshinnan ennakoidaan olevan 21,3 €/MWh vuonna 2015 ja pysyvän samalla tasolla myös ensi vuonna. Kivihiilen alhainen maailmanmarkkinahinta, päästöoikeuksien matala hintataso sekä epävarmuudet tukipolitiikassa ja EU:n sääntelyssä hidastavat investointipäätöksiä ja jarruttavat metsäenergian käytön kasvua. Pellettien tuotannon ja kulutuksen Suomessa sen sijaan ennakoidaan kasvavan sekä kuluvaan että ensi vuonna.

Metsähakkeen käytön kasvu hiipuu jo toista vuotta

Energian kokonaiskulutus laski Suomessa vuonna 2014 verrattuna edelliseen vuoteen. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan energiankulutus laski 5 prosenttia myös tammi-kesäkuussa 2015 viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Tavallista lämpimämpi sää on vähentänyt lämmitysenergian tarvetta, ja lisääntynyt sähkön nettotuonti on vähentänyt polttoaineiden kulutusta.

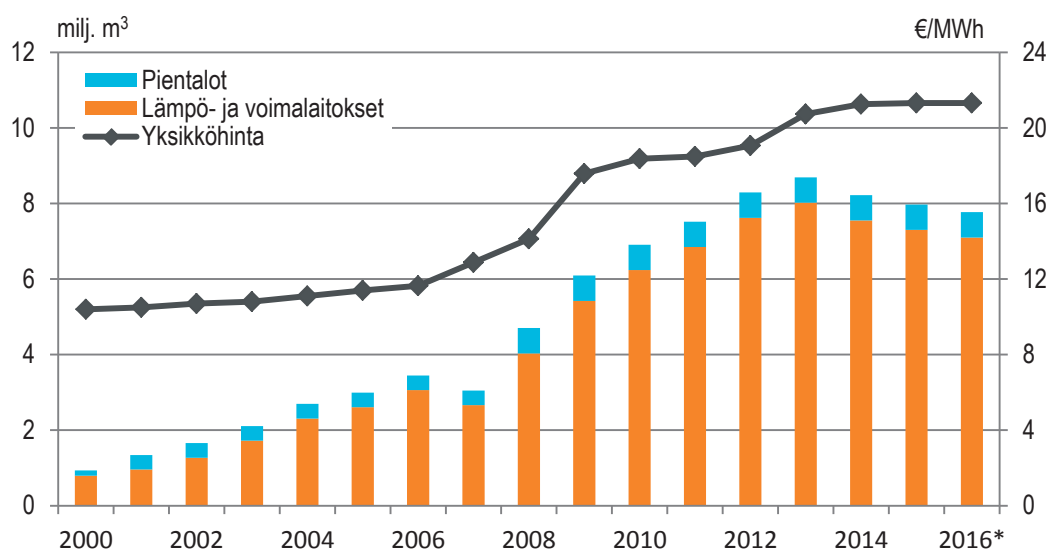
Puupolttoaineita kulutettiin vuonna 2014 yhteensä 93 terawattituntia (TWh), joka oli 25 prosenttia energian kokonaiskulutuksesta. Vuonna 2015 kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana puupolttoaineiden kulutus on laskenut 4 prosenttia viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna, eikä käytön ennusteta kasvavan kahden viimeisen vuosineljänneksen aikana.

Suurin osa Suomessa käytettävästä puupolttoaineesta saadaan metsäteollisuuden jäteliemistä (39 TWh). Vuonna 2014 lämpö- ja voimalaitosten kiinteiden puupolttoaineiden kokonaiskäyttö kasvoi prosentin, 18,7 miljoonaa kiintokuutiometriin (36 TWh) kokonaiskulutuksesta. Tästä 15 TWh (7,5 miljoonaa kiintokuutiometriä) saatiin metsähakkeesta. Metsäteollisuuden sivutuotteiden käyttö kasvoi 3 prosenttia vuonna 2014 johtuen metsäteollisuuden hyvästä suhdannekehityksestä. Eniten poltettiin kuorta, joka kattoi sivutuotepuusta liki 70 prosenttia eli 7,1 miljoonaa kuutiometriä.

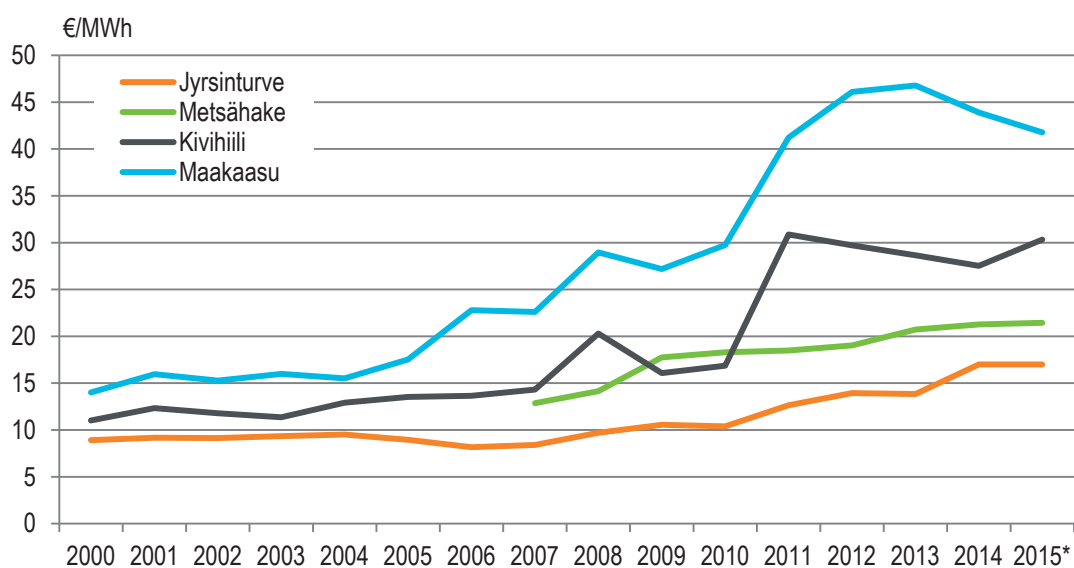
Metsähakkeen kokonaiskulutus lämpö- ja voimalaitoksissa sekä pientaloissa vuonna 2014 oli 8,2 miljoonaa kiintokuutiometriä. Vuonna 2015 metsähakkeen kokonaiskäytön ennakoidaan laskevan hieman viime vuodesta 8 miljoonaa kiintokuutiometriin. Metsähakkeen käytön ei ennakoida kasvavan myöskään vuonna 2016. Vuotuisiin käyttömääriin vaikuttavat kuitenkin talvien sääolosuhteet, jolloin tavanomaista kylmempi talvi voi lisätä metsähakkeen käyttöä.

EU:n alueella Suomi ja Ruotsi ovat suurimpia metsähakkeen käyttäjiä. Ruotsissa metsähakkeen käyttömäärä vuonna 2013 oli noin 7 miljoonaa kuutiometriä ja arvio vuoden 2014 käytöstä on samaa tasoa. Metsähakkeen kilpailukykyä muihin polttoaineisiin verrattuna pitäisi parantaa myös Ruotsissa, jotta hakkeen käytön kasvu jatkuisi.

Vuoden 2014 turvetuotantokausi oli melko hyvä ja energiaturvetta tuotettiin noin 20 miljoonaa kuutiometriä. Turpeen käyttö kasvoi noin 9 prosenttia edellisvuodesta 18 TWh:iin, mikä selittyy edellisen vuoden poikkeuksellisen alhaisella turpeen käytöllä. Vuoden 2015 alkupuoliskolla turpeen käyttö laski 17 prosenttia. Kesä 2015 oli turvetuotannon kannalta erittäin huono - ainoastaan elokuussa pystyttiin nostamaan turvetta lähes normaalisti. Vaikka turvetuotantomäärät jäivät alhaisiksi (noin 5 miljoonaa kuutiometriä), energiaturpeen varastotilanne on tällä hetkellä kohtalainen.

Metsähakkeen käyttö sekä voimalaitoshinta 2000–2016*. Lähde: Luke.

Voimalaitosten polttoaineiden hinnat 2000–2015, 2. neljännes. Lähde: Tilastokeskus.

Uudessa hallitusohjelmassa uusiutuvan energian käyttötavoitteiden rinnalle on nostettu tavoite energiaomavaraisuuden nostamisesta yli 55 prosenttiin turve mukaan lukien. Nykyisessä hallitusohjelmassa energiaturpeen osuus kokonaisenergian kulutuksesta on noin 5 prosenttia. Uusiutuvalla energialla ei siis pyrittäisi enää korvaamaan turvetta, koska se alentaisi energiantuotannon omavaraisuusastetta.

Vuonna 2014 metsähakkeen keskimääräinen laitoshinta oli 21,26 €/MWh, mikä oli hieman edellisvuotta korkeampi. Vuoden 2015 toisella vuosineljänneksellä metsähakkeen laitoshinta oli 21,32 €/MWh. Muutos vuoden takaiseen oli 0,1 prosenttia. Hinnan ennustetaan pysyvän tällä tasolla myös loppuvuonna. Vuonna 2016 metsähakkeen keskimääräisten laitoshintojen ennustetaan pysyvän samalla tasolla kuin vuonna 2015, koska energiapuuta on tällä hetkellä runsaasti varastossa.

Metsäenergiaa korvaavien polttoaineiden kuten kivihiilen maailmanmarkkinahinta on laskenut ennätyskallista alas ylitarjonnan vuoksi, jolloin kivihiilen käyttö on taloudellisesti kannattavampaa niissä laitoksissa, joissa se on kattilateknisesti mahdollista. Lämmöntuotannossa käytettävän kivihiilen veroa nostettiin vuoden alussa, minkä vaikutuksesta vuoden 2015 toisen neljänneksen hinta oli 11 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. Sähkön lauhdetuotannossa puupohjaiset polttoaineet eivät ole kilpailukykyisiä verrattuna fossiilisiin polttoaineisiin. Puupolttoaineet olivat kuitenkin tärkein polttoaine yhdistetyssä kaukolämmön ja sähkön tuotannossa 31 prosentin osuudella vuonna 2014, vaikka kivihiilen ja kotimaisten polttoaineiden kilpailukyky on erittäin lähellä toisiaan yhdistetyssä tuotannossa. Näin on siitä huolimatta, että maaliskuun kehysriihessä luovuttiin metsähakkeen tuen lisäleikkauksesta ja turpeen veron lisäkorotus jäi toteutumatta budjettikehyspäätöksessä. Toimenpiteet eivät kuitenkaan ole olleet riittäviä turvaamaan puun kilpailukykyä. Kivihiilen veron korotuksella ei ole vaikutusta puusähkön kilpailukykyyn, koska sähköntuotantoa ei veroteta.

Uuden Kemera-lain vaikutukset metsähakkeen saatavuuteen näkyvät vasta vuonna 2016

Pienpuu (karsittu ranka, karsimaton pienpuu ja kuitupuu) on tärkein metsähakkeen raaka-aine, joka kattaa lämpö- ja voimalaitoksissa käytettävästä metsähakkeesta lähes puolet eli 3,7 miljoonaa kuutiometriä. Hakkuutähteen osuus metsähakkeen vuosittaisesta käytöstä on vastaavasti reilu kolmannes. Metsähakkeen tuotannon kasvu edellyttää jatkossa pienpuun käytön lisäämistä ja saatavuuden turvaamista, sillä hakkuutähte ja kantopuu ovat paikoitellen jo täyskäytössä. Lisäksi niiden saatavuus määräytyy lämmityskautta edeltävän vuoden teollisuuden hakkuumäärien ja erityisesti kuusen pää-

tehakkuumäärien perusteella. Vuonna 2014 kuusitukin hakkuukertymä pysyi edellisten vuosien tasolla noin 12 miljoonassa kuutiometrissä. Lämpimät talvet ovat paikoitellen haitanneet hakkuuta ja heikentäneet latvusmassan saatavuutta.

Valtioneuvosto hyväksyi toukokuussa 2015 asetuksen kestävänsä metsätalouden määräaikaisten rahoituslain (Kemera-laki) voimaantulosta ja uusi Kemera-laki tuli voimaan 1.6.2015 alkaen. Tukijärjestelmän vaihtuminen on aiheuttanut ruuhkautumisia metsäkeskuksissa, joihin on jätetty runsaasti vanhan Kemera-lain mukaisia tukihakemuksia. Uudessa Kemera-järjestelmässä tukea myönnetään nuoren metsän hoitoon ja sen yhteydessä syntyvän pienpuun keräämiseen, terveyslannoitukseen, juurikäävän torjuntaan, suometsän hoitoon, metsäteihin, metsäluonnon hoitoon ja ympäristötukisopimuksiin (ks. myös luku 3.2).

Tuettavista toimenpiteistä jäivät pois muun muassa metsänuudistaminen ja energiapuun korjuutuki. Taimikon varhishoidon ja nuoren metsän hoidon tukea myönnetään tehdyn pinta-alan mukaan. Jos hoitotyöhön liittyy pienpuun keräämistä, maksetaan korotettua pinta-alatukea, joka korvaa aiemman energiapuun korjuutuen. Nuoren metsän hoitotuki voidaan maksaa korotettuna, jos hoitotyön yhteydessä poistettuja runkoja kerätään kohteelta vähintään vähimmäismäärä, vähintään 35 kuutiometriä hehtaarilta. Lisäksi jäävän puuston rinnankorkeusläpimitan tulee olla alle 16 cm.

Uuden Kemera-lain vaikutukset energiapuun alueelliseen saatavuuteen tulevat näkymään vasta vuosina 2016–2017. On kuitenkin arvioitu, että uudessa laissa asetetut nuoren metsän hoitotuen rajat karsivat tukea saavien määrää, mikä voi vaikuttaa energiapuun saatavuuteen.

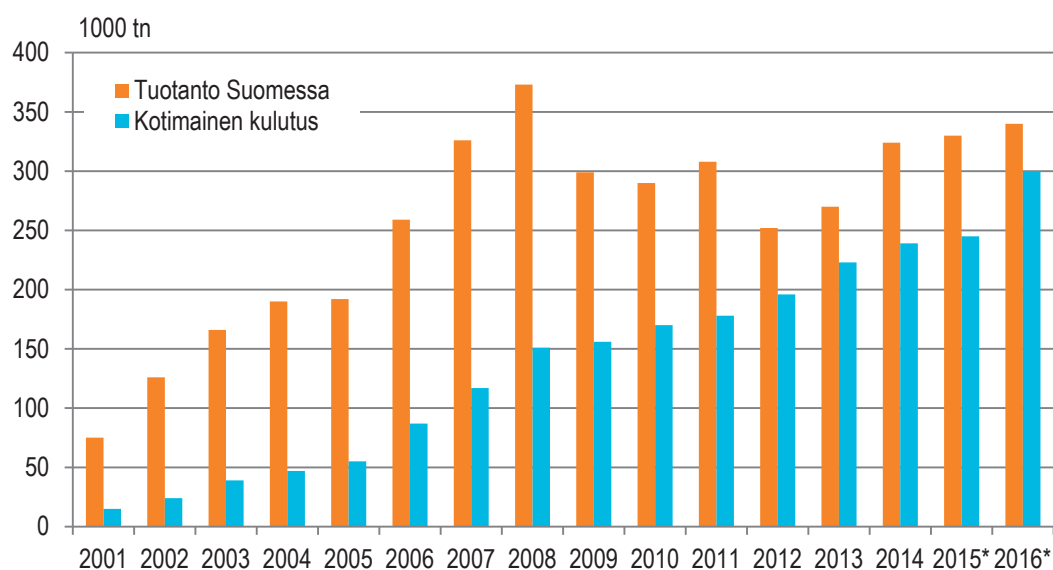
Metsähakkeella tuotetun sähkön tuotantotuki on nousemassa 18 euroon megawattitunnilta nykyisestä 15,9 eurosta. Tuotantotuki putoaa kuitenkin 60 prosenttiin, jos hake on valmistettu järeän puun hakkuukohteelta saaduista jalostukseen soveltuvista rungonosista. Lakimuutoksella pyritään edistämään kuitu- ja tukkipuun käyttöä jalostuksessa sen sijaan että ne ohjautuisivat metsähakkeeksi ja polttoaineeksi sähkön ja lämmön tuotantoon.

Yhdessä tämän esityksen kanssa annettiin hallituksen esitys sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteveromuutoksesta, joka alentaa polttoturpeen veron 1,90 euroon megawattitunnilta. Veron tällä hetkellä 3,4 euroa megawattitunnilta. Veron alennuksen tavoitteena on lisätä kotimaista turpeen käyttöä.

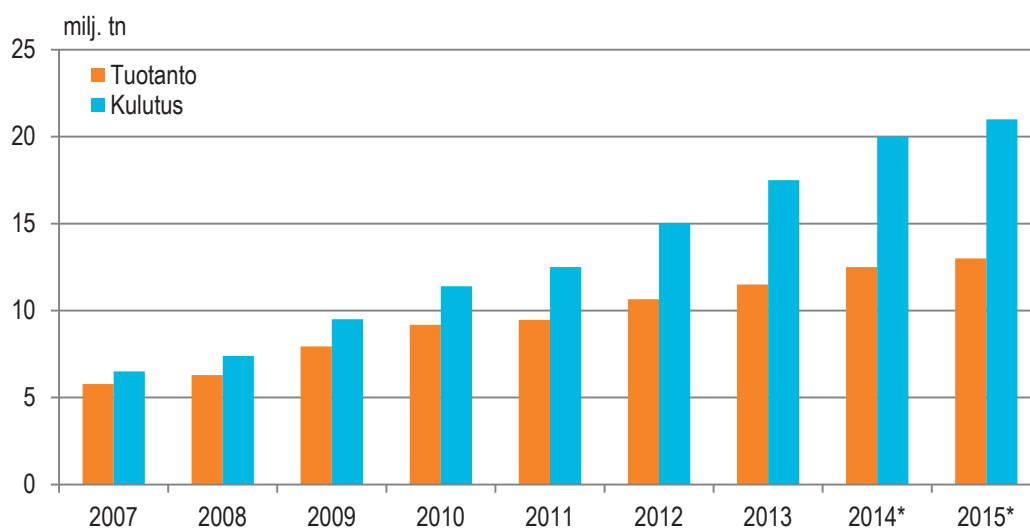
Kotimaisen pelletin tuotannossa kasvua

Kotimaisten puupellettien tuotannon määrä on viimeisen kahden vuoden aikana kääntynyt uudelleen nousuun. Pellettien tuotanto kasvoi vuonna 2014 edellisvuodesta 20 prosenttia, ja tuotannon ennustetaan edelleen kasvavan muutamia prosentteja vuonna 2015 lisääntyneen kotimaisen kysynnän seurauksena. Kotimainen kulutus kasvoi vuonna 2014 seitsemän prosenttia edellisvuoteen verrattuna, 239 000 tonniin, ollen korkeammalla tasolla kuin koskaan aikaisemmin. Vuonna 2015 kotimaisen kulutuksen ennustetaan kasvavan noin 245 000 tonniin. Pääosa kulutuksen kasvusta ohjautuu lämpö- ja voimalaitoskäyttöön. Koti- ja maatalouksien osuus pellettien kulutuksesta sen sijaan on kääntynyt hitaaseen laskuun. Helsingin Energian investoinnit biopolttaineiden käyttöön Hanasaaren ja Salmisaaren voimalaitoksissa nostavat voimakkaasti sekä kotimaista pelletin kulutusta että pelletin tuontia investointien valmistuttua 2016. Vuonna 2016 pelletin kulutuksen odotetaan kasvavan merkittävästi, jopa lähes 100 000 tonnia.

Vuonna 2014 pelletin kotimaisen tuotannon määrä lisääntyi noin 324 000 tonniin. Vuoden 2015 aikana pellettitehtaiden kapasiteetteja on nostettu ja vuonna 2016 ne saataneen täyskäyttöön, jolloin pelletin kotimaisen tuotannon ennustetaan nousevan vuoden 2014 tasolta noin 340 000 tonniin. Suurin osa tuotannosta ohjautuu edelleen kotimaan markkinoille. Pellettien viennin määrä Suomesta on ollut vähäistä viime vuosina ollen vuonna 2014 yhteensä 56 tonnia. Samaan aikaan pellettien tuontimäärät Suomeen ovat hieman nousseet ja tulevina vuosina nousevat edelleen kasvaneen kysynnän takia.

Puupellettien tuotanto ja kulutus 2001–2016e. Lähde: Luke

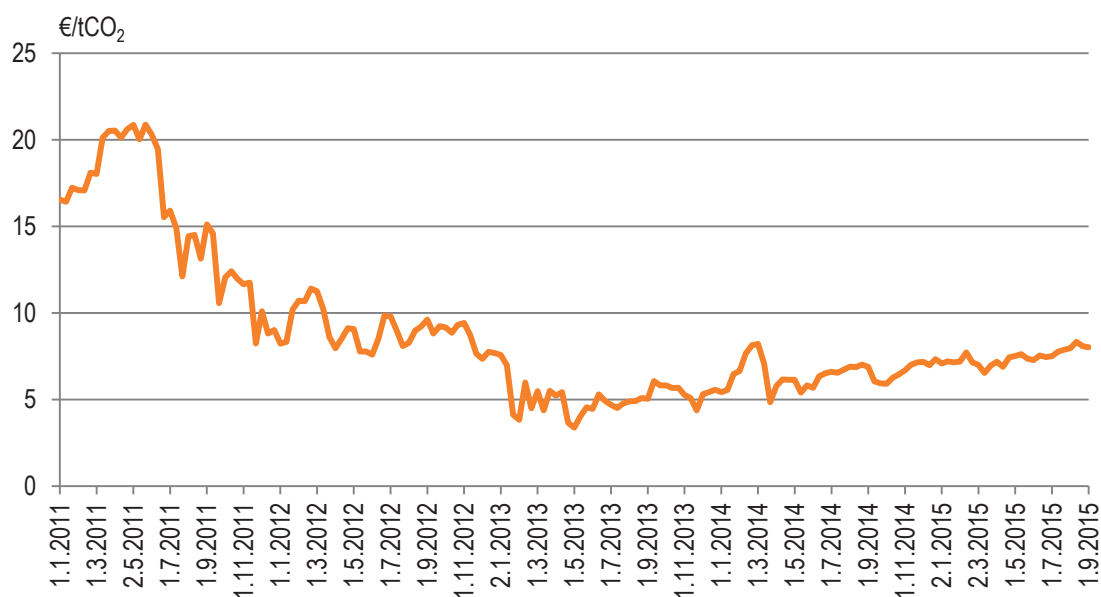

Puupellettien tuotanto ja kulutus EU-28 alueella 2007–2015e. Lähteet: AEBIOM, GTIS, Luke.

Maailmanlaajuisesti Euroopan unionin alue on johtava pellettien käyttäjä ja tuottaja. Pellettien tuotanto Euroopassa on kasvanut vuoden 2008 kuudesta miljoonasta tonnista vuoden 2014 kolmeentoista miljoonaan tonniin. Saksa on Euroopan suurin pellettien tuottaja (yli 2 miljoonaa tonnia vuonna 2014) Ruotsin ollessa hyvänä kakkosena (1,4 miljoonaa tonnia vuonna 2014). Eurooppaan tuodaan pellettejä eniten Yhdysvalloista ja Kanadasta. Tuonnin määrä on noussut tasaisesti; vuonna 2009 EU alueelle tuotiin alle kaksi miljoonaa tonnia pellettejä, ja vuonna 2014 jo 6,5 miljoonaa tonnia. Pellettien kulutus oli vuonna 2014 noin 20 miljoonaa tonnia. Britannia on Euroopan suurin pellettien käyttäjä (5 miljoonaa tonnia vuodessa), mutta myös Tanskassa, Italiassa, Ruotsissa ja Saksassa kulutetaan pellettejä noin 2 miljoonaa tonnia vuodessa.

Päästöoikeuksien hinnat pysyttelevät alhaisella tasolla

Vuoden 2013 alusta EU:ssa siirryttiin harmonisoituun päästökauppajärjestelmään, jossa komissio määritteli koko unionia koskevan päästöoikeuksien kokonaismäärän. Päästökaupunkaudella 2013–2020 jaettavien päästöoikeuksien määrä vähenee asteittain. Vuoden 2015 aikana päästöoikeuksien

Päästöoikeuksien hinnankehitys. Lähde: Intercontinental Exchange 2015.

hinnat ovat nousseet hieman verrattuna vuoden takaiseen, mutta ovat edelleen alhaisella tasolla alle 10 €/tCO₂. Päästökauppamarkkinoilla on ollut edelleen runsaasti ylitarjontaa, mikä on pitänyt päästöoikeuksien hinnat alhaisena huolimatta Euroopan komission toteuttamasta 900 miljoonan tonnin päästöoikeuksien lisävähennyksestä päästökauppamarkkinoilta. Tämä on lisännyt metsähakkeelle vaihtoehtoisten polttoaineiden kuten kivihien kysyntää suurilla energiantuotantolaitoksilla. Pienissä alle 20 MW:n laitoksissa päästöoikeuksien hintojen vaihtelulla ei ole suoraa vaikutusta polttoaineen valintaan.

Tällä hetkellä päästökauppajärjestelmä ei toimi ohjaavana mekanismina hiilidioksidipäästöjen kehityksessä. Tähän vaikuttaa paitsi päästöoikeuksien alhainen hinta, myös jaettavien päästöoikeuksien määrän sitominen historiallisiin päästöihin, mikä on aiheuttanut päästöoikeuksien liikajakoa. Vuoden 2014 syksyllä Euroopan komissio antoi lainsäädäntöehdotuksen EU:n päästökauppajärjestelmän tarkistamiseksi, jonka tarkoituksena on saattaa päästökauppajärjestelmä vuoteen 2030 ulottuvien ilmasto- ja energiapolitiikan puitteiden mukaiseksi. Ehdotus on myös ensimmäinen vaihe prosessissa, jolla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä EU:ssa vähintään 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.

Toteutuvatko Euroopan unionin direktiivit?

Euroopan komissio on ilmoittanut, ettei aio tuoda uutta lainsäädäntöä tai päätöstä puun kestävyysdirektiivin laajentamisesta ennen vuotta 2020. Kuitenkin jo vuosien 2016–2017 aikana tultaneen tekemään joitakin päätöksiä vuoden 2020 jälkeisestä ajasta. Euroopan komissio on ilmoittanut antavansa esityksen kestävyyskriteerien laajentamisesta myös kiinteiden ja kaasumaisten biomassojen käyttöön energiantuotannossa. Direktiiviluonnoksesta tai direktiivin mahdollisesta voimaantulosta ei ole toistaiseksi lisätietoa.

Kestävyyskriteerit koskisivat laitoksia, joiden sähköteho on 1 MW tai suurempi ja lämpöteho 2,5 MW tai suurempi sekä suuria biomassan myyjiä. Direktiiviluonnokseen on myös lisätty uusia vaatimuksia koskien biomassoilla tuotettavan energian kasvihuonekaasujen päästösäästövaatimuksesta verrattuna fossiililla tuotettuun energiaan. Toteutuessaan direktiivi velvoittaisi toiminnanharjoittajaa osoittamaan kestävyyskriteerien mukaisuuden sekä syntyvän päästösäästön kestävyysjärjestelmän määrittämällä tavalla. Ellei päästösäästövaatimus toteudu, energiabiomassoja ja niiden päästöjä kohdellaan kuten fossiilisia polttoaineita. Lisäksi uusiutuvan energian eli RES-direktiivin sääntelyn ja valvonnan piiriin kuuluvien laitosten määrä kasvaisi huomattavasti.

Euroopan komission ehdottama puhtaan ilman toimenpideohjelma, ”ilmanlaatupaketti”, sisältää kaksi keskeistä direktiiviä, jotka toteutuessaan koskisivat keskeisesti myös metsäpolttoaineita käyttäviä energiantuotantolaitoksia; päästökattodirektiivin päivityksen ja keskisuurten polttolaitosten päästöjä säätelevän MCP-direktiivin, joka kiristäisi erityisesti biomassaa polttavien 1–50 MW kattiloiden hiukkaspäästörajoja. Toteutuessaan MCP-direktiivi tulisi edellyttämään keskisuurilta sähkön- ja lämmöntuottajilta investointeja, joilla on etenkin lämmön hintaa korottava vaikutus. Päästörajojen kiristyminen nostaisi uuden 1–5 MW laitoksen investointikustannuksia jopa 100 000–300 000 euroa. Tällä arvioidaan olevan negatiivinen vaikutus metsäenergiasektorin investointeihin ja kehitykseen tulevaisuudessa. Toistaiseksi direktiivistä ei ole tullut virallista päätöstä ja sen arvioidaan viivästyvän alkupe- räisestä aikataulusta, syksystä 2015.

Epävarmuus rajoittaa tuotantokapasiteetin kasvua

Epävarmuudet sekä päästökaupassa että uusiutuvan energian tukipolitiikassa ovat viime vuosina luoneet epävarmuutta markkinoille ja vaikeuttaneet suuren kokoluokan investointipäätösten tekemistä. Poliittisilla päätöksillä ja toimintaympäristön vakauttamisella voidaan saada investointeihin ja energiapuun hankintaan uutta vauhtia. Uudessa hallitusohjelmassa biotalous on nostettu yhdeksi kärkihankkeeksi ja biotalouteen satsataan yhteensä noin 300 miljoonaa euroa. Tällä arvioidaan olevan suotuisia vaikutuksia metsäbioenergian käyttöön ja uusinvestointien määrään. Uusissa hallituksen bioenergialinjauksissa päästöttömän, uusiutuvan energian käyttöä pyritään lisäämään kestävästi siten, että sen osuus 2020-luvulla nousee yli 50 prosenttiin.

Lähipuosiksi suunnitellaan merkittäviä korjausinvestointeja suuriin yhdistetyn lämmön ja sähkön tuotantolaitoksiin ja useita puuraaka-aineen käyttöä merkittävästi lisääviä investointipäätöksiä on jo tehty. Turun Seudun Energian Naantalin monipolttoainelaitoksen rakentamistyö on jo käynnistynyt. Samoin Metsä Groupin Äänekosken biotuotetehtaan investointipäätös varmistui huhtikuussa ja rakentamistyöt on aloitettu vanhojen tehdasrakennusten purkutöillä. Näiden investointien yhteisarvo on noin 1,5 miljardia euroa. Äänekosken biotuotetehtas on valmistuessaan vuonna 2017 myös merkittävä energian tuottaja. Äänekosken nykyisen sellutehtaan energiaomavaraisuus on 130 prosenttia ja uuden biotuotetehtaan valmistuessa se kasvaa 240 prosenttiin. Reilusti yli puolet tehtaan tuottamasta energiasta voidaan myydä ulos. Helsingin kaupunki tutkii eri vaihtoehtoja energiahuoltonsa järjestämiseksi. Yksi vaihtoehto on 1,2 miljardin euron hintaisen monipolttoainevoimalaitoksen rakentaminen Vuosaareen. Päätöksiä investoinnista tehdään aikaisintaan syksyn 2015 aikana.

Biojalostamoita koskevien investointipäätösten ja rakenteilla olevien laitosten kokoluokan perusteella vaikuttaa siltä, että puubiomassan käyttö tulee jatkossa keskittymään yhä suurempiin yksiköihin, joilla saavutetaan mittakaava- ja kustannushyötyjä. Sen sijaan suuriin biojalostamoihin liittyvien investointiriskien vuoksi niiden toteutuminen näyttää nykyisessä markkinatilanteessa hyvin epävarmalta. Metsä Fibren, Gasumin ja Helsingin Energian suunnittelema biojalostamoinvestointi Joutsenoon todettiin nykyisessä markkinatilanteessa kannattamattomaksi. Green Fuel Nordic Oy:n Iisalmen Soinlahteen suunnittelema biojalostamohanke ei ole myöskään edennyt rakennuslupavaihetta pidemmälle.

3.4. Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus

Esa Uotila

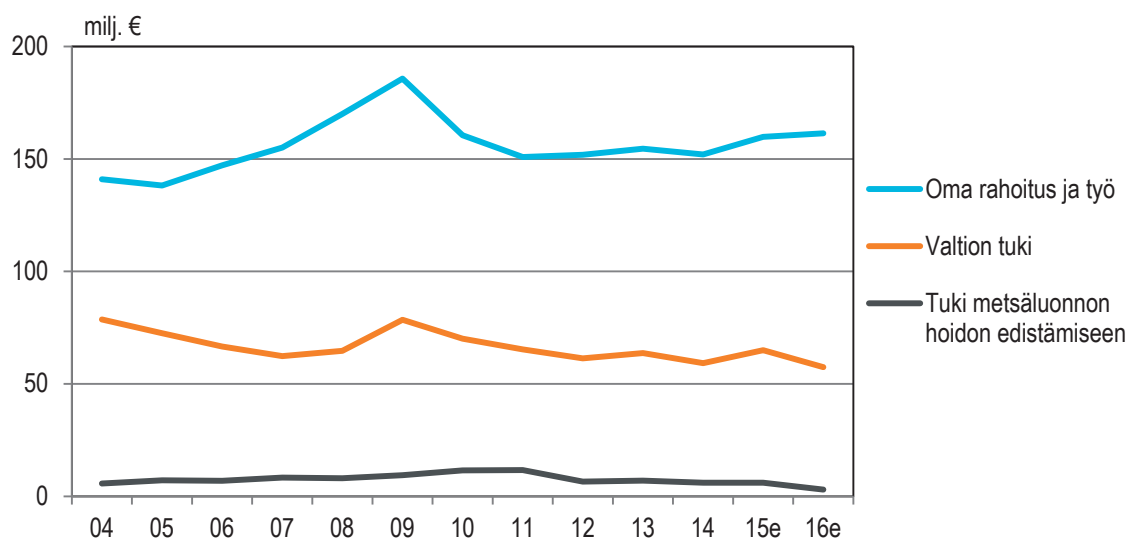
Puumarkkinoilla ei ennakoida tapahtuvan merkittäviä muutoksia, joten yksityismetsätalouden bruttokantorahatulot pysyvät 1,6 miljardissa ja hehtaariohtainen liike-tulos 100 euron tuntumassa vuosina 2015 ja 2016. Edellisten vuosien avohakkuupinta-alat aiheuttavat paineita uudistamiskustannusten lisääntymiseen.

Avohakkuupinta-alat lisäävät paineita uudistamiskustannusten kasvuun

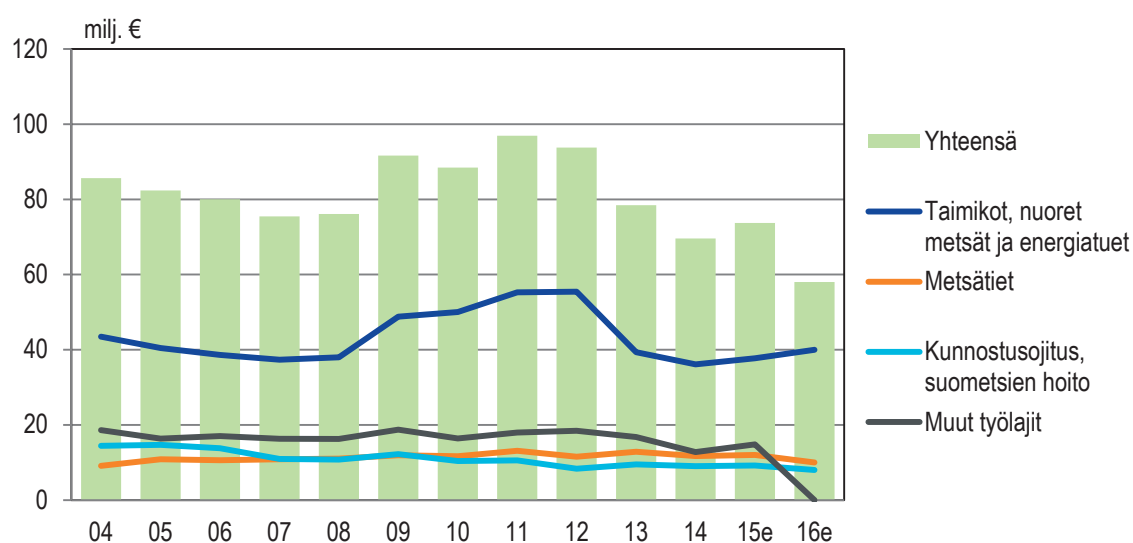
Yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöihin investoitiin 215 miljoonaa euroa vuonna 2014. Summa oli reaalisesti pari prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna, mutta saman verran kuin viitenä edeltäneenä vuonna keskimäärin. Metsänkayttöilmoitusten avohakkuupinta-alojen perusteella metsänuudistamisen investoinneissa on nousupaineita vuosina 2015 ja 2016. Vuonna 2015 yksityismetsien puuntuotannon investointien odotetaan nousevan noin 225 miljoonaan euroon ja laskevan tukien ja niiden omarahoitusosuuksien alenemisten takia noin 220 miljoonaan euroon vuonna 2016. Vuonna 2014 metsänomistajien omarahoitusosuus oli 157 miljoonaan euroa (73 %). Vuosina 2015 ja 2016 omarahoitusosuuden ennustetaan nousevan noin 3 miljoonaa euroa vuodessa, mikä nostaisi omarahoitusosuuden 75 prosenttiin vuonna 2016.

Valtion maksamissa tuissa on käynnissä siirtymävaihe. Uusi laki kestävän metsätalouden rahoituksesta (Kemera-laki) tuli voimaan 1.6.2015, minkä jälkeen tukia on voinut hakea uuden lainan mukaan. Tukien maksuja on yksinkertaistettu siten, että tuen suuruus ei enää riipu töiden toteuttajista. Tuen saaminen edellyttää ennakoilmoitusta tai -päätöstä. Tuettavien työlajien määrää on vähennetty ja muun muassa vähäpuustoisten alueiden uudistusta, pellonmetsitystä ja pystykarsintaa ei enää tueta. Uutena työmuotona tuetaan taimikon varhaishoitoa. Kunnostusojituksen on korvannut suometsien hoito ja energiapuun korjuun tuki pienpuun keräämiselle. Vanhan lain perusteella myönnettujen tukien maksatus jatkuu vuoden 2019 loppuun.

Vuodelle 2015 oli budjetoitu tukia puuntuotantoon runsaat 51 miljoonaa euroa ja vanhan Kemera-lain mukaiseen energiapuun korjuuseen 7 miljoonaan euroa. Toisessa lisäbudjetissa siirtomäärärahoja järjesteltiin niin, että tukia voitiin myöntää puuntuotantoon 65 miljoonaa euroa ja energia-

Yksityismetsien metsänhoito- ja metsänparannustöiden julkinen ja oma rahoitus 2004–2016e vuoden 2014 hinnoin (tukkuhintaindeksi). Lähteet: Suomen metsäkeskus, Luke, Valtionvarainministeriö.

Yksityismetsien metsänhoito- ja metsänparannustöiden julkinen rahoitus työlajeittain 2004–2016e vuoden 2014 hinnoin (tukkuhintaaindeksi). Lähteet: Suomen metsäkeskus, Luke.

puun korjuuseen vajaan 9 miljoonaa euroa. Vuodelle 2016 puuntuotannon tukiin on annettu myöntövaltuuksia 58 miljoonaa euroa, joka sisältää myös tuen pienpuun keräämiseen. Tuki metsäluonnon hoidon edistämiseen alenee ensi vuonna nykyisestä 6 miljoonasta 3 miljoonaan euroon. Kesällä voimaan tullutta Kemera-lakia aiotaan muuttaa ensi vuoden alusta. Tuettavien töiden listasta ollaan pudottamassa juurikäävän torjunnan ja terveyslannoituksen tuet. Puun hakkaajille on tulossa velvollisuus tehdä juurikäävän torjunta riskikohteissa toukokuun ja lokakuun välisenä aikana. Kivennäismailla ei ilman tukiakin kannattavaa terveyslannoitus enää tuettaisi, mutta turvemaidella voitaisiin tukea tuhkalannoituksia.

Yksityismetsien liiketuloksessa ei suuria muutoksia

Yksityismetsätalouden bruttokantorahatulot olivat yli 1,6 miljardia euroa vuonna 2014. Tulot olivat lähes yhtä suuret kuin edellisvuonna ja 12 prosenttia korkeammat kuin viiden edeltäneen vuoden aikana keskimäärin (deflaattorina tukkuhintaaindeksi). Vuonna 2015 hakkuumäärät pysyvät samalla tasolla kuin edellisvuonna, mutta kantohintojen pieni aleneminen pudottaa tulot hieman alle 1,6 miljardiin euroon. Vuonna 2016 hakkuumäärät ja kantohinnat nousevat jälleen hieman, ja tulot nousevat noin 50 miljoonalla eurolla yli 1,6 miljardiin euroon.

Hehtaarikohtaiset puuntuotannon kokonaistulot olivat 121 euroa vuonna 2014 ja pysyvät 120 euron tuntumassa vuosina 2015 ja 2016. Etelä-Suomessa tuloja saadaan noin 155 ja Pohjois-Suomessa noin 50 euroa hehtaarilta. Puuntuotannon kokonaiskustannukset olivat runsaat 20 euroa hehtaarilta, etelässä vajaan 25 euroa ja pohjoisessa noin puolet siitä.

Yksityismetsätalouden hehtaarikohtainen liiketulos oli 105 euroa vuonna 2014, ja pienet muutokset kantohinnoissa ja hakkuumäärissä pitävät liiketuloksen yli 100 eurossa hehtaarilta vuosina 2015 ja 2016. Tulos on reaalisesti pari prosenttia parempi kuin vuosien 2010–2014 keskiarvo.

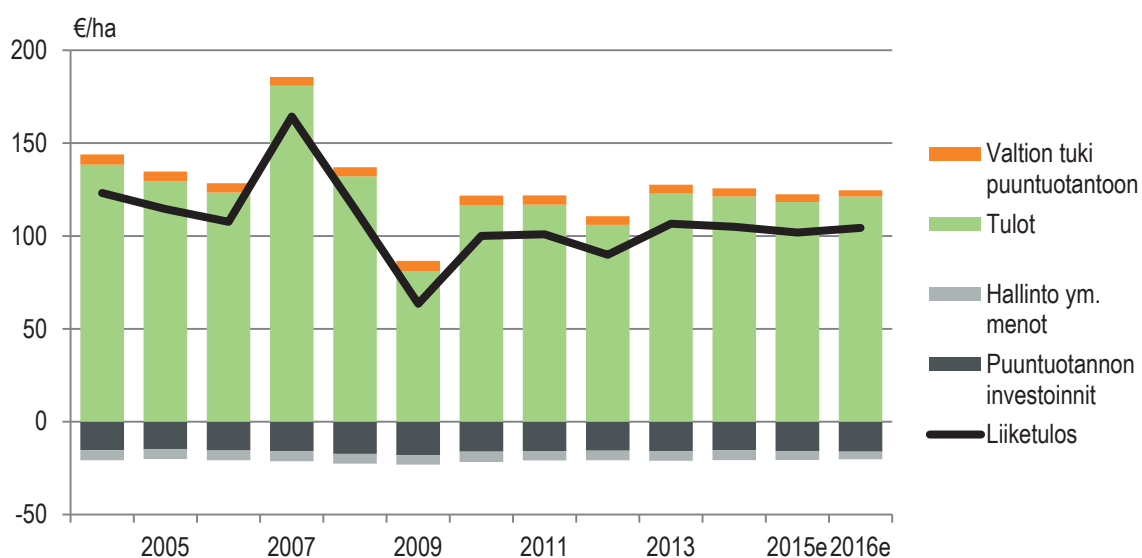
Yksityismetsätalouden puuntuotannon reaalin sijoitustuotto oli 2,3 prosenttia vuonna 2014. Vuonna 2015 kantohintojen reaaliarvo laskee ja tuotto jää 1–2 prosenttiin. Vuonna 2016 kantohinnoissa on pientä reaalista nousua ja tuotto nousee noin 5 prosenttiin. Kantohintojen muutos on tuotolaskelman tärkein yksittäinen tekijä, sillä se vaikuttaa metsäomaisuuden arvona käytettävään pystyvuoston kantoraha-arvoon. Vuonna 2014 yksityismetsien kantoraha-arvo oli 44,7 miljardia euroa, ja vuonna 2016 se nousee 45,5 miljardiin euroon.

Yksityismetsätalouden katelaskelma vuodelle 2014 ja ennusteet vuosille 2015–2016.

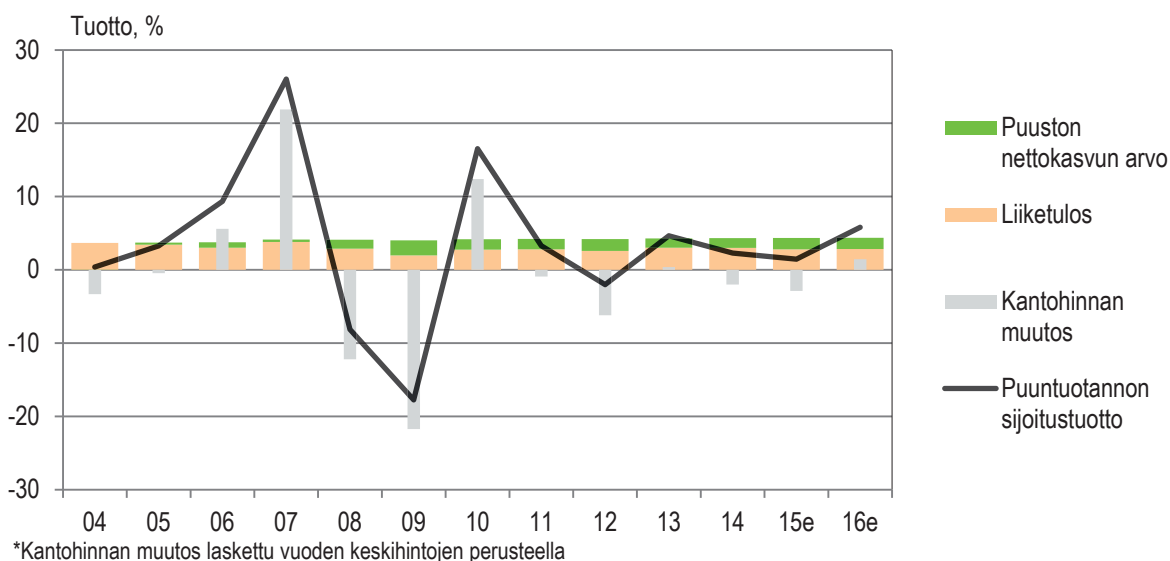
€/ha	2014	2015e	2016e
Tulot			
Koko maa	121	118	123
Etelä-Suomi	158	153	159
Pohjois-Suomi	48	49	51
- Kokonaiskustannukset			
Koko maa	21	21	21
Etelä-Suomi	25	25	25
Pohjois-Suomi	13	13	13
+ Puuntuotannon tuet			
Koko maa	4,4	4,2	3,5
Etelä-Suomi	4,3	4,1	3,4
Pohjois-Suomi	4,7	4,5	3,7
= Liiketulos			
Koko maa	105	102	106
Etelä-Suomi	137	133	138
Pohjois-Suomi	40	40	41

Pohjois-Suomi käsittää Oulun, Kainuun ja Lapin maakunnat
Lähde: Luke

Yksityismetsätalouden katelaskelmassa on tehty muutoksia edellisen Metsäsektorin suhdannekatsauksen julkaisun jälkeen. Laskelmasta jätettiin pois koko aikasarjan ajalta arviot metsänomistajan asuinkunnan ja tilan sijaintikunnan välisistä matkakustannuksista, vakuutusmaksuista, kurssimaksuista sekä metsäkiinteistökauppojen varainsiirtoveroista. Vuosina 2004–2013 nämä kustannukset olivat keskimäärin 6,0 euroa hehtaarilta. Tuloihin on laskettu vuodesta 2008 alkaen bruttokantorahatulujen lisäksi metsänomistajien saamat energiapuutuet ja bruttokantorahatulot sisältävät myös voimalaitoksille toimitetusta energiapuusta saadun kantohinnan. Näiden lisäysten vaikutus hehtaarikohtaisiin tuloihin on suuruusluokaltaan parikymmentä senttiä.

Yksityismetsätalouden puuntuotannon tulot ja menot sekä liiketulos 2004–2016e vuoden 2014 hinnoin (elinkustannusindeksi). Lähde: Luke.

Puuntuotannon reaalin sijoitustuotto osatekijöittäin 2004–2016e vuoden 2014 hinnoin (elinkustannusindeksi). Kuvasta näkyy kolmen osatekijän vaikutus tuottoon. Sijoitustuotto on osatekijöiden summa. Lähde: Luke.

3.5. Metsätalouden työllisyys

Leena Kalliovirta

Metsätalous työllisti 24 900 henkilöä vuonna 2014. Yrittäjien määrän kasvun arvioidaan nostavan metsätalouden työllisten määrän 25 700 henkilöön vuonna 2015. Vuonna 2016 odotetaan markkinahakkuiden kasvavan ja työllisten määrä kasvaneen noin 25 900 henkilöön yrittäjien määrän edelleen kasvaessa.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan metsätalous työllisti vuonna 2014 yhteensä 24 900 henkilöä, mikä oli 2 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Työllisten määrän kasvoi, vaikka markkinahakkuiden määrä pysyi vuoden 2014 tasolla 56 miljoonassa kuutiometrissä ja energiapuun korjuu väheni 8,2 miljoonaan kuutiometriin.

Kuluvan vuoden hakuissa puuta arvioidaan kertyvän 55,3 miljoonaa kuutiometriä, mikä on prosentin viimevuotista vähemmän. Myös metsähakkeen kokonaiskäytön ennakoitaan laskevan 8,0

Metsätalouden työlliset 2014–2016e keskimäärin, henkilöä.

Ammattiasema	Työlliset		
	2014	2015e	2016e
Toimihenkilöt	6 700	5 800	5 800
Työntekijät	7 500	8 500	8 500
Palkansaaajat yhteensä	14 200	14 200	14 200
Yrittäjät ja yrittäjäperheen jäsenet	10 700	11 700	11 900
Metsätalous yhteensä	24 900	25 700	25 900
Muutos edellisestä vuodesta, %	2	3	1

Lähteet: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja Luke (ennusteet)

miljoonaan kiintokuutiometriin. Kuitenkin metsätalouden työllisten määrä tammi-elokuussa 2015 oli keskimäärin 25 700 henkilöä eli 3 prosenttia edellisvuotta enemmän. Vuoden lopussa metsätalouden työllisten määrän arvioidaan olevan alkuvuoden tasolla eli 25 700 henkilössä.

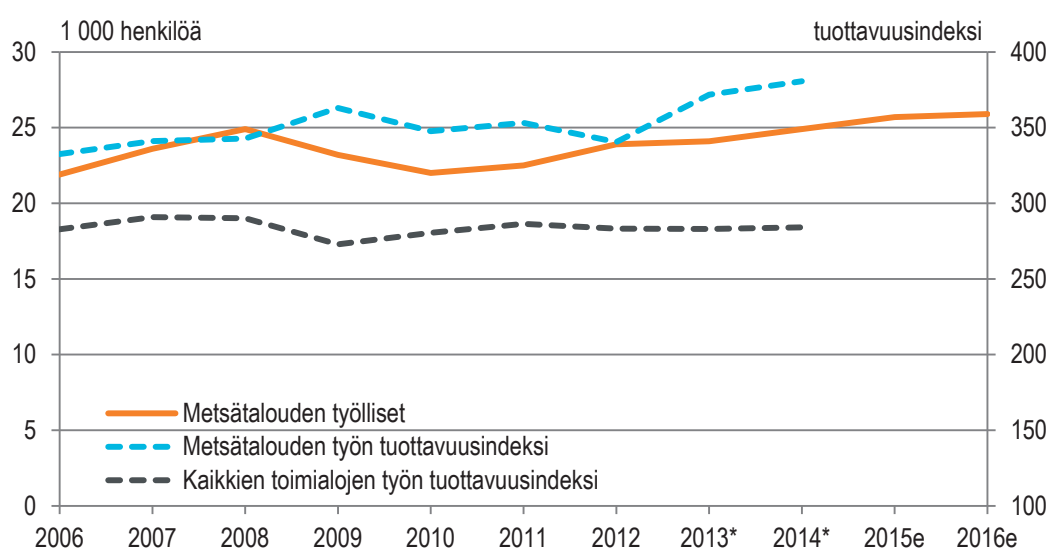
Työllisten määrän kasvua vuosina 2014 ja 2015 selittää metsätalouden työvoimarakenteen muutos, jossa yrittäjien ja yrittäjäperheen jäsenien määrä kasvaa ja toimihenkilöiden määrää vähenee. Tämän rakennemuutoksen arvioidaan jatkuvan myös vuonna 2016, jolloin myös puun kysynnän arvioidaan kasvavan. Maltillisen arvion mukaan metsätalouden työllisyys kasvaa 25 900 henkilöön yrittäjien määrän kasvaessa.

Vuonna 2014 metsätalouden työttömyysaste laski 5 prosenttiin, mikä oli lähes puolet alempi kuin kaikilla toimialoilla keskimäärin (8,3 prosenttia). Metsätalouden työttömyysaste oli selvästi alempi kuin metsäteollisuuden 9,2 prosenttia.

Viime vuosina uutta työtä metsätalouteen on syntynyt hakkuutähteiden, kantojen ja pienpuun korjuusta sekä hakettamisesta energiakäyttöön. Tämä työ on suurelta osin kytkeytynyt raakapuun korjuuseen työllistäen hankintaketjussa toimivia yrittäjiä ja heidän työntekijöitään. Nuoren metsän hoito ja sen yhteydessä kerättävä energiapuu työllistävät myös metsureita. Metsätalouden työllisyyskehitys on heijastanut lähinnä markkinahakkuiden kehitystä, mutta viime vuosina energiapuun korjuu on tasoittanut työvoiman muutoksia. Suunnitellut ja jo käynnissä olevat metsäteollisuuden investoinnit lisäävät työpaikkoja puun hankinnassa. Metsänhoidon vähittäinen koneellistuminen vähentää metsurityötä, mutta lisää konetöitä. Kaupungissa asuvien metsänomistajien osuuden kasvu on myös luonut töitä aiempaa enemmän metsänhoitoa ja metsäsuunnittelua tarjoaville metsäpalvelurituksille.

Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa metsätalous ja puunkorjuu -luokka käsittää metsänhoidon, puunkorjuun, hakkuutähteen keruun ja metsähakkeen teon energiantuotantoon, luonnontuotteiden keruun sekä näihin liittyvän palvelevan toiminnan kuten metsäsuunnittelun, puukaupassa avustamisen ym. metsänhoitoyhdistysten toiminnan jne. Metsätalouden toimialaan ei lueta siihen läheisesti liittyvää metsäojitusta tai metsätien rakentamista ja perusparannusta eikä puutavaran kaukokuljetusta maanteitse, rautateitse tai vesiteitse.

Metsätalouden töille, toimihenkilöitä lukuun ottamatta, on ominaista suuri kausivaihtelu. Kesäkauden (touko-heinäkuu) kuukausittaiset hakkuut ovat olleet alle puolet elo-huhtikuun hakkuisiin

Metsätalouden työlliset (1000 henkeä) 2006–2016e sekä metsätalouden ja kaikkien toimialojen työn tuottavuusindeksit (1975=100) 2006–2014. Työllisten lukumäärät vuosina 2015 ja 2016 perustuvat Luken ennusteisiin. *Vuosien 2013 ja 2014 tuottavuusindeksit perustuvat Tilastokeskuksen heinäkuun 2015 ennakkotietoon. Lähteet: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja Luke (ennusteet).

verrattuna. Tätä työvoimavaihtelua tasoittaa metsänhoitotöiden huippusesongin asettuminen touko-kesäkuuhun. Suurta työllisyysvaihtelua on myös ammattiasemaltaan yrittäjiin ja yrittäjäperheenjäseniin kuuluvassa ryhmässä. Ympärivuotista puunkorjuu-urakointia tekevien metsäkoneyrittäjien lisäksi tähän ryhmään kuuluvat osavuotista korjuu-urakointia tekevät metsäkoneyrittäjät, metsäpalveluyrittäjät sekä omissa metsissään metsänhoito- ja puunkorjuutöitä tekevät metsänomistajat. Metsätaloudessa on vuoden mittaan paljon lyhytaikaisia työkaksoja, mikä vaikeuttaa työpanosten arviointia.

Metsätalouden tuottavuus kasvussa

Vuonna 2013 metsätalouden kokonaistuottavuuden arvioidaan nousseen 8 prosenttia edellisvuodesta, ja vuonna 2014 arvioidaan nousun olleen 3 prosenttia vuodesta 2013. Kokonaistuottavuuden kasvu selittyy sekä työn tuottavuuden että pääoman tuottavuuden kasvuista. Molempien arvioidaan kasvaneen vuonna 2013 noin 8 prosenttia ja vuonna 2014 noin 3 prosenttia. Arvion perusteella metsätalouden tuottavuuden kehitys poikkeaa merkittävästi kaikkien toimialojen kokonaistuottavuuden kehityksestä. Vuonna 2013 arvioidaan kaikkien toimialojen kokonaistuottavuuden alentuneen prosentilla ja vuonna 2014 kasvaneen vain 0,1 prosenttia.

Viimeisen neljänkymmenen vuoden aikana metsätalouden kokonaistuottavuus on kasvanut keskimäärin 2 prosenttia vuodessa, joten vuosien 2013 ja 2014 kasvu on poikkeuksellisen suuri. Metsätalouden kokonaistuottavuuden kasvu on ollut myös kaikkien toimialojen kokonaistuottavuuden kasvua voimakkaampaa viimeisen neljänkymmenen vuoden aikana, sillä kokonaistuottavuus on kasvanut kaikilla toimialoilla keskimäärin 1,5 prosenttia vuodessa.

Yllä esitetyt arviot metsäteollisuuden tuottavuuskehityksestä perustuvat Tilastokeskuksen uudistettuun kansantalouden tilinpitoon (ESA2010). Luokitusten muutosten takia tiedot saattavat poiketa ennen vuotta 2014 julkaistuista tiedoista.

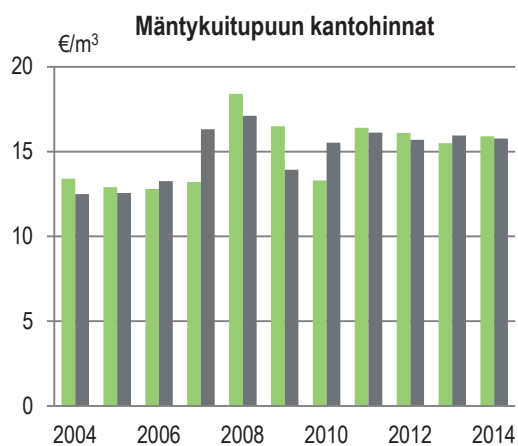
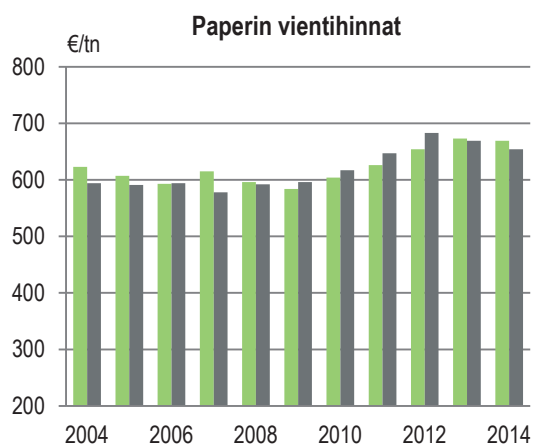
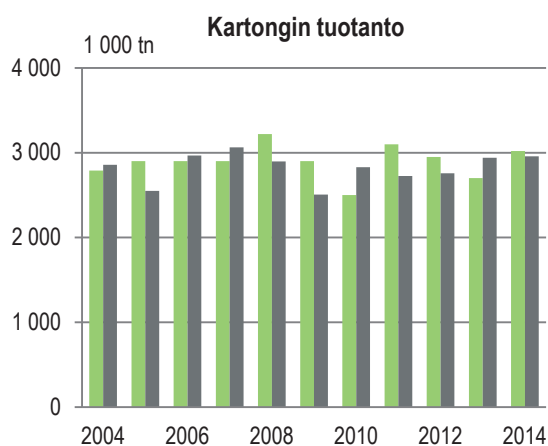
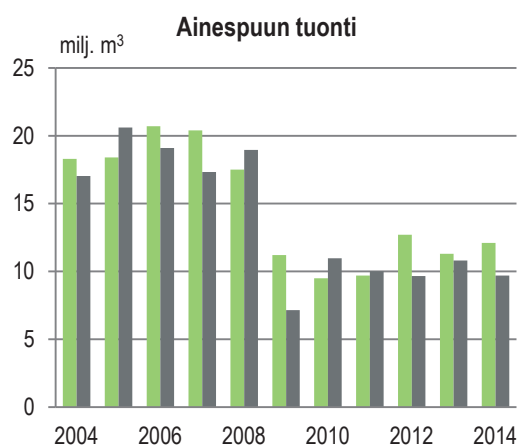
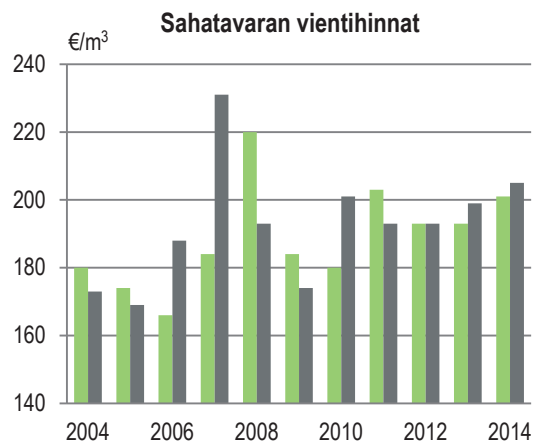
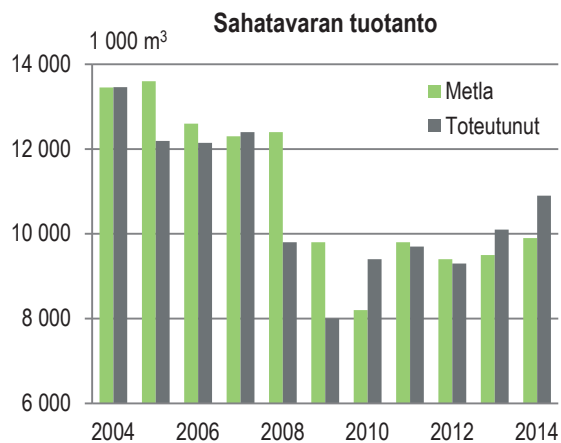
Ennusteiden osuvuus 2004–2014

Jari Viitanen ja Riitta Hänninen

Metsäsektorin suhdannekatsauksissa esitettävät ennusteet vastaavat Metlan/Luken suhdanneennusteryhmän tutkijoiden käsitystä metsäsektorin todennäköisimmästä kehityksestä. Metsäsektorin ennusteiden perustana on monien muidenkin toimialojen ennustemallien mukainen kysyntäjohtainen ajattelu. Kansainvälinen ja kotimainen talouskehitys määrittelevät vallitsevan ja tulevan suhdannekehityksen, joka yhdessä muiden metsäteollisuuden kilpailukykyyn vaikuttavien tekijöiden (valuuttakurssivaihtelut, puuraaka-aineen saatavuus, politiikkamuutokset toimintaympäristössä, kilpailijamaiden toiminta yms.) kanssa vaikuttaa vientimarkkinoiden kautta suomalaisten metsäteollisuustuotteiden kysyntään ja vientiin. Metsäteollisuuden tuotteiden kysynnän vaihtelut puolestaan heijastuvat edelleen kotimaan metsätalouteen.

Ennusteet ovat siten taustaoletuksille ehdollisia odotusarvoja, ja ennustevirheet johtuvat muun muassa kansainvälisten talouskasvuennusteiden virheistä. Lisäksi ennustevirheisiin vaikuttavat muun muassa virheet talouspolitiikan päätöksentekijöiden käyttäytymisen arvioinnissa, virheet käytössä olleissa tilastoissa ja niiden ennakkotiedoissa, talouden rakennemuutokset ja satunnaisvaihtelu.

Oheisissa kuvioissa tarkastellaan muutaman esimerkin avulla suhdannekatsauksen pisteennusteiden toteutumista vuosina 2004–2014. Kunkin vuoden ennuste on tehty edeltävän vuoden syksyllä sen tiedon perusteella, mikä on ollut käytettävissä syys–lokakuun vaihteessa. Hintavertailut on tehty nimellishinnoin. Kuvioista käy selvästi ilmi, kuinka ennustevirheet ovat suuria niinä vuosina, jolloin maailmantalouden kasvuennusteet ovat poikenneet erityisen paljon toteutuneista kasvuista. Näin kävi esimerkiksi vuosina 2008–2009, jolloin edellisinä syksyinä tehdyt kansainvälisen talouden ennusteet poikkeuksetta yliarvioivat tulevaa kehitystä eivätkä pystyneet ennustamaan laman syvyyttä. Tämä heijastui ylioptimistisena arviona myös metsäsektorin kehityksestä. Vuosina 2007 ja 2010 talouskasvu ylitti odotukset ja metsäsektorin ennusteet aliarvioivat myöhemmin toteutunutta kehitystä. Suhdanneherkkänä toimialana sahateollisuudessa tapahtuvia muutoksia on ollut erityisen vaikea ennakoida, mikäli taloutta koskevat ennusteet eivät toteudu. Huomion arvoista kuitenkin on, että ennusteet eivät ole johdonmukaisesti ali- tai yliarvioineet mitään metsäteollisuuden osa-aluetta 2000-luvulla.

Metlan ennusteet joistakin keskeisistä ennustemuuttujista sekä niitä vastaavat toteutuneet arvot, 2004–2014. Lähteet: Tulli, Metsäteollisuus ry ja Metla.

Metsäsektorin suhdannekatsaus on lokakuussa ilmestyvä, monipuolinen tietopaketti Suomen metsäteollisuuden ja metsätalouden tilanteesta ja lähiajan näkymistä

- kuvaus metsäsektorin kehityksestä
- ennusteet
 - metsäteollisuuden tuotanto ja vienti
 - raakapuumarkkinat
 - bioenergiamarkkinat
 - kannattavuus
 - työvoima

Suhdannekatsausta on julkaistu vuodesta 1991 lähtien. Vuosina 1998–2012 julkaistiin myös englanninkielinen Finnish Forest Sector Economic Outlook.

Toimittajat

Jari Viitanen
Antti Mutanen

Tekninen toimitus

Sari Elomaa (taitto, kuvat)

Tiedustelut

Jari Viitanen
Luonnonvarakeskus Joensuu
Yliopistokatu 6
80100 Joensuu
Puh. 029 532 3033
Sähköposti: jari.viitanen@luke.fi

Kirjoittajat

Suhdanne-ennuste

Riitta Hänninen, MMT, tutkija
Kari Härkönen, MMM, tutkija
Tanja Ikonen, MMM, tutkija
Leena Kalliovirta, VTT, tutkija
Juha Laitila, MMT, tutkija
Jussi Leppänen, MMM, tutkija
Antti Mutanen, MMM, tutkija
Maria Riala, KTM, tutkija
Johanna Routa, MMT, tutkija
Esa Uotila, MMM, tutkija
Jari Viitanen, YTT, tutkija

etunimi.sukunimi@luke.fi

luke.fi

Luonnonvarakeskus
Viikinkaari 4
00790 Helsinki
puh. 029 532 6000